

Bu Proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN KATILIMI

KONDA Araştırma ve Danışmanlık

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN KATILIMI

KONDA

Türkiye’de Gençlerin Katılımı

KONDA Araştırma ve Danışmanlık

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi Kitapları – No: 3

İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 457

Birinci Baskı İstanbul, Ocak 2014

ISBN: 978-605-399-329-2

© İstanbul Bilgi Üniversitesi

Yazışma Adresi: İnönü Cad.No:6 34387 Kuştepe / İstanbul

(0 212) 311 61 64 / 311 64 63

www.bilgiyay.com

e-posta: yayin@bilgiyay.com

Dağıtım: dagitim@bilgiyay.com

Yayına Hazırlayan: Nurhan Yentürk ve Devın Bahçeci

Tasarım ve Uygulama: Pelin Telyak

Redaksiyon: Bülent Çınar

Düzeltili: Remzi Abbas

Baskı & Cilt: ER-AY Basım Hiz. Tic. Ltd. Şti. Mas Sit. No: 87 Bağcılar 34204 İstanbul Türkiye

Proje Koordinasyon Ekibi: Devın Bahçeci, Kenan Dursun, Özlem Ezgin

Proje Danışmanları: Nurhan Yentürk, Laden Yurttagüler, Yörük Kurtaran

Katalog Bilgileri:

İstanbul Bilgi University Library Cataloging-in-Publication Data

İstanbul Bilgi Üniversitesi Kütüphanesi Kataloglama Bölümü Tarafından Kataloglanmıştır.

Türkiye’de gençlerin katılımı / KONDA Araştırma ve Danışmanlık.

p. : ill., charts ; cm.

ISBN 978-605-399-329-2

1. Youth - Turkey. 2. Youth – Turkey - Social conditions. 3. Youth - Turkey - Economic conditions. 4. Youth - Turkey - Political activity. 5. Youth - Turkey - Conduct of life. 6. Mass media and youth. 6. Technology and youth. 7. Non-governmental organizations - Turkey. I. KONDA Araştırma ve Danışmanlık.

HQ799.T9 T87 2013

Bu çalışmanın tüm yayın hakları saklıdır. Aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Baskıdan kaynaklanabilecek hata ve eksiklikler için lütfen www.sebeke.org.tr adresini ziyaret ediniz. Bu yayını, İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği tarafından desteklenen Şebeke: Gençlerin Katılımı projesi kapsamında hazırlanmıştır. Bu yayının, Avrupa Birliği’nin resmi görüşlerini yansıttığı düşünülmemelidir.

İÇİNDEKİLER

Şebeke Projesi Hakkında Önsöz	3
Türkiye’de Gençlerin Katılımı Araştırması İçin Önsöz	7
1. KİMLERLE GÖRÜŞÜLDÜ?	9
1.1. Temel Demografik Bulgular	11
1.2. Eğitim ve Öğrenciler	15
1.3. Çalışma	16
2. GELİR VE SOSYAL GÜVENCE	19
2.1. Gelir Grubu	19
2.2. Gelir Kaynakları	22
2.2.1. Devlet bursu alanlar	23
2.3. Sosyal Güvence	23
3. İSTİHDAM VE İŞGÜCÜNE KATILIM	25
3.1. İstihdam	25
3.2. Çalışma Olanığı	29
3.3. İş Arama	30
3.4. İşsizlik	32
4. İNTERNET VE İLETİŞİM	33
4.1. İnternet Kullanımı	33
4.1.1. İnternette muhabbet ve eğlence	37
4.1.2. Ders için internet kullanımı	39
4.1.3. İnternette haber takibi	39
4.2. İletişim Araçları	40
5. SİYASİ KATILIM	43
5.1. Siyasi Partiye Üyelik	43
5.2. Siyasi Partiyle Tanışma Yolları	45
5.3. Parti Üyeliğiyle İlgilenmeme Nedenleri	46
6. ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ	49
6.1. Sivil Toplum Üyeliği	49
6.2. STK ile Tanışma Yolları	52
6.3. Sivil Toplumda Yer Almayanlar	53
6.4. Saygı Gören Genç Kim?	55
6.5. Toplumsal Konularda Katılım	56
7. KAMUSAL ALAN	61
7.1. Kültürel Etkinliğe Gidebilme	61
7.2. Gezmeye Gidebilme	63
7.3. Buluşma Yerleri	65
7.4. Şehir Dışına ve Yurtdışına Seyahat	67
7.5. Yaz Tatili Alışkanlığı	69

8. BAĞIMSIZLIK	71
8.1. İşsiz İdare Etme Süresi	71
8.2. Ailesiz İdare Etme Süresi	72
8.3. Kimlerle Yaşıyorlar?	74
8.3.1. Yurtlarda yaşayanların profili	75
8.4. Farklı Kimliklerle Arkadaşlık	75
9. KİŞİSEL ALANA MÜDAHALE	77
9.1. Cep Telefonu Karıştırma	77
9.2. Giyim Kuşama Müdahale	79
10. AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYELİK	81
11. DEĞERLENDİRME	85
12. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ	95
12.1. Araştırmanın Genel Tanımı	95
12.2. Örneklem	95
13. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI	97

ŞEBEKE PROJESİ HAKKINDA ÖNSÖZ

Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi'nin (ŞEBEKE) amacı, genç yurttaşların ve gençlerle çalışan sivil toplum kuruluşlarının (STK) kamusal tartışmalara ve karar alma mekanizmalarına katılımını güçlendirmektir. Aynı zamanda, gençlerin toplumsal katılımının desteklenmesi de hedeflenmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen faaliyetler arasında, genç yurttaşların katılımının güçlendirilmesi için farklı alanlarda ihtiyaç duyulan bilgi ve tartışmanın geliştirilmesi ve ilgili öznelerle paylaşılması bulunmaktadır. Bu kapsamda, proje çerçevesinde iki yıl boyunca, bir adet saha araştırması, dört adet akademik araştırma gerçekleştirilmiş, konu hakkındaki uluslararası kaynaklar taranarak altı adet çeviri kitaplaştırılmış ve gençlerin katılımı hakkında yeni tartışmalar açmak için üç adet çalıştay düzenlenmiştir. Proje boyunca sürdürülen tüm çalışmalar, proje sonunda düzenlenen bir uluslararası konferansla genç yurttaşlar, ilgili STK'lar ve karar alıcılarla paylaşılmıştır.

Kavramsal çerçeve

Demokrasiye ilişkin güncel tartışmaların başında "yurttaşlık ve katılım" ilişkisi gelmektedir. Bu ilişkinin önemsenmesinin arkasında, demokrasinin temel eksenini olarak yurttaşların aktif ve sürekli katılımına dayanan bir karar alma sürecinin esas olması yatmaktadır. Bu ilişkinin yaşama geçirilme biçimi toplumsal karar alma süreçlerini de belirlemektedir.

Katılım; yurttaşların, kamusal yaşamı ile ilgili olan kararlara dahil olma ve bu kararları etkileme süreci olarak tanımlanabilir. Bu açıdan katılım, demokrasinin vazgeçilmez köşetaşlarından biridir. Yurttaşlık ise; devlet ile bireyler (yurttaşlar) arasında çok boyutlu ilişkisel bir bağ olarak tanımlanabilir. Yurttaşlık, sivil, siyasal ve sosyal hakları ve sorumlulukları üzerinden toplumu oluşturan bireylerin her birine eşit statü sağlama iddiasındadır.

Hakların biçimsel eşitliği, yurttaşlara eşit ve adil bir statü sağlama noktasında eksik kalabilir. Eşit statünün var olabilmesi için hakların biçimsel eşitliğinin yanında, kaynaklara erişim yollarının ve karar alma süreçlerine katılımın da adil ve eşitlikçi bir biçimde var olması gerekir.

Bu noktada, yurttaşlığın haklar bağlamında soyut bir biçimsel eşitlik sağlayan statüsünü, ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal farklılıklar ve bu farklılıkların katılıma etkileri üzerinden sorgulamak gerekmektedir. Çünkü yurttaşlık bağı, yurttaşın kimliği üzerinden birçok değişken (cinsiyet, cinsel yönelim, din, dil, etnisite, sınıf, ekonomik ve sosyal statü vb.) etkileyebilmektedir. Yurttaşlık bağına etkileyen, ancak az tartışılan etkenlerden biri de yaştır. Ancak genç olma hali, yurttaşlık bağlamında, önemli eşitsizlikler içermesine rağmen yeterince tartışılmamaktadır.

Bu bağlama uygun olarak, genç yurttaşların yurttaşlık bağı ve karar alma mekanizmalarına katılımı, ŞEBEKE kapsamında, siyasal, toplumsal ve ekonomik boyut olmak üzere üç alt kategoride ele alınmıştır.

ŞEBEKE çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalarda, siyasete katılım biçimleri, siyasal kurumlar ile yurttaşlar arasındaki ilişkiler, politika üretme süreçlerine ve politik karar alma mekanizmalarına genç yurttaşların katılımı **siyasal boyut** kategorisi altında değerlendirilmiştir. Genç yurttaşların sivil alana katılımı ve STK'lar ile ilişkileri ise **toplumsal boyut** kategorisi altında irdelenmiştir. Son olarak, **ekonomik boyut**, daha önce yapılmış olan birçok çalışmada ayrıntılı incelendiği için, ŞEBEKE kapsamında, temelde gençlik özerkliği bağlamında ele alınmıştır.

Siyasal, toplumsal ve ekonomik katılım konularını birbirinden ayrı araştırmak ve tartışmak yerine, birbiri ile bağlantıları olan, farklı konular üzerinden birbirini etkileyen, hatta kesişen tartışma zeminlerine sahip başlıklar olarak görmek gerekmektedir. ŞEBEKE çerçevesinde yapılan araştırmalar, çevirilen metinler ve düzenlenen çalıştaylar ile konferans kapsamında yürütülen tartışmalar yukarıda aktarılan üç kategorinin birbirini etkileyen yönleri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda da tartıştığımız gibi, Türkiye'deki genç yurttaşların her düzeyde karar alma süreçlerine katılımını etkileyen konular üzerine olan bu proje kapsamındaki tartışmalara kavramsal zemin oluşturabilmek için "Yurttaşlığın Genç Hali" tanımlanmıştır.

Yurttaşlığın Genç Hali: *Yurttaşlığın Genç Hali, gençlerin, "genç olmalarından dolayı" yurttaş olma hallerini etkileyen, onları avantajlı ve / veya dezavantajlı duruma düşüren siyasal, toplumsal ve ekonomik öğelerin bütünü olarak tanımlanabilir. Genç algısı, gençlerin toplumsal ilişkileri, genç olmaktan dolayı ortaya çıkan dezavantajlar ve ilgili dezavantajların sebep sonuç ilişkileri, yerel ve ulusal seviyede gençlerin yurttaş olarak ihtiyaçları, ekonomik ve sosyal*

haklara erişimi, kimlik ve aidiyet duyguları, kamusal karar alma süreçlerindeki durumları ve bu karar alma süreçlerine etkileri ve gençler ile yurttaşlık konusuna ilişkin diğer öğeler “Yurttaşlığın Genç Hali” başlığı altında toplanabilir.

Özetlemek gerekirse, ŞEBEKE kapsamında, Türkiye’de yurttaşlığın genç hali, yani genç yurttaşların yurttaşlık ilişkisi ve katılım konusu; toplumsal, siyasal ve ekonomik boyutlar çerçevesinde incelendi ve genç yurttaşların güçlendirilmesi için gerekli görülen politika önerileri oluşturuldu ve yurtdışında konu ile ilgili metinler çevrildi.

Araştırmalar

Yukarıda da belirtildiği üzere, biri saha araştırması olmak üzere toplam beş adet araştırma yapılmıştır. Araştırmaların temel amacı; Türkiye’de genç yurttaşların karar alma mekanizmalarına katılımı ve yurttaş olarak var oluşlarını ayrıntılı olarak incelemektir. Araştırmalar ile genç yurttaşların toplumsal, siyasal ve ekonomik katılımının ayrıntılı olarak incelenmesi ve genç olmalarından dolayı katılımlarına engel teşkil eden unsurların ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Toplumsal, siyasal ve ekonomik katılım boyutlarının üçünün de kesişim noktasına odaklanan ve genç yurttaşların toplumsal, siyasal ve ekonomik katılımına yönelik tartışma zeminini oluşturan bir saha araştırması; genç yurttaşların temsili demokrasi ile ilişkisinin ele alındığı meclis içi yapılan tartışmalar ve konuşmalarda gençliğin ve gençlerin ne şekilde ele alındığını inceleyen bir söylem analizi çalışması; karar alma ve hizmet mekanizmalarına genç yurttaşların erişimi ve katılımına yönelik uygulamaları inceleyen ve yorumlayan bir derleme; Avrupa’daki gençlik konseylerinin nasıl kurulduğu, genç yurttaşların Avrupa’daki gençlerin karar alma süreçlerine katılımları için var olan mekanizmaları ülke deneyimleri çerçevesinde ele alan karşılaştırmalı bir çalışma; farklı sosyal ve ekonomik statülerdeki gençlerin siyaset algılarının farklılaşıp farklılaşmadığı ve siyasete katılım mekanizmaları arasında bir farklılaşma olup olmadığı sorularına cevap arayan bir araştırma yayınlanan beş araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır.

Çalıştaylar

ŞEBEKE kapsamında, çalıştaylar, yurttaşlık ve katılım ekseninde yeni tartışmaların yürütüleceği, genç yurttaşların katılımı konusunun analitik bir biçimde irdeleneceği, atılması gereken adımlara ilişkin politika önerilerinin çıkarılacağı akademik toplantılar olarak görülmektedir.

Proje kapsamında üç farklı çalıştay düzenlenmiştir. Bu çalıştaylardan ilkinde, genç yurttaşların siyasal partilere katılımının önündeki engeller ve siyasal partiler ile olan ilişkisi üzerine yeni tartışmalar yapılmıştır. İkinci çalıştayda genç yurttaşların, önemli katılım mekanizmalarından biri olan sivil toplum kuruluşları ile ilişkisi irdelenerek gençlik ve gönüllülük ile ilgili tartışmalar yürütülmüştür. Üçüncü çalıştayda karikatürler, sosyal medya araçları vb. alternatif katılım / iletişim yolları ile bu yolları etkin olarak kullanan genç yurttaşların arasındaki ilişki yurttaşlık ve bu araçların genç yurttaşların karar alma mekanizmalarındaki etkinliğini arttırmak için nasıl kullanılabileceği tartışılmıştır.

Çeviriler

Yurttaşlığın Genç Halı’nden dolayı ortaya çıkan dezavantajlar bağlamında genç yurttaşları güçlendirmek için sivil alandaki kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılabilen altı adet kitap çevrilmiştir. Çevirisi yapılarak yayınlanan metinler Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi başta olmak üzere uluslararası kurumlar tarafından yayınlanmış olan metinlerden seçilmiştir.

Çevrilen kitapları tespit etmek için bir anket çalışması yürütülmüştür. Türkiye’den 63 farklı birey ve 50 farklı kurum tarafından doldurulan anket ile çevrilecek kitapların konuları belirlenmiştir. Bu anket ve projenin kavramsal çerçevesi bağlamında insan hakları, katılım ve toplumsal cinsiyet, gençlik politikaları, siyasal ve toplumsal katılım, yurttaşlık tartışmaları konularında altı kitap Türkçeye kazandırılmıştır. Çeviriler, araştırmalar, çalıştay sunumları ve raporlarına www.sebeke.org.tr adresinden ulaşılabilir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Çalışmaları Merkezi STK Eğitim ve Araştırma Birimi, Gençlik Çalışmaları Birimi ve Çocuk Çalışmaları Birimi olarak üç ayrı birim olarak yapılmıştır. ŞEBEKE bu birimlerden ilk ikisi tarafından hayata geçirilmiştir. Türkiye’de ilk defa bir üniversite bünyesinde kurulan STK Eğitim ve Araştırma Birimi, çoğulcu demokraside STK’ların rolünün güçlendirilmesine ve STK’ların etkin çalışmalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu amacın arkasında STK’ların ve özellikle taban örgütlenmelerinin katılımcı bir demokrasinin kurulmasında kilit aktörler oldukları görüşü yatmaktadır. İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi, Türkiye’de gençlerin ihtiyaçlarının ve gençlik çalışmalarının görünürlük kazanması ve katılımcılık temelinde daha demokratik bir gençlik politikasının geliştirilmesi için öneriler tasarlayıp buna yönelik çalışmalar yapmak amacıyla taşımaktadır. Çocuk Çalışmaları Birimi ise, Türkiye’de çocuk haklarının yaşama geçmesini ve çocuk politikasının gelişimine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Sivil Toplum Çalışmaları Merkezi, hak temelli çalışan sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasiteleri ve örgütlenme yeteneklerini güçlendirme ve destekleme, artan eğitim ve yazılı ve görsel malzeme ihtiyaçlarına cevap vermenin yanı sıra, insan hakları, cinsiyet eşitliği, katılım, çokkültürlülük ve etik gibi konularda araştırmalar yapma, toplantılar düzenleme, STK’ların farkındalığını artırma, STK’lar arası ağların oluşturulması ve ağ çalışmalarının düzenlenmesi, AB müzakere sürecinde STK’ların etkisinin artırılması üzerine çalışmaktadır. Merkez, 2014 yılında sivil toplum çalışmalarına yönelik bir Yüksek Lisans Programı başlatmaktadır.

Şebeke projesi kapsamında hazırlanan yayınlar geniş bir ekibin kolektif çalışmalarının ürünüdür. Katkıda bulunan herkese teşekkür ederiz. En büyük teşekkürümüz, kurulduğumuzdan beri faaliyetlerimizde yer alan kişi ve kuruluşlara. Görüş ve önerileriyle, alan deneyimleri ve birikimleriyle çalışmalarımıza katkıda bulundular.

ŞEBEKE Koordinasyon ekibi ve danışmanları

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN KATILIMI ARAŞTIRMASI İÇİN ÖNSÖZ

Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi (ŞEBEKE) çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalarda bir yandan gençlerin katılımının **siyasal, toplumsal** ve **ekonomik boyutları** ele alınırken, diğer yandan bu katılım konularını birbirinden ayrı araştırmak ve tartışmak yerine, birbiri ile bağlantılı; farklı konular üzerinden birbirini etkileyen, hatta kesişen tartışma zeminlerinin oluşturulması gözetilmiştir.

KONDA Araştırma ve Danışmanlık eliyle gerçekleştirilen *Türkiye'de Gençlerin Katılımı Araştırması*, toplumsal, siyasal ve ekonomik katılım boyutlarının üçünün birden de kesişim noktalarına odaklanan ve genç yurttaşların toplumsal, siyasal ve ekonomik katılımına yönelik tartışma zeminini oluşturan bir saha araştırması olarak kurgulanmıştır.

ŞEBEKE'nin kavramsal çerçevesine dayalı olarak geliştirilen araştırmanın soruları KONDA ve ŞEBEKE ekibinin ortaklaşa çalışması ile üretilmiştir. Bu kitapta, soruları ve cevapları mümkün olan en ayrıntılı şekilde okuyucu ile paylaşarak gençlerin katılımı alanında yapılan çalışmalara katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Araştırmada sorulan sorular ve alınan cevaplardan tek bir kitap kapsamında değerlendirilemeyecek kadar çok sayıda ve gençliğin katılımı konusunun siyasal, toplumsal ve ekonomik boyutlarını kesiştiren çapraz sorgulamalar üretilebilmiştir. Bunlardan bir kısmı, kitabın 11. bölümünde, KONDA'nın araştırma ile ilgili değerlendirmeleri olarak ve daha önceki KONDA araştırması ile karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

Ayrıca, ŞEBEKE kapsamında yayınlanan ve *Türkiye'de Gençlerin Katılımı Araştırması*'nın bul-

guları üzerine oturan iki kitap daha var. Bunlardan ilki Volkan Yılmaz ve Burcu Oy tarafından hazırlanan ve farklı sosyal ve ekonomik statülerdeki gençlerin siyaset algılarının farklılaşp farklılaşmadığı ve siyasete katılım mekanizmaları arasında bir farklılaşma olup olmadığı sorularının cevabını araştıran bir kitaptır. Bu kitap esas olarak *Türkiye’de Gençlerin Katılımı Araştırması*’nın 5. bölümünü oluşturan siyasi katılım ile ilgili bulguları ilk üç bölümdeki çeşitli sosyo-ekonomik özellikler açısından ayrıntılı olarak incelemektedir. İkinci kitap ise birçok makaleden oluşan bir derlemedir. Bu derlemede yer alan iki makale bu araştırmanın bulguları üzerine kurulmuştur. Bu üç makale arasında, Yörük Kurtaran’ın kamunun karar alma ve hizmet mekanizmalarına genç yurttaşların erişimi ve katılımına yönelik uygulamaları inceleyen ve araştırmanın 6. ve 7. bölümlerindeki bulguları yorumlayan makalesi ve Laden Yurttaşgüler’in gençlerin bağımsızlık ve kişisel özgürlüklerini ele alan ve araştırmanın 8. ve 9. bölümlerindeki bulguları değerlendiren makalesi yer almaktadır.

Umuyoruz ki, *Türkiye’de Gençlerin Katılımı Araştırması* ve bu araştırmadan elde edilen bulgu ve değerlendirmeler gençlerin katılım ve özerkliği üzerine yapılan tartışmalara ve gençlikle ilgili STK ve kamu kurumlarının çalışmalarına katkıda bulunur.

Nurhan Yentürk, Danışman, Şebeke Projesi
STK Eğitim ve Araştırma Birimi

Devin Bahçeci, Şebeke Koordinasyon Ekibi

1

KİMLERLE GÖRÜŞÜLDÜ?

Türkiye genelindeki gençleri temsil etmeyi hedefleyen araştırma kapsamında, 18-24 yaş aralığında olan 2.508 gençle görüşüldü. Görüşmeler Türkiye'nin 12 bölgesinde metropol ve kent alanlarında yapıldı. Araştırma kapsamında 36 ilin merkez ilçeleri dahil 114 ilçesine bağlı 203 mahalle ve köyünde 2.508 kişiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirildi. Öğrenci yurtlarında yaşayan gençlerin araştırma dışında bırakılmaması amacıyla 5 metropolde 9 yurt da örnekleme dahil edildi.

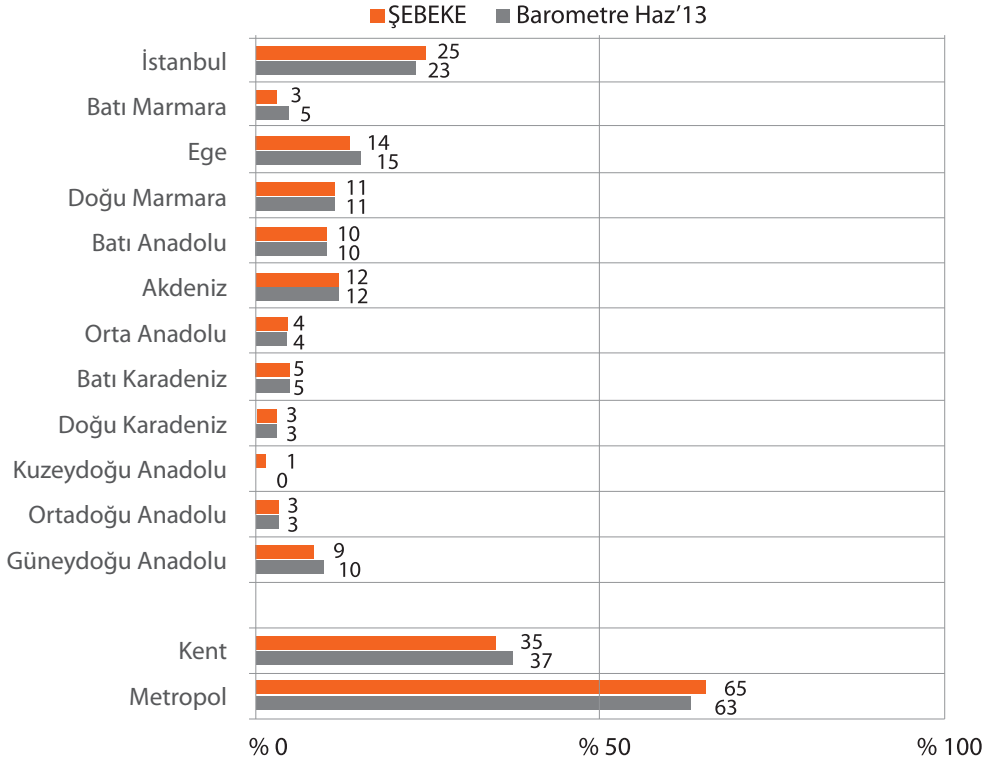
Anketin yapıldığı bölge	Yüzde
İstanbul	24,5
Batı Marmara	3,1
Ege	13,6
Doğu Marmara	11,4
Batı Anadolu	10,4
Akdeniz	11,6
Orta Anadolu	4,4
Batı Karadeniz	4,9
Doğu Karadeniz	2,9
Kuzeydoğu Anadolu	1,4
Ortadoğu Anadolu	3,3
Güneydoğu Anadolu	8,5
Toplam	100

Yerleşim kodu	Yüzde
Kent	34,6
Metropol	65,4
Toplam	100

Saha / Yurt	Yüzde
Saha	94,3
Yurt	5,7
Toplam	100

Araştırmada görüşülen gençlerin bölgelere ve yerleşim yerlerine dağılımını, KONDA'nın her ay yaptığı Barometre araştırmasındaki nüfusun dağılımıyla karşılaştırdığımızda, aşağıdaki grafikten de anlaşıldığı gibi, dağılımların çok benzer olduğunu görebiliyoruz.

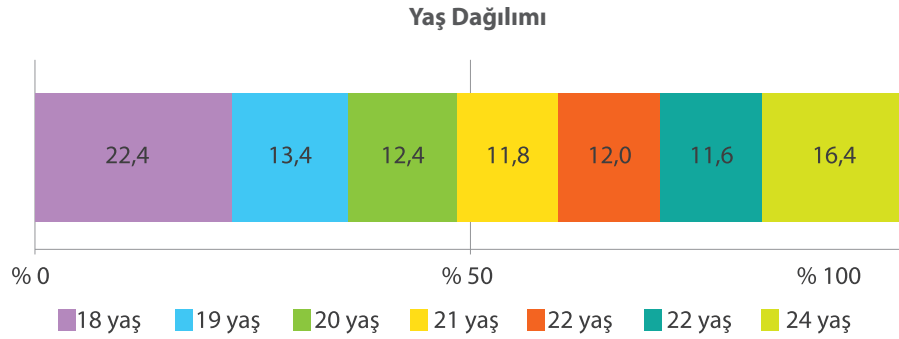
Kimlerle görüşüldü? (karşılaştırma)

1.1. Temel Demografik Bulgular

Araştırmada görüştüğümüz gençlerin yüzde 48'i kadın ve yüzde 52'si erkek.

18-24 yaş grubundaki bu gençlerin yaşlara dağılımı aşağıdaki grafikte görülebiliyor. Araştırmada görüşülen gençlerin yüzde 22,4'ü 18 yaşında ve bu oranla, diğer yaşlarda olan deneklere göre biraz daha yüksek oranda temsil ediliyorlar. Bu oranın daha yüksek olmasından dolayı, eğitim, çalışma, medeni durum gibi bazı göstergelerde araştırma bulgularının, Türkiye oranlarına göre daha genç bir topluluğu temsil ettiğini vurgulamakta fayda var. Yaşın gençlerin görüşlerinde fark yarattığı bulgular ise raporun ilgili yerlerinde belirtiliyor.

Öğrenci olup olmadıklarına bakacak olursak, görüştüğümüz her beş gencin üçü (yüzde 58) öğrenci ve bu öğrenciler ağırlıklı olarak üniversite öğrencisi (yüzde 36). Buna karşılık, gençlerin yüzde 35'i öğrenci değil ve yüzde 6'sı lise mezunu ancak halen dershaneye gittiğini belirtiyor.

Halen öğrenci misin? Evetse, hangi seviyede?	Yüzde
Lise öğrencisi	21
Üniversite öğrencisi	36
Yüksek lisans / Doktora öğrencisi	1
Öğrenci değil	35
Lise mezunu, dershaneye gidiyor	6
Toplam	100

Öğrencilik	Eğitim seviyesi			Toplam
	İlköğretim mezunu ve altı	Lise mezunu ve üstü	Üniv. mezunu	
Lise öğrencisi	18	1		19
Üniversite öğrencisi		34	2	37
Yüksek lisans / Doktora öğrencisi			1	1
Öğrenci değil	17	15	5	37
Lise mezunu, dershaneye gidiyor		6		7
Toplam	35	57	8	100

Eğitim seviyesine öğrenci olup olmamaya beraber baktığımızda, araştırmada görüşülen her üç gencin lise mezunu ve halen üniversite öğrencisi olduğu anlaşılıyor. İlköğretimi bitirmiş olup da lise seviyesinde öğrenci olanlar ise yüzde 18 oranında. Dikkat çeken diğer iki grup en çok ilköğretimi bitirmiş olan ve öğrenci olmayan yüzde 17'lik ve lise öğrenimini bitirmiş ve öğrenci olmayan yüzde 15'lik gruplar.

Araştırmada eğitime dair kullanılan bir diğer gösterge, gençlerin annelerinin eğitim durumlarıydı. Annenin eğitim durumu, diğer birçok demografik göstergeden çok daha açıklayıcı nitelikte olduğu için kullanıldı. KONDA'nın anne eğitim durumuna dair verileriyle ilgili aşağıdaki bilgi kutusunda da görülebildiği gibi, anne eğitim durumu, nesiller arası farkları ortaya çıkararak toplumdaki değişimlerle ilgili resmi çok net gösterebiliyor.

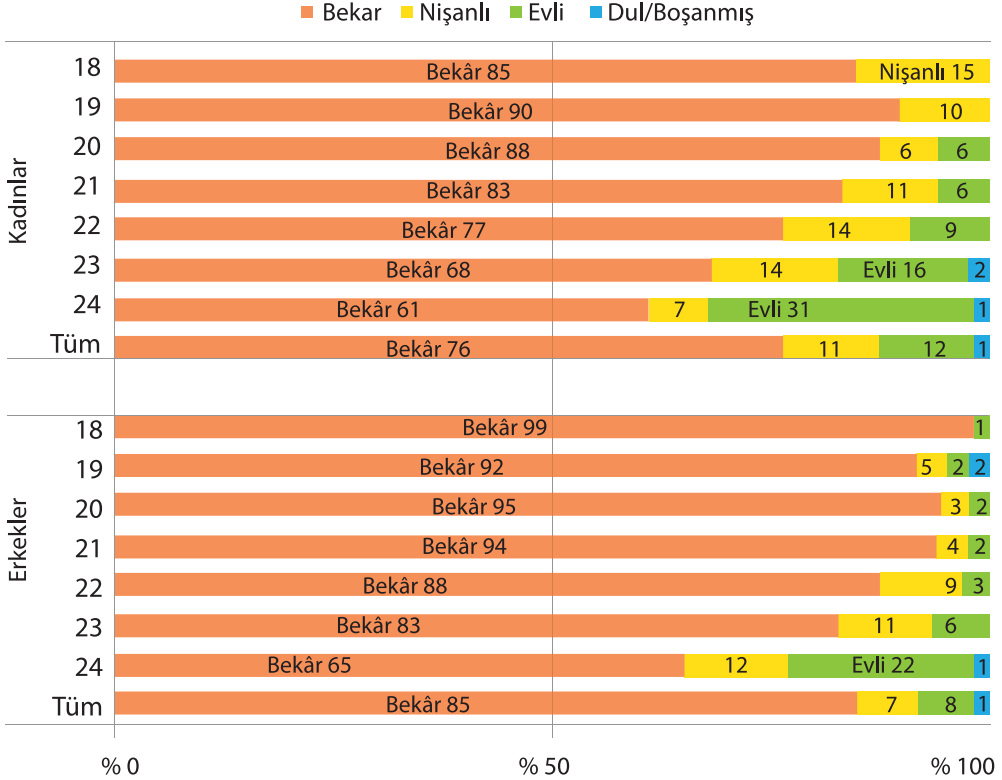
Annenin son bitirdiği okul	Yüzde
Okuryazar değil	12,6
Diplomasız okur	3,8
İlkokul mezunu	46,9
Ortaokul mezunu	14,9
Lise mezunu	16,8
Üniversite mezunu	4,5
Yüksek lisans / Doktora	0,4
Toplam	100

18-24 yaş arası gençlerin yüzde 13'ünün annesi okuma yazma bilmiyor. Türkiye genelindeki 18 yaş üstü yetişkinler için ise bu oran yüzde 38 mertebesinde (KONDA, Mayıs 2012, Barometre). Annesinin eğitimi lise seviyesinde veya daha fazla olan gençler yüzde 22 oranında (Türkiye nüfusunun tamamı genelinde yüzde 6). Bu yaş grubunda aynı zamanda annenin eğitim seviyesi arttıkça gençlerin eğitim seviyelerinin de arttığı görülüyor.

Medeni durumu	Yüzde
Bekâr	84,1
Nişanlı / Sözlü	5,3
Evli	10,3
Dul / Boşanmış	0,2
Toplam	100

18-24 yaş arası gençlerin yüzde 84'ü bekâr. Kalanları ise evli veya evlenmek üzere nişanlı / sözlü. Görüşülen gençlerin yüzde 56'sı öğrenci ve bekâr, yüzde 13'ü öğrenci değil ve evli veya evlenmek üzere. Öğrenci olmayan bekârlar ise, dershaneye gidenlerle beraber, görüşülenlerin yüzde 29'unu oluşturuyor.

Yaş ve cinsiyete göre medeni durum

Kadınların yüzde 24'ü, erkeklerin ise yüzde 8'i evli veya nişanlı. 18-19 yaşında olanların ancak yüzde 5'i evliyken, bu oran 23 yaşında yüzde 25'e, 24 yaşında yüzde 40'a çıkıyor. 24 yaş evlenme açısından eşik gibi görünüyor.

Yukarıdaki grafikte de görülebildiği gibi, kadınların erkeklere kıyasla daha erken yaşlarda evlendiği görülüyor. Örneğin, 18 yaşındaki kadınların yüzde 15'i nişanlıyken, aynı yaştaki erkeklerin neredeyse hepsi henüz bekâr. 20 yaşındaki her sekiz kadından biri nişanlı veya evliyken, sekizde bir oranına erkekler 22 yaşında ulaşıyor. 24 yaşında ise kadınların yüzde 31'i, erkeklerin ise yüzde 22'si evli.

Kendini ait hissettiği inanç	Yüzde
Sünni Müslüman	86,7
Alevi Müslüman	6,0
Diğer Müslüman	3,1
Diğer	4,2
Toplam	100

Görüşülen gençlerin diğer demografik özelliklerine baktığımızda yüzde 86'sının Sünni Müslüman, yüzde 6'sının Alevi Müslüman olduğu görülüyor. Türkiye genelinde 18 yaş üstü nüfusta bu oranlar sırasıyla yüzde 92 ve yüzde 5.

Gençlerin "Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabiliriz; Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?" şeklinde sorulara verdiği cevaba göre, bu yaş grubundakilerin yüzde 17'si Kürt kökenli. Arap kökenli olan yüzde 2 ve diğer etnik kimliklerden birine ait hisseden yüzde 3 de eklenince, her beş gençten birinin (yüzde 22) Türk kimliği dışında bir etnik kimliğe ait hissettiği görülüyor.

Etnik köken	Yüzde
Türk	78,2
Kürt-Zaza	17,3
Arap	2,0
Diğer	2,5
Toplam	100

Gençlerin demografik yapısı hakkında bize fikir veren bir diğer bulgu olan doğum yerleri, ülke nüfusunun bölgelere dağılımına oldukça paralel nitelikte.

Gençlerin doğduğu bölgelerle halen yaşadıkları bölgelerin karşılaştırması, gençlerin yüzde 31'inin bir bölgeden diğerine göç ettiğini, en azından doğduğu yerde oturmadığını gösteriyor. Bu oranda eğitim için şehir dışında olanların da payı bulunuyor.

Doğum yeri (bölge)	Yüzde
İstanbul	15,2
Batı Marmara	2,9
Ege	12,5
Doğu Marmara	7,7
Batı Anadolu	8,3
Akdeniz	12,9
Orta Anadolu	5,8
Batı Karadeniz	7,7
Doğu Karadeniz	4,8
Kuzeydoğu Anadolu	3,2
Ortadoğu Anadolu	6,1
Güneydoğu Anadolu	11,7
Yurtdışı	1,1
Toplam	100

1.2. Eğitim ve Öğrenciler

Gençlerin eğitim durumunu anlamak için, son mezun oldukları okulun yanı sıra ne tür lise ve üniversitede okudukları da soruldu.

Lise eğitimini sürdürmekte veya tamamlamış olanların yüzde 43'ü düz lisede, yüzde 29'u meslek lisesinde ve yüzde 19'u Anadolu lisesinde okuduğunu söylüyor. Açık lisede okumuş veya okumakta olan yüzde 5'lik kesimin yanı sıra, özel lise, süper lise veya fen lisesi gibi diğer liselerde okuyanlar, oldukça düşük oranlarda.

Üniversite bitirmiş olan veya halen okuyanlar (gençlerin yüzde 42'si), yüzde 80 oranında devlet üniversitesinde okuyor veya okumuş. Açık öğretimdekilerse her 10 gençten birini oluşturuyor ve özel /vakıf üniversitesi öğrencisi veya mezunu olanlar ise yüzde 8 oranında. Diğer bir deyişle, 18-24 yaş arasındaki, üniversite öğrencisi veya mezunu olan her on gençten sekizi devlet üniversiteli, biri açık öğretimli ve biri özel üniversiteli denebilir.

Gençlerin hangi tür üniversiteye, hangi tür liseden geldiklerini incelediğimizde, farklı profiller net olarak görülebiliyor. Açık öğretimde okuyanların yarısı düz liseden, üçte biri meslek liselerinden, onda biri ise Anadolu liselerinden çıkmış. Özel liseden veya süper liseden mezun olduktan sonra açık öğretimde okuyan yok denebilir. Buna karşılık, devlet üniversitelerinde öğrenci olanların önemli bir bölümü düz liselerden ve meslek liselerinden gelse de, üçte biri Anadolu lisesinden gelmiş. Özel üniversitelerde okuyanların ise oldukça farklı bir profili var: Yüzde 29'u düz liseden, yüzde 26'sı Anadolu lisesinden, yüzde 21'i özel liseden ve yüzde 19'u meslek lisesinden mezun olduktan sonra bu üniversitelere gelmiş.

Mezun olduğu ya da okumakta olduğu üniversitenin tipi					
Mezun olduğu ya da okumakta olduğu lisenin tipi	Açık öğretim Ün.	Devlet Ün.	Özel/vakıf Ün.	Diğer	Türkiye
Düz lise	51	43	29	47	43
Anadolu Lisesi	9	30	26	16	28
Özel Lise		1	21		3
Süper Lise	1	3	3		3
Fen Lisesi / Sosyal Bilimler Lisesi		1	1		1
Açık Lise	3	1		5	1
Meslek Lisesi	34	19	19	21	21
Diğer Liseler	1	1		11	1
Toplam	100	100	100	100	100

Hangi tür liseden mezun olanların hangi tür üniversitelere devam ettiğini görmek de, farklı çarpıcı bulgular ortaya koyuyor. Anadolu lisesinden mezun olanların yüzde 70'i üniversiteye, bunun büyük çoğunluğu da devlet üniversitesine devam ediyor. Buna karşılık, düz liseden mezun olanların yarısı, meslek lisesinden mezun olanların ise yüzde 33'ü üniversiteye devam ediyor.

Mezun olduğu ya da okumakta olduğu üniversitenin tipi						
Mezun olduğu ya da okumakta olduğu lisenin tipi	Açık öğretim Ün.	Devlet Ün.	Özel/vakıf Ün.	Cevap Yok	Diğer	Türkiye
Düz lise	5	39	3	1	53	100
Anadolu Lisesi	2	62	5	1	30	100
Meslek Lisesi	5	26	3	1	66	100
Türkiye	4	34	3	1	58	100

1.3. Çalışma

Araştırmada gençlerin çalışma hayatıyla ilişkisini anlamak üzere bir takım sorular soruldu. Bulgular ekonomik katılımın ele alındığı daha sonraki bölümlerde daha ayrıntılı olarak inceleniyor. Ancak gençlerin demografik yapısı hakkında bilgi vermesi açısından, burada kısaca gençlerin çalışıp çalışmadığına, çalışanların ne tür işlerde çalıştığına değinmekte fayda var.

Son üç ay içinde çalıştıysan, en son ne tür bir işte çalıştın?	Yüzde (tüm gençler)	Yüzde (çalışanlar)
Kamuda sözleşmeli işçi	1	3
Devlet memuru	1	3
Özel sektörde çalışan	23	53
Yevmiyeli işçi	5	11
Kendisi ya da ailesinin sahip olduğu bir işyerinde çalışan	4	8
Evde parça başı iş yapan, temizliğe giden	0	1
Ders veren, günlük ya da dönemsel organizasyonlarda çalışan	3	6
Serbest çalışan doktor, mimar, avukat, mühendis vb.	1	1
Diğer	4	10
İşsizim, iş arıyorum	2	4
Çalışmadım / Cevap yok	56	-
Toplam	100	100

Gençlerin yarısından biraz azı (yüzde 44) farklı şekillerde çalıştığını belirtiyor. Sadece çalışanları ele alacak olursak, yarısı (yüzde 53) özel sektörde çalışıyor. Özel sektör çalışanlarının yanı sıra yüzde 11 oranında yevmiyeli işçi, yüzde 8 oranında kendi işyerine çalışan ve yüzde 6 oranında dönemsel işlerde çalışanlar dikkat çekiyor. Devlet memurları 18-24 yaş grubu gençlerin yüzde 3'ünü, kamuda sözleşmeli işçiler yüzde 3'ünü ve serbest meslek sahibi olanlar ise yüzde 1'ini oluşturuyor.

Çalışanların önemli bir kısmı tam zamanlı olarak çalışıyor. Yarı zamanlı olarak çalışan yüzde 10'luk kesim ve düzensiz bir işte çalışan yüzde 5'lik kesim bir araya gelince her altı gençten birini oluşturuyorlar.

Son üç ay içindeki çalışma durumu	Yüzde
Çalışmadım / çalışmıyorum	54
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	10
Tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	26
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	5
İşsizim, iş arıyorum	4
Toplam	100

İlk bakışta çalışmayanların önemli bir kısmının öğrenci olduğu varsayılabilirse de gençler arasında hem okuyan hem de çalışan dikkat değer bir küme bulunuyor. Aşağıda yer alan sadeleştirilmiş tablodan da görülebileceği gibi, her yüz gencin 7'si hem öğrenci, hem de tam

zamanlı olarak çalışıyor. Sekizi ise yarı zamanlı çalışan öğrenci. Tablodaki bulguları özetleyecek olursak, her yüz gencin:

- 45'i öğrenci
- 21'i çalışıyor
- 19'u hem okuyor hem çalışıyor
- 11'i ne çalışıyor, ne de öğrenci.

Son üç ay içindeki çalışma durumunu hangisi en doğru ifade ediyor?	Öğrenci	Öğrenci değil	Toplam
Çalışmadım / çalışmıyorum	45	11	55
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	8	2	10
Tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	7	18	25
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	4	1	5
İşsizim, iş arıyorum	2	3	4
Toplam	65	35	100

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) Türkiye'ye dair istatistikleri, genç nüfusun eğitim ve çalışma durumlarına dair veriler de içeriyor. Veriler, 1995-2009 döneminde hem 15-19 yaş grubunda hem de 20-24 yaş grubunda eğitimde olan gençlerin oranının düzenli olarak arttığını net bir biçimde gösteriyor. İstihdamda olan genç oranı aynı dönemde kademe kademe azalıyor. *Türkiye'de Gençlerin Katılımı Araştırması* 18-24 yaş grubunda eğitimde olan, yani öğrenci olan genç nüfusun yüzde 66 oranında olması, OECD'nin 2009'a kadar olan verileriyle örtüşüyor.

2

GELİR VE SOSYAL GÜVENCE

Gençlerin durumunu tespit etmede temel bir alan gelirleri, gelir kaynakları ve sosyal güvenceleri.

2.1. Gelir Grubu

Sence ailen maddi durum bakımından aşağıdaki gelir gruplarından hangisine dahildir?	Yüzde
Dar gelirli	10,6
Ortanın altı	34,7
Ortanın üstü	51,4
Yüksek gelirli	3,4
Toplam	100

Gençlerin yarısı gelirleriyle ilgili “Sence ailen maddi durum bakımından aşağıdaki gelir gruplarından hangisine dahildir?” şeklinde sorulan soruya cevaben, ailelerini ortanın üstünde gördüğünü söylüyor. Üçte biri (yüzde 34,7) ise ailesini gelir olarak ortanın altında görüyor. Dar gelirli olarak görenler, gençlerin onda birini oluştururken, en yüksek gelir seviyesinde görenler yüzde 3,4 ile en küçük grup.

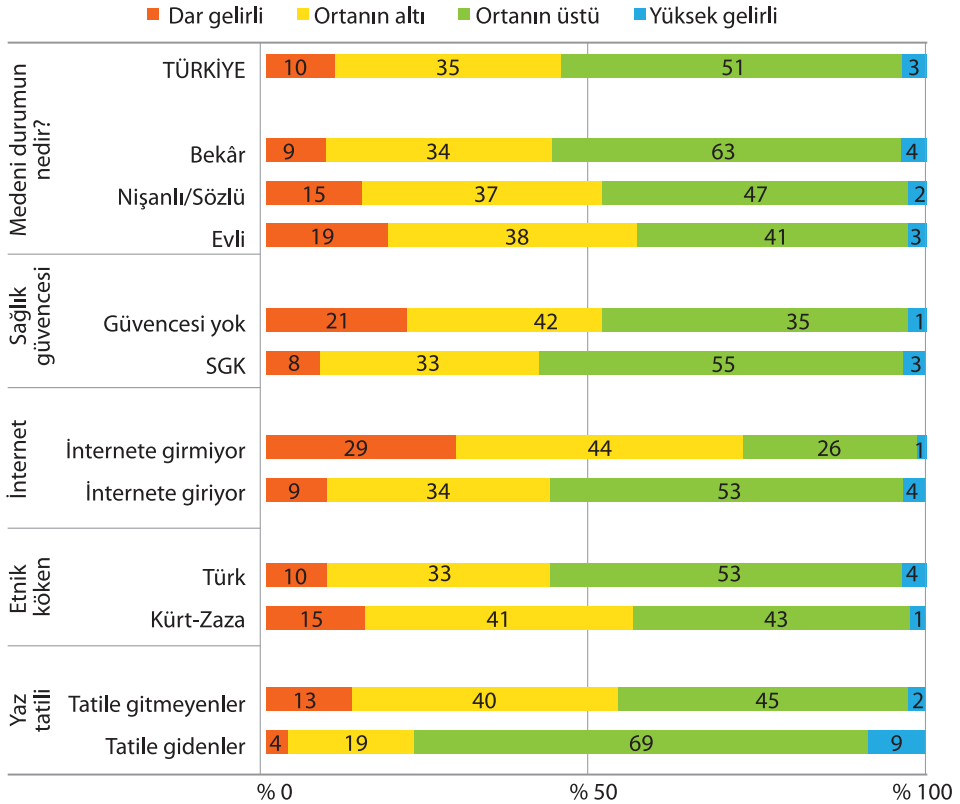
Gelir algısının neye göre değiştiğini incelediğimizde,

- Kürtler, internete girmeyenler, sosyal güvencesi olmayanlar, son üç ay içinde iş arayanlar, yazın tatile veya memlekete gitmeyenler, öğrenci olmayanlar ve evliler kendi gelir seviyelerini ortalamanın altında görüyor.
- Diğer taraftan, öğrenciler ve özellikle üniversite öğrencileri, Anadolu, fen ve benzeri liselerde okuyan veya mezun olanlar, sivil toplum kuruluşlarına üye olanlar ve Twitter ve Facebook kullanıcıları gelirlerini, gençlerin genelinden gördüğünden daha yukarıda görüyorlar.
- Gençlerin gelir algısı, yani kendilerini hangi gelir grubunda gördükleri, işsiz kalsalar idare edebileceklerini söyledikleri süreyle yakından ilişkili ve aileleri olmadan idare edebilecekleri süreyle olan ilişkiye kıyasla bu algı daha fazla değişiyor.
- Cinsiyet, yerleşim yeri ve yaş gelir algısında kayda değer fark yaratmıyor.

Kendini dar gelirli olarak tanımlayan gruba daha yakından bakacak olursak, şu özellikleri dikkat çekiyor:

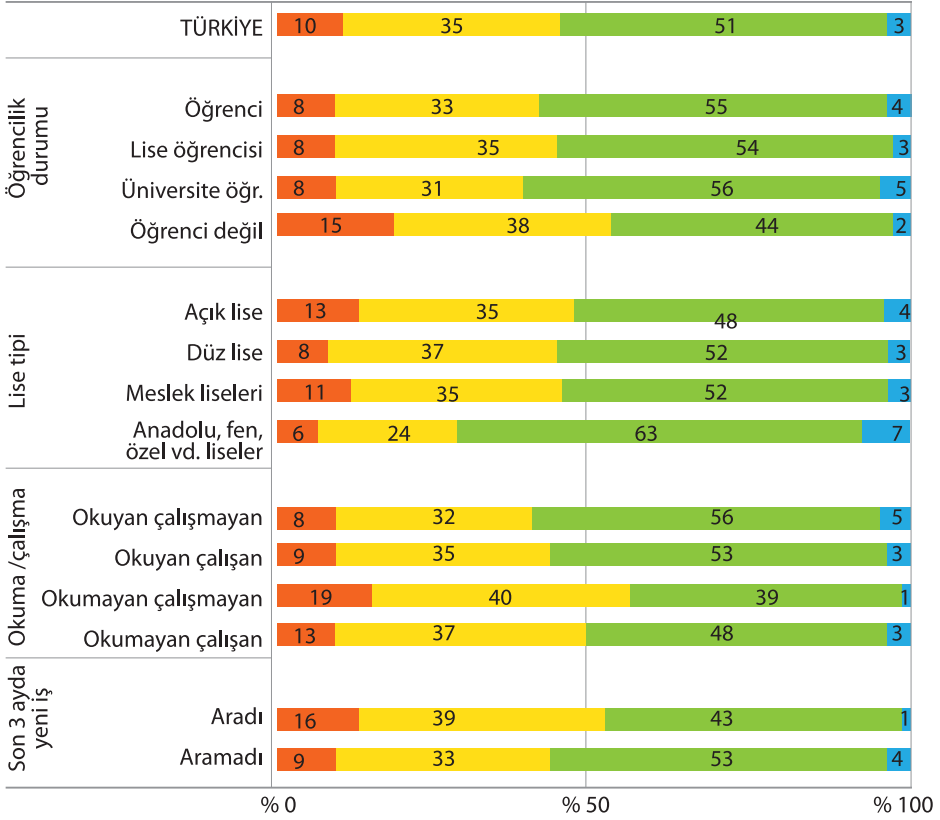
- Yüzde 51'i işsiz, yüzde 58'si ailesi olmadan bir gün bile idare edemeyeceğini söylüyor.
- Yüzde 39'unun sosyal güvencesi yok.
- Yüzde 20'si internete girmiyor.
- Yarıısı geleneksel evlerde veya varoş olarak nitelendirilebilecek mahallelerde oturuyor.

Demografik Özelliklere Göre Algılanan Gelir Grubu

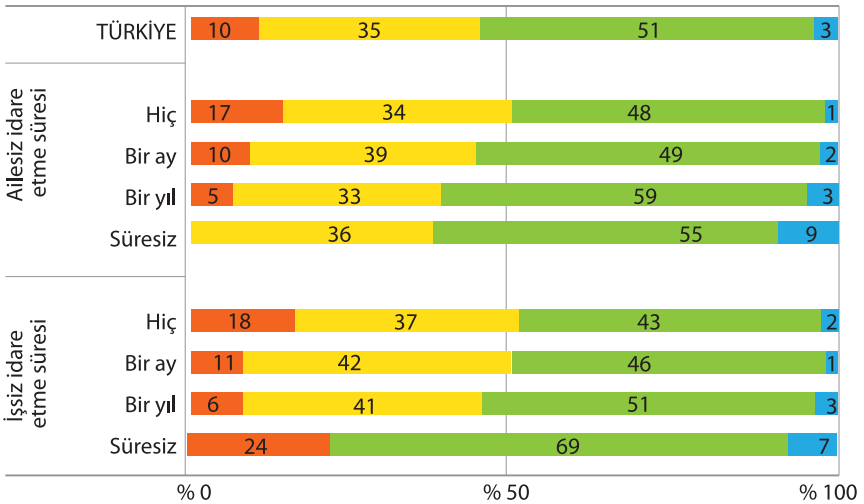
Okuma ve Çalışma Durumuna Göre Gelir Grubu

■ Dar gelirli ■ Ortanın altı ■ Ortanın üstü ■ Yüksek gelirli

Çalışanların İdare Edebilme Sürelerine Göre Algıladıkları Gelir Grubu

■ Dar gelirli ■ Ortanın altı ■ Ortanın üstü ■ Yüksek gelirli

Gençler arasında çalışanların işsiz kalsalar veya ailelerinden yardım almasalar ne kadar süre idare edebileceklerine dair inançları, kendilerini hangi gelir grubunda gördükleriyle ilişkili görünüyor ve yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi ne kadar az süre idare edebiliyorlarsa, gelirlerini de o kadar düşük görüyorlar.

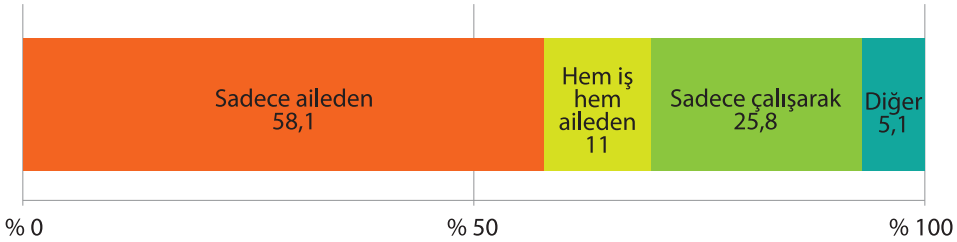
2.2. Gelir Kaynakları

Gençlere bir dizi seçenek okuyup aylık gelirlerinin hangisi veya hangilerinden geldiğini sorduk. Her on gencin yedisinin geliri ailesinden, dördünün geliri çalıştığı işten, birinin geliri devlet bursundan geliyor. Burs, kredi ve diğer kaynaklar, gençlerin gelirinde önemli yer tutmuyor.

Aylık gelirin bu kaynakların hangilerinden geliyor?	Yüzde
İşten / çalışarak	36,8
Aileden / eşten harçlık	69,1
Vefat eden anne / baba / eşten kalan maaş	1,3
Devlet bursu	9,6
Üniversite bursu	1,8
Devlet kredisi	4,7
Diğer özel burs	2,0
Diğer gelirler	1,0
Hiç gelirim yok	1,3
Toplam	-

Gençlerin yüzde 73'ünün tek gelir kaynağı, yüzde 21'inin ise iki gelir kaynağı var. Aşağıdaki grafikte de görüldüğü gibi, çalışmadan ve aileden gelen gelirlere beraber baktığımızda, zaten ikisinin gençlerin gelir kaynaklarının yüzde 95'ini kapsadığını, gençlerin ancak yüzde 5'inin bu ikisi dışında gelir kaynağı olduğunu (veya olmadığını) görüyoruz.

Gençlerin gelir kaynakları (gruplanmış)

2.2.1. Devlet bursu alanlar

Dikkate değer bir diğer gelir kaynağı olan devlet bursunu kimlerin aldığına bakacak olursak:

- Öğrencilerin yüzde 15'i, üniversite öğrencilerinin yüzde 25'i
- Yarı zamanlı veya düzensiz çalışanların yüzde 12'si
- Yurtlarda yaşayanların yüzde 43'ü, ailesinden ayrı yaşayanların yüzde 29'u devlet bursu alıyor.

Devlet bursu alanların tamamı öğrenci, kadın-erkek oranı eşit ve aralarında sivil toplum kuruluşu üyeliği ortalamasının iki katı (yüzde 42).

Devlet bursu alanların yüzde 80'i aynı zamanda ailesinden harçlık alıyor ve yüzde 17'sinin aynı zamanda çalışarak elde ettiği geliri bulunuyor.

2.3. Sosyal Güvence

Sağlık güvencen var mı? Varsa, hangisi?	Yüzde
SGK, iş dolayısıyla	20,7
Özel sigorta, iş dolayısıyla	1,7
SGK, aile / eş dolayısıyla	55,3
Özel sigorta, aile / eş dolayısıyla	1,3
SGK, dışarıdan (kendi ya da başkası) ödüyor	1,4
Özel sigorta, dışarıdan (kendi ya da başkası) ödüyor	0,4
Yeşil kart (prim ödemiyor ancak sağlık güvencesi var)	5,5
Sağlık güvencesi yok	13,6
Toplam	100

Gençlerin yüzde 75'inin işi veya ailesi, eşi dolayısıyla sosyal güvencesi bulunuyor. Yüzde 13,6'sının hiç sağlık güvencesi bulunmazken, yüzde 5,5 yeşil kart sahibi.

Öğrenci olmayanların yüzde 21'inin, ne okuyan ne de çalışanların yüzde 24'ünün, erkeklerin yüzde 18'inin, Kürtlerin yüzde 22'sinin sağlık güvencesi bulunmuyor ve bu oranlar bu grupları en güvensiz gruplar haline getiriyor.

Genç erkeklerin ortalamadan daha düşük oranda sosyal güvence sahibi olması ilk bakışta şaşırtıcı gelebilir. Üstelik genç kadınlar arasında güvencesi bulunmayanlar yüzde 8 ile ortalamasının altında. Ancak aşağıdaki tablodaki cinsiyet kırılımına baktığımızda, genç kadınların daha yüksek oranda sosyal güvenceye sahip olmalarındaki en önemli nedenin aile veya eş olduğu anlaşılıyor. Yüzde 70'inin aile veya eş dolayısıyla güvencesi var.

Sağlık güvencen var mı? Varsa, hangisi?	Kadın	Erkek	Türkiye
SGK, iş dolayısıyla	15	26	21
Özel sigorta, iş dolayısıyla	1	2	2
SGK, aile / eş dolayısıyla	68	44	55
Özel sigorta, aile / eş dolayısıyla	2	1	1
SGK, dışarıdan ödüyor	1	1	1
Özel sigorta, dışarıdan ödüyor	0	0	0
Yeşil Kart	5	6	6
Sağlık güvencesi yok	9	18	13
Toplam	100	100	100

Güvencesi olmayanların ne kadarının öğrenci olduğu veya çalıştığı halde güvencesi olmayanların oranının ne olduğu gibi soruları açıklığa kavuşturmak amacıyla çalışma, okuma ve sosyal güvence arasındaki ilişkileri daha detaylı olarak incelediğimizde, öğrencilerin daha iyi durumda olduğunu ancak yine de güvencesi olmayanların önemli bir kısmını oluşturduklarını görüyoruz. Oranlara bakacak olursak, çalışanlar çalışmasınlar okuyanların yani öğrencilerin yüzde 14'ünün hiç güvencesi olmadığını görüyoruz. Halbuki çalışanlarda bu oran yüzde 23,7 olurken, özellikle de ne okuyan ne çalışan, yani işsiz veya ev kadını olanlar arasında yüzde 33,6 ile iki katını da aşıyor. Dolayısıyla, öğrenciler sağlık güvencesi açısından daha iyi durumda denebilir. Ancak güvencesi olmayanların kimler olduklarına yine aşağıdaki tablodan baktığımızda, yüzde 37,1'inin öğrenci, yüzde 11,7'sinin hem öğrenci hem de çalışıyor olduğu, yani güvencesiz olanların yarısının öğrenci olduğu görülüyor.

Okuma / çalışma durumu	Sağlık güvencesi			
	Güvencesi yok	SGK	Özel	Toplam
Okuyan çalışmayan	14,6	82,4	3,0	100
Okuyan çalışan	14,1	82,7	3,1	100
Okumayan çalışmayan	33,6	64,4	2,0	100
Okumayan çalışan	23,7	71,6	4,8	100
Türkiye	19,2	77,6	3,3	100
	Güvencesi yok	SGK	Özel	Türkiye
Okuyan çalışmayan	37,1	51,9	45,6	48,9
Okuyan çalışan	11,7	16,9	15,2	15,8
Okumayan çalışmayan	25,5	12,1	8,9	14,5
Okumayan çalışan	25,7	19,2	30,4	20,8
Toplam	100	100	100	100

3

İSTİHDAM VE İŞGÜCÜNE KATILIM

3.1. İstihdam

Gençlerin işgücü piyasasına erişiminde hem durumu anlamak hem de olası engelleri tespit edebilmek amacıyla, araştırmada çalışıp çalışmadıklarına, ne tür işlerde ve ne kadar çalıştıklarına, ne şekilde iş arayıp ne şekilde bulduklarına dair sorulara da yer verildi.

Son üç ay içindeki çalışma durumunu şimdi okuyacaklarımdan hangisi en doğru ifade ediyor?	Yüzde
Çalışmadım / çalışmıyorum	54,5
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	10,3
Tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	26,0
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	4,9
İşsizim, iş arıyorum	4,3
Toplam	100

Son üç aydaki çalışma durumlarına göre, gençlerin yüzde 26'sı tam zamanlı, yüzde 10,3'ü ise yarı zamanlı işlerde çalışıyor. Yüzde 5'i ise düzensiz işlerde çalışıyor.

Çalışan gençlerin ne tür bir işte çalıştığına dair soruya verilen cevaplara göre, gençlerin yüzde 22,9'u özel sektörde çalışıyor. Özel sektör dışında gençlerin profilini tanımlayabilecek nitelikte görünen bir iş türü bulunmuyor. Özel sektör çalışanlarının yüzde 71'i tam zamanlı olarak çalışıyor.

Sadece çalışanları değerlendirecek olursak (aşağıdaki tabloda en sağdaki sütun), her iki genç çalışandan biri özel sektör çalışanı, yüzde 11,5'i yevmiyeli işçi ve yüzde 8,4'ü kendi işini yapıyor. Devlet, memurluk veya sözleşmeli işçilik yollarıyla, genç çalışanların yüzde 6,4'ü için "ekmek kapısı." Yüzde 6,5 ise ders veriyor veya günlük ya da dönemsel organizasyonlarda çalışıyor. KONDA Barometresi verilerine göre, Türkiye'de çalışan yetişkin nüfusun yüzde 3,3'ünü oluşturan avukat, doktor, mühendis gibi serbest meslek sahipleri ise çalışan genç nüfusun yüzde 1,4'ünü oluşturuyor.

Son üç ay içinde çalıştıysan, en son ne tür bir işte çalıştın?	Yüzde	Yüzde (Çalışanlar)
Kamuda sözleşmeli işçi	1,4	3,3
Devlet memuru	1,3	3,1
Özel sektörde çalışan	22,9	54,8
Yevmiyeli işçi	4,8	11,5
Kendisi ya da ailesinin sahip olduğu bir işyerinde çalışan	3,5	8,4
Evde parça başı iş yapan, temizliğe giden	0,4	1,0
Ders veren, günlük ya da dönemsel organizasyonlarda çalışan	2,7	6,5
Serbest çalışan doktor, mimar, avukat, mühendis vb.	0,6	1,4
Diğer	4,2	10,0
İşsizim, iş arıyorum	1,7	-
Çalışmadım	35,1	-
Cevap yok	21,3	-
Toplam	100	100

Çalışma sıklığı ve iş türü sorularında, çalışmadığını belirtenlerin önemli bir kısmını, tahmin edilebileceği gibi, halen öğrenciler oluşturuyor. Ancak bulgular gençlerin, öğrenci, çalışan ve çalışmayan gibi keskin çizgilerle ayrılıp kategorize edilemeyeceğini gösteriyor, zira öğrencilerin de önemli bir kısmı gerek yarı zamanlı ve düzensiz olarak gerekse de tam zamanlı olarak çalışıyor.

Gençlerin çalışma ve öğrencilik durumlarına beraber baktığımızda, öğrenci olmayanların yarısından fazlasının çalıştığını, yaklaşık üçte birinin çalışmadığını görüyoruz. Öğrencilerin yüzde 69'u çalışmıyor.

Son üç ay içindeki çalışma durumunu hangisi en doğru ifade ediyor?	Öğrenci mi? Öğrenci	Öğrenci değil	Toplam
Çalışmadım / çalışmıyorum	69	31	55
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	13	6	10
Tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	11	52	25
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	6	4	5
İşsizim, iş arıyorum	3	7	4
Toplam	100	100	100

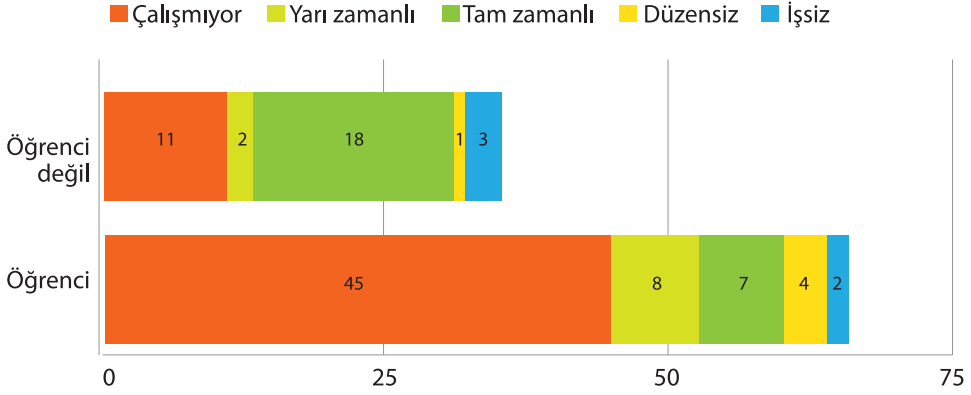
Aşağıdaki tabloda ise öğrencilerin tam zamanlı, yarı zamanlı ve düzensiz çalışanların ne kadarını oluşturduğunu görüyoruz. Araştırmaya katılan grupta, yarı zamanlı çalışanların beşte dördünü, düzensiz işlerde çalışanların dörtte üçünü, tam zamanlı çalışanların ise üçte birini öğrenciler oluşturuyor.

Son üç ay içindeki çalışma durumunu hangisi en doğru ifade ediyor?	Öğrenci	Öğrenci değil	Toplam
Çalışmadım / çalışmıyorum	80	20	100
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	79	21	100
Tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	27	73	100
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	72	28	100
İşsizim, iş arıyorum	39	61	100
Toplam	65	35	100

Gençliğin çalışma ve öğrencilik durumlarını sadeleştirmek amacıyla daha önce “Kimlerle Görüldü?” bölümünde de yer verilen ve burada tekrarlanan aşağıdaki grafiği özetlemek gerekirse, her yüz gencin:

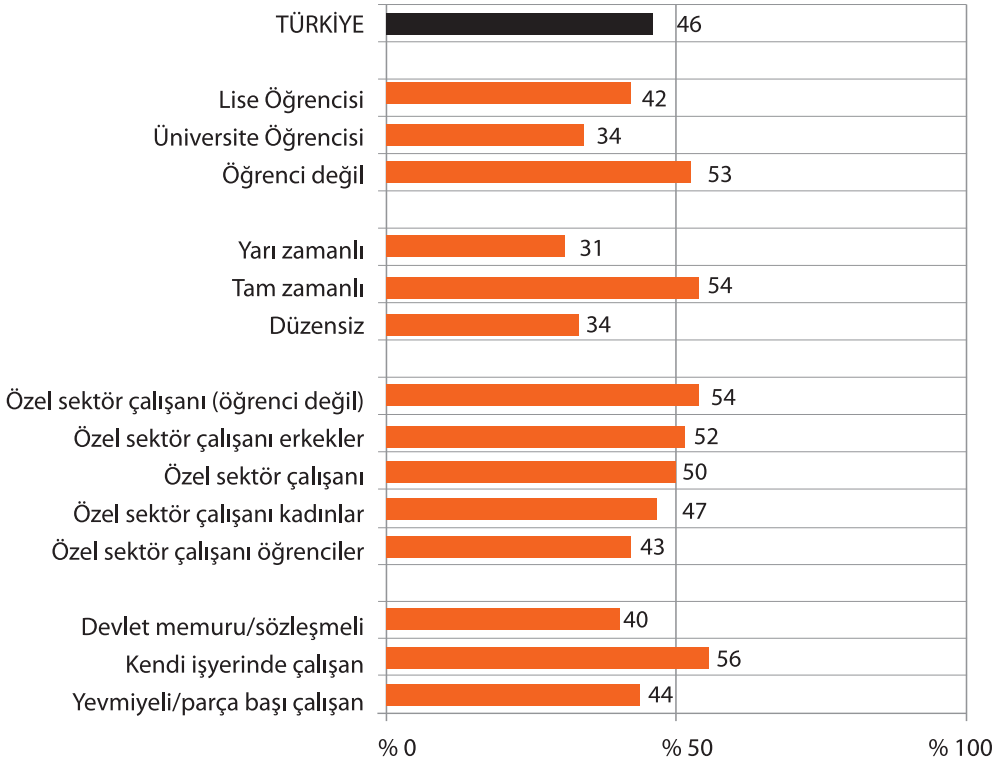
- 45’i öğrenci
- 21’i çalışıyor
- 19’u hem okuyor hem çalışıyor
- 11’si ne çalışıyor, ne de öğrenci.

Gençlerin okuma ve çalışma durumları (100 gencin dağılımı)

Haftada kaç saat çalıştıkları sorulduğunda, gençler 1 saat ile 126 saat arasında değişen cevaplar veriyorlar. Çalışan gençler haftada ortalama 46 saat çalışıyor, ancak bu süre, işin mahiyetine göre değişiyor. Tam zamanlı çalışanlar ortalamada 54 saat çalışırken, yarı zamanlı çalışanlar 31, düzensiz olarak çalışanlar ise 34 saat çalışıyor.

Haftalık çalışma süresi (saat)

Farklı iş türlerinin analizine göre, en uzun süre çalışanlar (56 saat) kendi işyerinde veya ailesinin işinde çalışanlar. Özel sektör çalışanları ortalama 50 saat çalışsa da, bunlar arasında kadınların erkeklerden 5 saat, öğrencilerin öğrenci olmayanlardan 9 saat daha az çalıştıkları görülüyor. Sözleşmeli işçiler dahil devlet memurları haftada 40 saat, yevmiyeli işçi olarak çalışan veya evde parça başı iş yapanlar 44 saat çalışıyor. Diğer iş türleri için denek azlığından dolayı ortalama süre belirtmek mümkün değil.

3.2. Çalışma Olanığı

Seneye de şu anki işinde çalışmaya devam etmek ister misin?	Yüzde
Evet	53,1
Hayır	31,7
Fikrim yok / bilmiyorum	15,2
Toplam	100

Çalışan gençlerin işlerinden ne derece tatmin olduklarını anlamak amacıyla, şu anki işlerinde gelecek sene de çalışmak isteyip istemediklerini sorduğumuzda, yaklaşık yarısı devam etmek istediğini, üçte biri (yüzde 31,7) ise istemediğini belirtiyor. Diğer bir deyişle, her üç genç çalışandan biri, aslında yapmakta olduğu işten memnun değil.

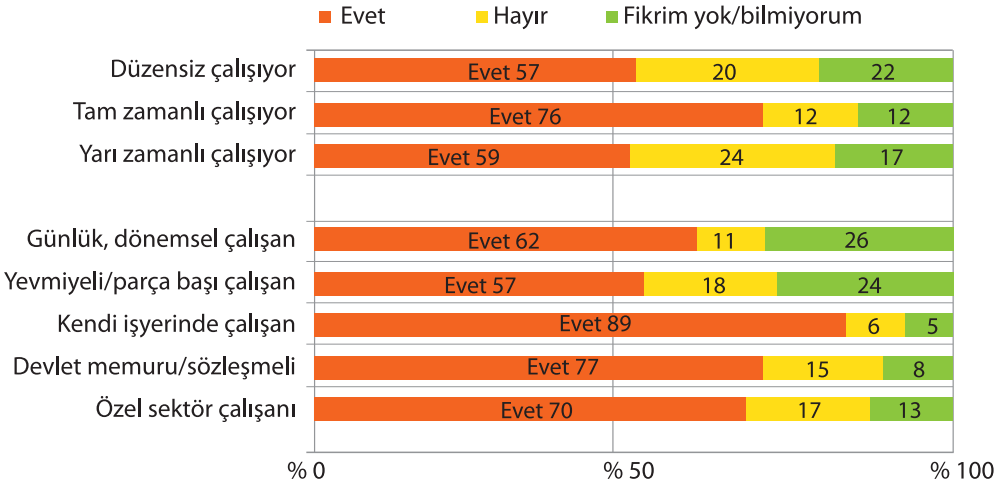
Peki seneye aynı işte çalışmaya devam etme imkânın olabileceğini düşünüyor musun?	Yüzde
Evet	64,9
Hayır	18,7
Fikrim yok / bilmiyorum	16,4
Toplam	100

Öte yandan, çalışma durumundan memnuniyete etki eden faktörlerden birini de iş güvenesi oluşturuyor. Çalışan gençlerin yüzde 65'i halen çalışmakta olduğu işte gelecek sene de çalışma imkânı olacağını düşünüyor. Nitekim, çalışma olanağına ve güvenceye beraber baktığımızda işinden memnun olanların yüzde 88'i aynı işte devam edebileceğini düşünüyor. İşinden memnun olmayanların yarısı işini garanti olarak görürken neredeyse bir o kadarı da aksini düşünüyor.

Seneye de şu anki işinde çalışmaya devam etmek ister misin?	Peki seneye aynı işte çalışmaya devam etme imkânın olabileceğini düşünüyor musun?			
	Evet	Hayır	Fikrim yok / bilmiyorum	Toplam
Evet	88	5	8	100
Hayır	46	42	12	100
Fikrim yok / bilmiyorum	43	7	50	100
Toplam	69	16	14	100

İş güvencesiyle ilgili algının, gençlerin çalıştığı işin türüne göre değiştiği düşünülebilir. Nitekim kendi işini yapanlar arasında, gelecek sene de aynı işi yapabileceğini düşünenler yüzde 89 gibi yüksek bir orandayken, bu oran devlette çalışanlar arasında yüzde 77'ye, özel sektör çalışanları arasında yüzde 70'e, günlük, dönemsel çalışanlar arasında yüzde 62'ye ve yevmiyeli veya parça başı çalışanlar arasında yüzde 57'ye kadar düşüyor. Son iki tür iş yapanların aynı zamanda dörtte bir oranında "fikrim yok / bilmiyorum" cevabı vermiş olması da dikkat çekici, çünkü bu işlerin doğası gereği bir süreklilik beklentileri olmadığı tahmin edilebilir. İş güvencesiyle ilgili algıda, tam zamanlı çalışanlar arasında aynı işe devam etme beklentisinin yarı zamanlı ve düzensiz çalışanlara kıyasla daha fazla olduğunu da not etmek gerekiyor.

Aynı işte çalışmaya devam etme imkânın olabileceğini düşünüyor musun?

3.3. İş Arama

Demografik bulguların da gösterdiği gibi, gençlerin önemli bir kısmı için 18-24 yaş aralığı eğitimlerini tamamlayarak, tamamlayamadan veya henüz eğitimlerine devam ederken iş-

gücü piyasasına geçiş yaptıkları veya işsizlik bulgusunun işaret ettiği gibi, geçiş yapmaya çalıştıkları bir dönem. Bu noktada, nasıl iş aradıkları, iş ilanları veren ve iş bulmaya yönelik olan İŞKUR, iş arama siteleri, okulların kariyer merkezleri gibi kurumların ne derece etkili olduğunu anlamak önem kazanıyor.

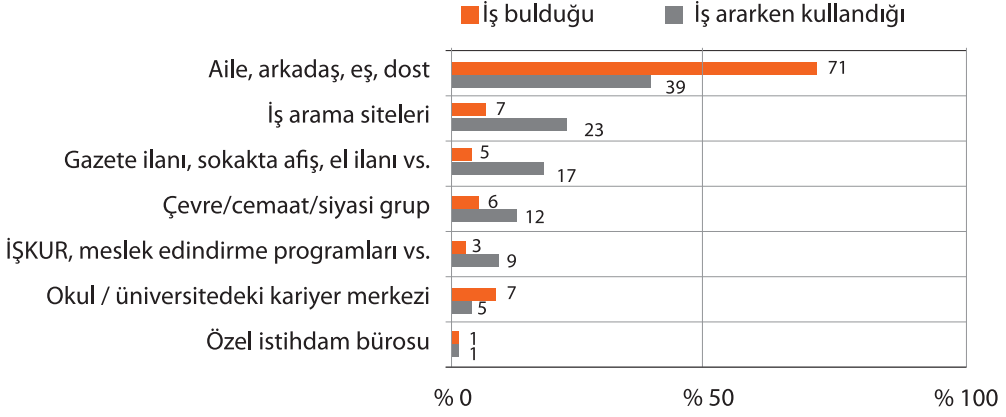
Araştırmada, gençlere “İş ararken bunlar arasından en çok kullandığın üç yol hangileri?” sorusu sorularak önerilen seçenekler arasından en fazla üçünü seçmeleri istendi. Gençler en çok aile, arkadaş, eş, dost üzerinden iş aradıklarını belirtiyor (yüzde 39,1). Bunu iş arama siteleri (yüzde 23) ve gazete ilanı, sokakta afiş, el ilanı gibi (yüzde 17,1) daha geleneksel mecradaki yöntemler takip ediyor. İş aramak için mensup olduğu çevre, cemaat veya siyasi grubu kullananlar ise yüzde 11,9 ile her sekiz gençten birine denk geliyor. Temel amaçları iş edindirmek olan İŞKUR ve meslek edindirme programları yüzde 8,6, okullardaki kariyer merkezleri yüzde 5,2 ve özel istihdam bürosu veya kariyer danışmanlık şirketleri ise yüzde 1,2 ile iş arayan gençler için en geri planda kalan iş arama yöntemleri.

İş ararken en çok kullandığın yollar (çalışan veya iş arayanlar)	Yüzde
İş arama siteleri	23,0
Gazete ilanı, sokakta afiş, el ilanı vs.	17,1
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), meslek edindirme programları vs.	8,6
Özel istihdam bürosu / kariyer danışmanlık şirketi	1,2
Okul / üniversitedeki kariyer merkezi	5,2
Aile, arkadaş, eş, dost	39,1
Mensup olduğum çevre / cemaat / siyasi grup aracılığıyla	11,9

Gençler bu yollarla iş arasalar da, sonuçta işlerini hangi kaynak üzerinden buldukları oldukça çarpıcı: Yüzde 71,1’i işini aile, arkadaş veya eş dost üzerinden, yüzde 6,8’i ise mensup olduğu çevre, cemaat veya siyasi grup üzerinden bulmuş. Başka bir ifadeyle, iş bulan her beş gencin dördü, işini kurumlar üzerinden değil de kişisel bağlantıları, çevresi üzerinden bulmuş. Örneğin, iş arama siteleri her dört gençten birinin başvurduğu bir kaynak olmasına rağmen, sadece yüzde 7’sinin işine yaradığı söylenebilir.

En son işini sana okuyacağım yollardan hangisiyle buldun?	Yüzde
İş arama siteleri	7,0
Gazete ilanı, sokakta afiş, el ilanı vs.	4,7
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), meslek edindirme programları vs.	3,4
Özel istihdam bürosu / kariyer danışmanlık şirketi	,6
Okul / üniversitedeki kariyer merkezi	6,8
Aile, arkadaş, eş, dost	71,1
Mensup olduğum çevre / cemaat / siyasi grup aracılığıyla	6,3
Toplam	100

İş arama ve bulma yöntemleri

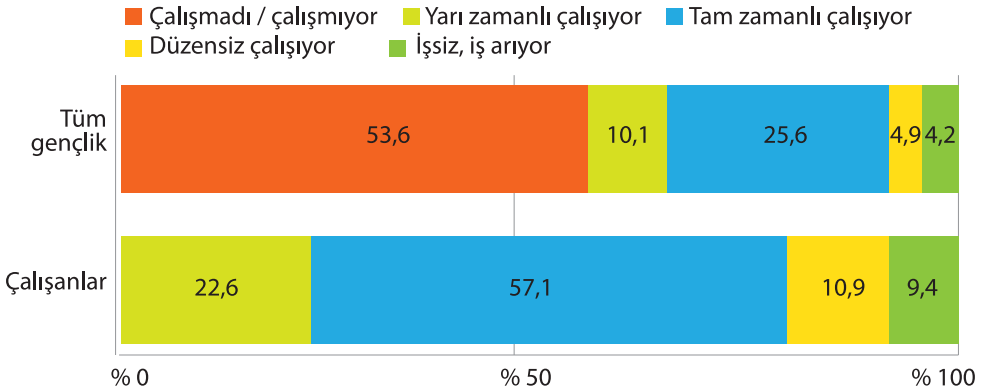

3.4. İşsizlik

İşsiz olduğunu belirtenler yüzde 4,3 oranında. Ancak toplam işgücü içerisinde değerlendirildiğinde, yani çalışmayanlar hesap dışında bırakıldığında, gençler arasında işsiz oranı yüzde 9 olarak ortaya çıkıyor. Bununla birlikte, düzensiz olarak ders verenleri, yevmiyeli işçilik türü bir işte çalışanları da işsiz oranına dahil etmek daha doğru olabilir, ki bu durumda işsizlerin oranı yüzde 20'ye çıkıyor. Nitekim, Türkiye'de işsizliğe dair veriler de, benzer bir orana işaret ediyor: Türkiye İstatistik Kurumu'nun Mart 2013 Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, 15-24 yaş arasındaki genç işsizliği oranını yüzde 19,3 olarak gösteriyor.¹

Lise tipinin, işsizlik üzerinde çok net bir etkisi görülüyor. Ancak üniversite tipinin etkisi olduğu söylenebilir: Açık öğretimdekiler mezun olsun olmasın, yüzde 7'si kendini hem öğrenci hem işsiz, yüzde 2'si ise işsiz olarak tanımlıyor. Halbuki bu oranlar devlet üniversitesine gidenler için sırasıyla yüzde 2 ve yüzde 1.

Gençlerde işsizlik oranı

¹ TÜİK Hanehalkı İşgücü İstatistikleri Mart 2013 Basın Bülteni, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13532>, 4 Temmuz 2013.

4

İNTERNET VE İLETİŞİM

4.1. İnternet Kullanımı

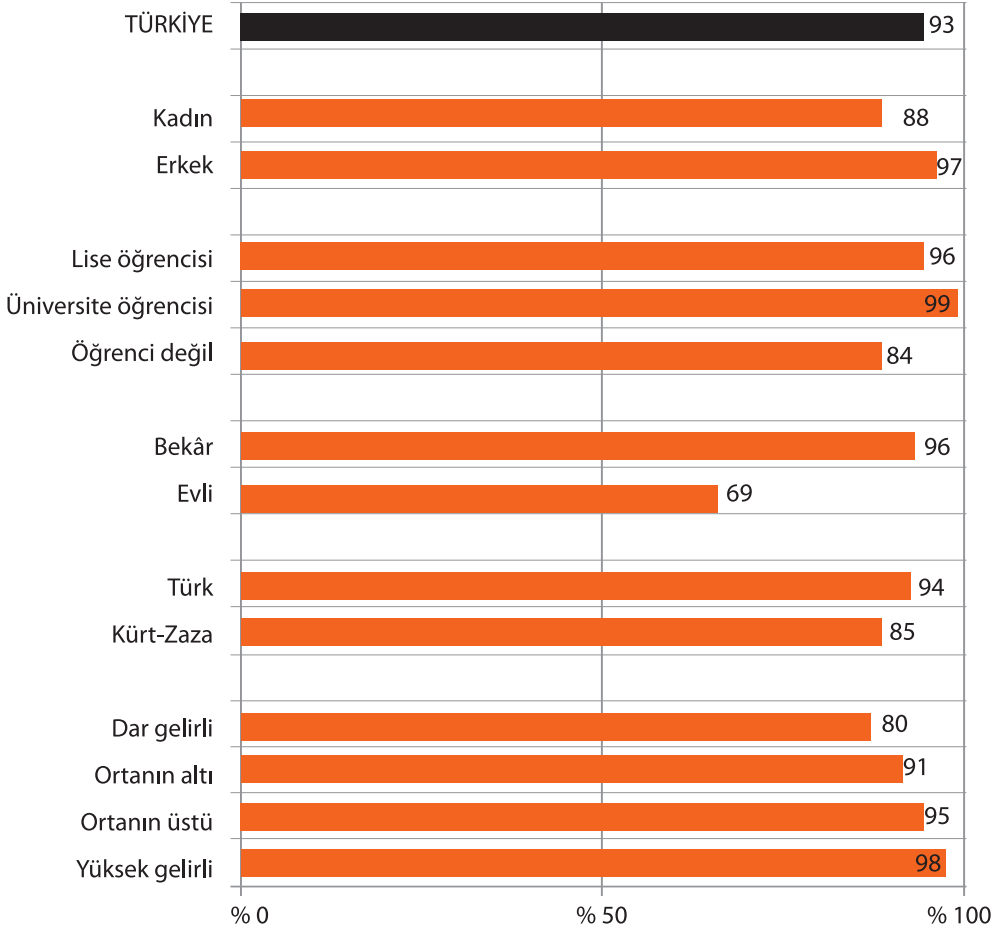
Araştırmada internete erişim ve internetin kullanılma nedenleri, gençlerin hem siyasi hem de toplumsal katılım imkânlarını göstermesi amacıyla ele alındı. Bulgulara göre, 18-24 yaş arasındaki gençlerin yüzde 93'ü internete giriyor. KONDA, Mayıs 2013 Barometre verilerine göre, Türkiye'de yetişkin nüfusun yüzde 58'inin internete girdiği göz önüne alındığında, bunun oldukça yüksek bir oran olduğu anlaşılıyor.

Gençler arasında kimlerin, hangi kümelerin daha yüksek oranda internete girdiklerinde birkaç nokta dikkat çekiyor:

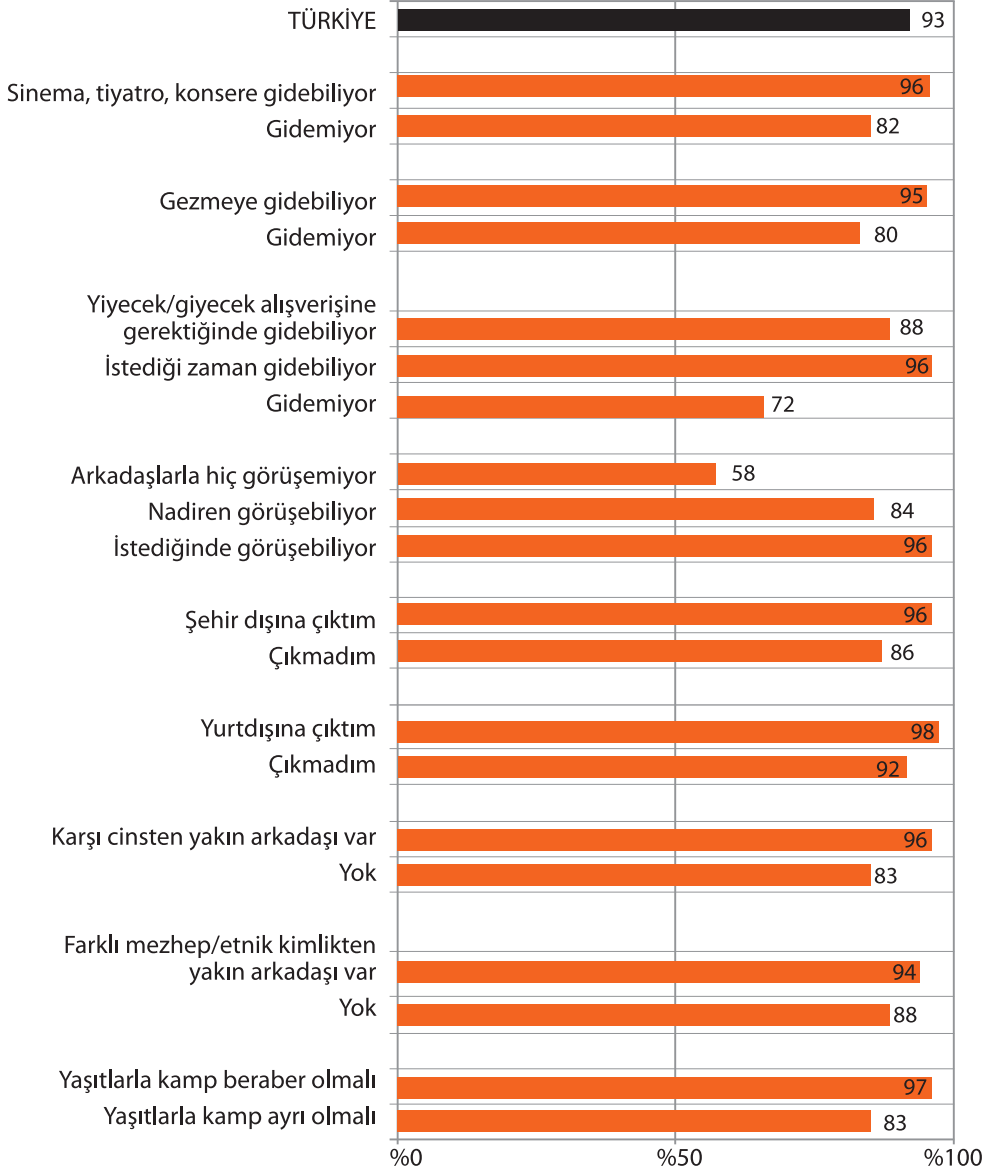
- Kadınların yüzde 88'i, erkeklerin yüzde 97'si internete giriyor. Her 8 genç kadının biri, eşiyile veya sevgilisiyle yaşayan kadınların üçte biri ve evli kadınların üçte biri internete girmiyor.
- İnternete girme oranı Türkler arasında yüzde 94 iken, Kürtler arasında yüzde 85 düzeyinde kalıyor.
- İnternete girip girmeme gelir algısıyla da ilişkili: En dar gelirliilerin yüzde 80'i, en yüksek gelirliilerin ise yüzde 98'i internete giriyor.
- Metropolde veya kentte olmak farketmezken, yurtlarda yaşayanların neredeyse tamamının (yüzde 98) internete girdiği görülüyor.
- Üniversite öğrencileri neredeyse istisnasız internet kullanırken, öğrenci olmayan her

- altı gençten biri internete girmiyor.
- Siyasi parti üyesi olanlar olmayanlara (4 puan) ve STK'ya üye olanlar olmayanlara göre (4 ila 9 puan) internete daha fazla giriyor.
- Aileye maddi bağımlılık azaldıkça, internet kullanımı ortalamanın üstüne çıkıyor.
- Karşı cinsten biriyle flört edenlerin veya kendinden farklı etnik kimlikten / mezhepten arkadaşı olanların internete giriyor olma ihtimalleri daha yüksek.
- Protestoya, yürüyüşe katılmış olanlar, Van depremi için veya televizyonda başka kampanya için bağışta bulunmuş olanlar, bunları yapmamış olanlara göre daha fazla internete giriyor.
- Kültürel faaliyete, gezmeye veya alışverişe gidemeyenler arasında internet kullanımı ortalamanın altında kalıyor (yüzde 82-72 arasında)
- Son bir yıl içerisinde şehir dışına çıkmamış olanlar arasında internete girme oranı yüzde 86'ya düşüyor. Yurtdışına çıkmış olanla çıkmamış olan arasında da 6 puan kadar fark ediyor.

İnternete girme oranları

İnternete girme oranları

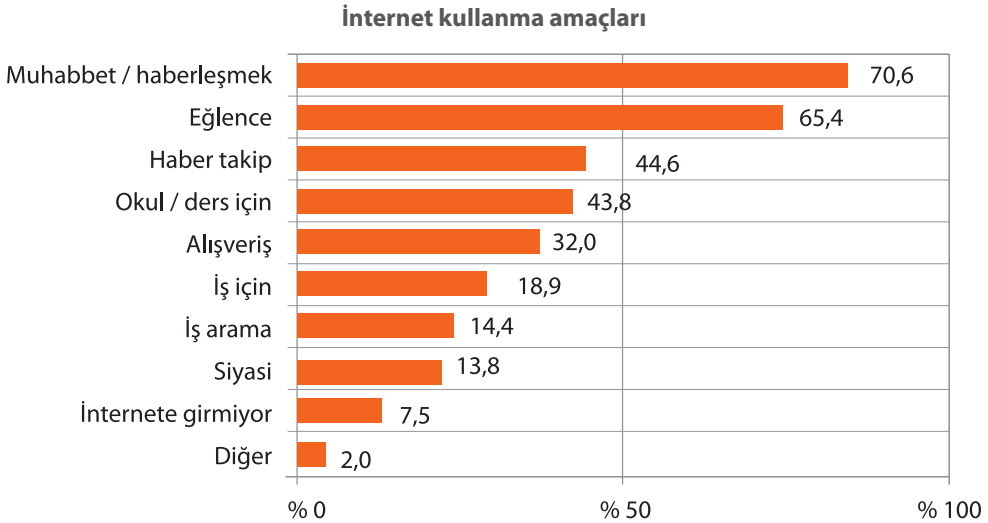

Gençlerin interneti hangi amaçlarla kullandığına bakıldığında, aşağıdaki grafikte de görülebileceği gibi, "arkadaşlarla muhabbet etmek, haberleşmek" ve video, müzik, film izlemek, oyun oynamak gibi "eğlenme amaçlı" kullanım, yaklaşık üçte ikilik oranla öne çıkıyor. Genç-

lerin yarısından biraz azı ise okul, ders için kullanmak ve haberleri takip etmek için internete giriyor. Her üç gençten biri interneti alışveriş için, yani giyim, teknoloji ürün, bilet vs. satın almak için kullanıyor.

Beşte bir gibi daha düşük oranda genç, interneti işinde gerektiği için ve yine beşte biri iş aramak için kullanıyor. Her dört gençten biri (yüzde 25,4) interneti ya işinde gerektiği için ya da iş aramak, özgeçmiş göndermek için kullanıyor. Gençlerin iş dünyasıyla ilişkilerinde internetin önemli yer tuttuğu söylenebilir.

Neredeyse her altı gençten birinin (yüzde 14) interneti siyasi tartışmaları takip etmek, tartışmalara katılmak için kullandığını görüyoruz. Diğer kullanım amaçlarıyla karşılaştırıldığında, düşük bir oran gibi görünse de, gençlerin siyasetle hiç ilgilenmedikleri, apolitik oldukları yönündeki tartışmalar ışığında, farklı bir anlam kazanabilir. Haberleri internetten takip eden yüzde 45 oranındaki grupla beraber değerlendirildiğinde, internetin gençlerin siyasete katılımlarında önemli bir kaynak / mecra olduğu söylenebilir.

Gençler her ne kadar interneti toplum geneline kıyasla çok daha yoğun olarak kullansa da, kullanım amaçları Türkiye genelindeki sıralamanın neredeyse aynı ve muhabbet ve eğlence amaçlar arasında başı çekiyor (KONDA, Mayıs 2013, Barometre).

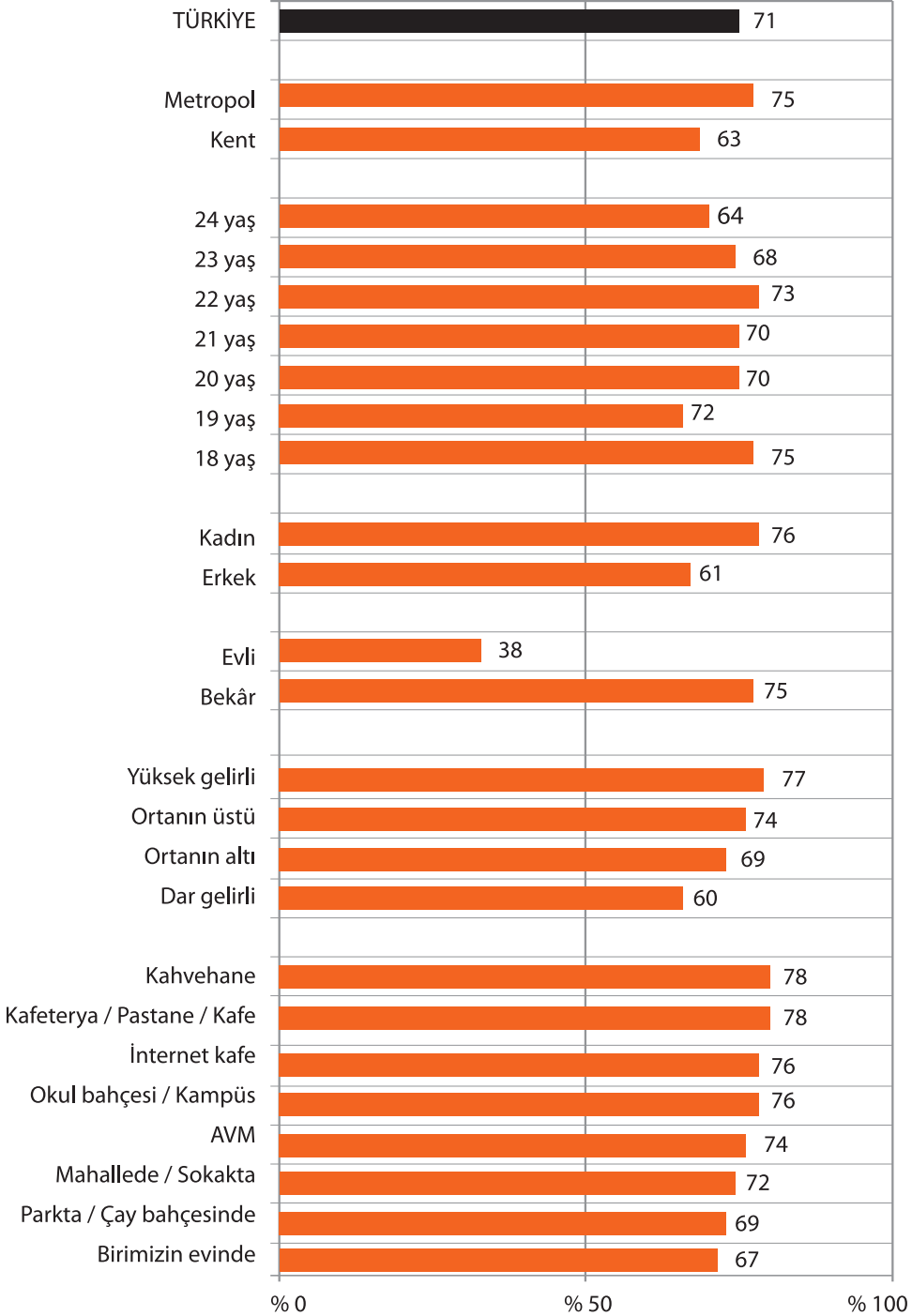
4.1.1. İnternette muhabbet ve eğlence

İnterneti gençlerin çoğu muhabbet etmek için kullansa da, demografik özelliklere göre aşağıda ele alınan bazı farklılıklar dikkat çekiyor. Bu eğilimler, oranlarda bazı değişiklikler olsa da, eğlence amacıyla kullanımda da aynı şekilde görülebiliyor.

- Kentlerde internet üzerinden muhabbet, metropole nazaran daha az.
- Erkekler kadınlara kıyasla daha yüksek oranda muhabbet ediyor (yüzde 76'ya yüzde 64).
- Evli olanlar arasında interneti muhabbet etmek için kullananların yüzde 38'e kadar düşmesi oldukça çarpıcı.
- 18 yaşla 24 yaş arasında muhabbet edenlerin oranı yüzde 75'ten yüzde 65'e kademeli olarak düşüyor. Öğrencilerin de (yüzde 75) öğrenci olmayanlara (yüzde 62) nazaran daha sık muhabbet etmesi dikkat çekici. Nitekim, yurtlarda veya arkadaşlarıyla kalanların da, ailesiyle kalanlara kıyasla daha yüksek bir oranı internette muhabbet ediyor.
- Kültürel aktivitelere, alışverişe vs. gidebilenler arasında, muhabbet edenler gidemeyenlere nazaran daha fazla.
- Arkadaşlarıyla internet kafe, AVM, kahvehane, kampüs, pastane veya kafe gibi yerlerde buluşanların yüzde 75 kadarı internette muhabbet edip haberleşirken, bu oran birinin evinde veya parkta, sokakta buluşanlarda yüzde 68 civarına düşüyor.
- Gelirdeki artışın muhabbet edenlerin sıklığına etkisi de oldukça dikkat çekici.

İnternette muhabbet edenlerin yüzde 88'inin Facebook, yüzde 44'ünün Twitter ve yüzde 31'inin Whatsapp hesabı bulunuyor.

İnternette muhabbet edenlerin oranı

4.1.2. Ders için internet kullanımı

Öğrencilerin yüzde 64'ü interneti okul, ders için kullanıyor. Lise öğrencileri arasında yüzde 57 düzeyinde olan bu oran, üniversite öğrencileri arasında yüzde 71'e çıkıyor. Öğrenci olmayanlar arasında ise yüzde 9'un yine de ders için internet kullandığını görüyoruz.

Halen öğrenci misin? Hangi seviyede?	Okul / ders için internet kullanma		
	Okul / ders için kullanıyor	Okul / ders için kullanmıyor	Toplam
Lise öğrencisi	57	43	100
Üniversite öğrencisi	71	29	100
Öğrenci (tüm)	64	36	100
Öğrenci değil	9	91	100
Lise mezunu, dershaneye gidiyor	52	48	100
Toplam	45	55	100

4.1.3. İnternette haber takibi

İnternette haber takibinin de genelde internetteki diğer kullanımlara benzer demografik özelliklere göre artıp azalması dikkat çekiyor. Erkekler, öğrenciler ve özellikle üniversite öğrencileri ve yurtlarda yaşayanlar arasında haber takip edenler daha fazla. Kamusal alanda bulunabilmekle haber takibi arasında da bir ilişki olduğu görülebiliyor. Ancak diğer internet alışkanlıklarından farklı eğilimler görülen bazı noktalar özellikle dikkat çekici:

- 18 yaştan 22 yaşa internette haber takip edenlerin oranı yüzde 36'dan yüzde 52'ye kadar çıksa da, 23 ve 24 yaşında olanlar arasında bu oran yüzde 47'ye kadar düşüyor. Ancak bu yaştakilerin genel olarak haber mi takip etmediklerini yoksa haberleri başka mecraadan mı takip etmeyi tercih ettiklerini bilemiyoruz.
- Siyasi partiye üye olup olmamak haber takip edenlerin oranını pek değiştirmiyor. Ancak dernek, öğrenci kulübü gibi bir sivil toplum kuruluşuna üye olanlar arasında internette haber takip etme oranları daha yüksek. Örneğin, öğrenci kulüplerine üye olanların yüzde 57'si haber takip ediyor.
- Türklerle Kürtler arasında haber takip etme oranları, internet kullanım oranlarının aksine birbirine oldukça yakın: Türklerin yüzde 44, Kürtlerin yüzde 42.
- Dar gelirli olanlar ancak yüzde 29'u haberleri internette takip ediyor. Bu oran ortanın altı gelir grubunda olanlar arasında yüzde 41'e, ortanın üstü gelir grubunda olanlarda ise yüzde 49'a çıkıyor. Ancak en yüksek gelir grubunda yeniden yüzde 37'ye düşüyor. Dolayısıyla, internette en çok haber takip edenler, her iki kişiden biri ile orta üstü gelir grubundakiler oluyor.

4.2. İletişim Araçları

Araştırmada sorulan çeşitli iletişim araçları arasında, gençler yüzde 84,3'lük oranla en çok cep telefonu ile aramayı kullanıyorlar. Ev telefonunu ise gençlerin yüzde 22,9'u kullanıyor. SMS (kısa mesaj servisi) ve Facebook her on gencin yedisinin kullandığı iletişim araçları. Mobil internetin yayılmasına paralel olarak yaygınlaşan Twitter'ı her üç gençten biri, Whatsapp uygulamasını ise her dört gençten biri kullanıyor. İnternetteki en eski ve en yaygın iletişim araçlarından olan email (e-posta) ise gençlerin yarısının (yüzde 48) iletişim için kullandığı bir araç.

Bu iletişim araçlarının yaygınlığı demografik kümeler arasında ve gençlerin siyasi ve ekonomik katılımlarına göre değişebiliyor. En dikkat çeken noktalar cep telefonu kullanımının kümeden kümeye pek değişmiyor ve en büyük farkın Twitter, Whatsapp ve email kullanımında görülüyor oluşu. Twitter, Whatsapp ve email genel olarak belli bir kümede özellikle yaygın olmasa da gelir, eğitim, siyasi katılım, internet kullanımı gibi etkenlerin artışıyla daha fazla kullanılır hale geliyor.

İletişim araçlarının kullanımında demografik profillere göre farklara daha yakından bakacak olursak:

- Cep telefonu dışındaki araçları erkekler kadınlardan daha fazla kullanıyor.
- Gelir grubunun yarattığı fark cep telefonu ve Facebook kullanımında nispeten azken, SMS ve emailde, özellikle de Twitter ve Whatsapp'te oldukça artıyor. Dar gelirlinin yüzde 20'si, yüksek gelirlinin yüzde 59'u Twitter ve yine dar gelirlinin yüzde 12'si ve yüksek gelirlinin yüzde 47'si Whatsapp kullanıyor.
- Twitter ve Whatsapp kullanımındaki farkın akıllı telefon sahipliği arasındaki ekonomik farktan kaynaklandığı düşünülebilir ancak email kullanımında da gelir grupları arasında ciddi fark olması, başka etkenleri dikkate alma gereğine işaret ediyor.
- Türklerle Kürtler arasında SMS, email ve Facebook kullanımında 10-12 puan olan fark, Twitter ve Whatsapp kullanımında 15-16 puana kadar çıkıyor. Örneğin, Twitter'ı Türk kökenli her 3 gençten biri kullanırken, Kürt kökenli gençler arasında bu oran beşte bir.

- Öğrencilerin cep telefonu dışındaki diğer tüm iletişim araçlarını öğrenci olmayan gençlere göre çok daha aktif olarak kullanması dikkat çekiyor. Üniversite öğrencileri bu araçları lise öğrencilerine nazaran daha fazla kullanıyor.
- Eğitim düzeyi lisenin altında olanlarda iletişim araçlarının kullanımı keskin bir düşüş sergiliyor. Yani bu araçları kullanmada lise eğitimi önemli etki ediyor.
- Anadolu, fen ve benzeri liselerden olanlar diğer tür liselerden olanlara kıyasla daha fazla Twitter ve Whatsapp kullanıyor.
- Çalışma durumu iletişim araçlarının kullanımını diğer demografik özellikler kadar etkilemiyor.
- Twitter ve email kullanımı ailesinden ayrı yaşayanlarda daha yaygın.
- STK üyesi olanlar cep telefonu, Facebook ve SMS'i üye olmayanlar kadar kullansa da Twitter ve email kullanımı STK üyeleri arasında daha yaygın. Siyasi parti üyeliğinde ise farklar bu kadar net değil.

5

SİYASİ KATILIM

Gençlerin siyasi alanda katılımlarını anlamak amacıyla siyasi partilere ve sivil toplum kuruluşlarına üyelik, milletvekilliği yaşı ve örgütlenme özgürlüğü gibi konular ele alındı.

5.1. Siyasi Partiye Üyelik

Herhangi bir siyasi partiye ya da gençlik kollarına üye misin veya aktif olarak rol alıyor musun?	Yüzde
Evet	9,0
Hayır değilim ve olmak istemiyorum	76,5
Hayır değilim ama olmak isterim	11,6
Hayır, üyeydim, ayrıldım	2,9
Toplam	100

Gençlerin yüzde 9'u bir siyasi partiye üye olduğunu, üye olmasa da partide veya gençlik kollarında aktif olarak rol aldığını belirtiyor. Bunun yanı sıra, yüzde 12, yani en az üye olan kadar bir kesim de üye olmadığını ancak olmak isteyeceğini belirtiyor. Bu iki kümeye üyelikten ayrılmış olan yüzde 3'lük küçük kesim eklendiğinde, toplam oran dörtte bire yükseliyor.

Ancak cevaplarda en çok dikkat çeken husus, gençlerin büyük çoğunluğunun siyasi partiye üye olmadığı ve üye olmak da istemediği.

Etnik kimlik, din ve mezhep, medeni durum, lise ve üniversite tipi ve öğrenci olup olmamak parti üyeliğinde dikkate değer fark yaratmıyor.

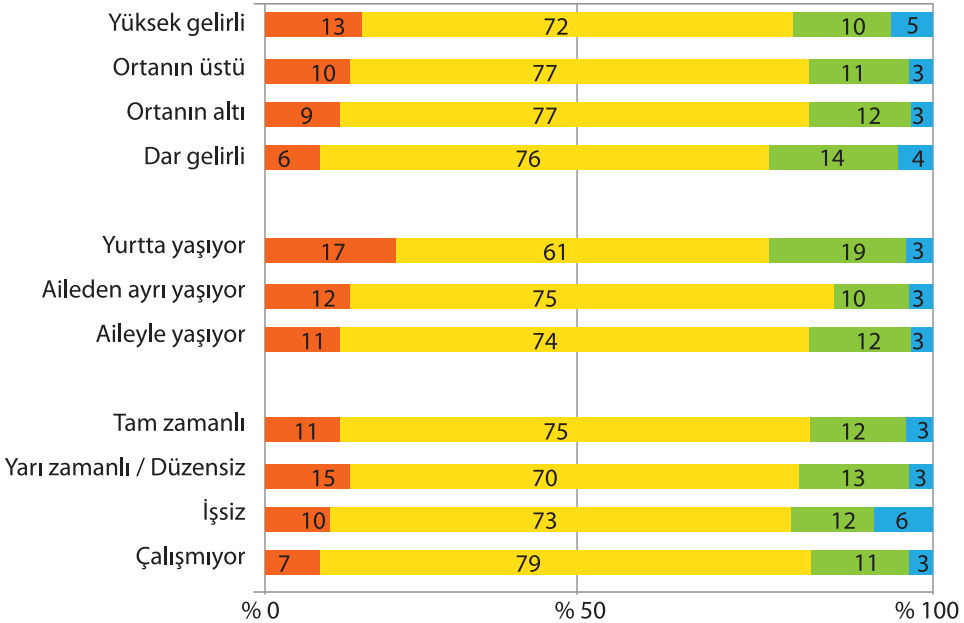
Kadınların yüzde 6'sı, erkeklerin yüzde 12'si bir siyasi partiye üye. Ayrıca parti üyesi olan gençlerin yüzde 71'i erkeklerden, yüzde 29'u kadınlardan oluşuyor.

İş arıyor olmak üyelik olasılığını arttırıyor. Son üç ay içerisinde iş arayanların yüzde 12'sinin, aramayanların ise yüzde 8'inin üyeliği veya aktif rolü var.

Siyasi partiye ya da gençlik kollarına üye misin veya aktif olarak rol alıyor musun?	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	5,5	12,2	9,0
Hayır değilim ve olmak istemiyorum	80,9	72,6	76,6
Hayır değilim ama olmak isterim	11,8	11,2	11,5
Hayır, üyeydim, ayrıldım	1,8	4,0	3,0
Toplam	100	100	100

Siyasi partiye üyelik

■ Evet ■ Değilim, olmak istemiyorum ■ Değilim, olmak isterim ■ Hayır, üyeydim ayrıldım

Çalışanlar (yüzde 11), özellikle de yarı zamanlı bir işte veya düzensiz olarak çalışanlar (yüzde 15), işsizlere, öğrencilere ve çalışmayanlara kıyasla siyasi partilerde biraz daha aktif.

Gençler, aileleri olmadan ne kadar uzun süre yaşayabileceklerini düşünüyorlarsa, üyelik oranları ve ilgi de o kadar artıyor. Ailesi olmadan hiç idare edemeyeceğini düşünenlerin yüzde 7'si parti üyesiyken ve yüzde 11'i üyelikle ilgilenirken, en az bir yıl idare edebileceklerini düşünenler arasında bu oranlar sırasıyla yüzde 12 ve yüzde 13'e çıkıyor. Diğer bir deyişle, ailesine maddi olarak bağımlı olanlar arasında siyaseten aktif olabilecek olanlar beşte bir oranındayken, en bağımsız olanlar arasında bu oran dörtte bir.

Yurtlarda yaşayanlar, ailesiyle veya arkadaşlarıyla evde yaşayanlara göre siyasi partilere hem biraz daha yüksek oranda üye, hem de olmayanları üyelikle daha fazla ilgileniyorlar.

Gençlerin kendilerini hangi gelir seviyesinde gördükleri de kısmen etki ediyor ve daha yüksek gelirden gördükçe üyelik oranları artıyor.

5.2. Siyasi Partiyle Tanışma Yolları

Parti üyesi olan gençlere, üye olduğu veya aktif olarak çalıştığı siyasi partiyle nasıl tanıştığı sorulduğunda, arkadaş tavsiyesinin ve ailenin ve akrabaların yönlendirmesinin ön plana çıktığı görülüyor. Ancak üye olan her altı gençten birinin "Partilerin / kuruluşun yüzyüze yaptıkları tanıtım faaliyetleriyle" tanıştığını söylemesi de dikkat çekici bir bulgu. Yazılı, görsel ve internet medyalarının gençler arasından üye kazanma yolu olarak etkili olmadığı da görülüyor.

Üye olduğun veya aktif olarak çalıştığın siyasi partiyle nasıl tanıştın?	Yüzde	Yüzde (üye olanlar)
Arkadaş tavsiyesi ile	3,6	39,1
Ailemin akrabalarımın yönlendirmesi ile	2,1	22,8
Yazılı / görsel medya aracılığıyla	0,4	4,3
İnternette / sosyal medya aracılığı ile	0,1	1,1
İnternette / web siteleri aracılığı ile	0,2	2,2
Partilerin / kuruluşun yüz yüze yaptıkları tanıtım faaliyetleri ile	1,4	15,2
Öğretmenlerimin / hocalarımın yönlendirmesi ile	0,1	1,1
Diğer	1,3	14,1
Cevap yok (Üye değil)	90,7	-
Toplam	100	9,2

5.3. Parti Üyeliğiyle İlgilenmeme Nedenleri

Gençlerin çoğunluğunun siyasi parti üyesi olmadığı durumda, neden üye olmadıklarını, bu durumun ilgisizlikten mi, yoksa çeşitli engellerden mi kaynaklandığını anlamak da önemli hale geliyor.

Araştırmada, siyasi parti üyesi olmadığını söyleyenlere, üye olmama nedenleri soruldu. “Herhangi bir siyasi partiye veya gençlik kollarına üye olmamanın en önemli nedeni veya nedenleri nelerdir, söyleyebilir misin?” şeklinde sorulan soru, açık uçlu olarak soruldu ve verilen cevaplar daha sonra kategorize edildi. Parti üyesi olanlar ve cevap vermeyenler hesap dışı bırakıldı.

İlgisizlik (yüzde 30,9), siyaseti sevmemek (yüzde 14,9) ve gereksiz bulmak (yüzde 12) en ön plana çıkan üç cevap ve üçünün toplamı üye olmama nedenlerinin yarısından biraz fazlasını oluşturuyor. Zamansızlık (yüzde 11,8) ve işin veya eğitimin engel olması ise (yüzde 4,7) ikinci sıradaki cevap grubunu oluşturuyor denebilir. Korkmak, güvenememek (yüzde 10,6) ve ailenin istememesi, engel olması (yüzde 5,8) de çok yakın orandaki cevap grubu. “Uygun parti yok” başlığında toplanan cevaplar ise tüm cevapların yüzde 5,8’ini oluşturuyor.

Siyasi partiye / gençlik kollarına üye olmamanın en önemli nedeni	Yüzde (üye olmayanlar)
İlgisiz	30,9
Siyaseti sevmiyor	14,9
Gereksiz buluyor	12,0
Zaman	11,8
Korku / Güven	10,6
Uygun parti yok	5,8
Ailesi istemez	5,8
İş / eğitim gibi	4,7
Diğer	3,5
Toplam	100

Kadınların üçte biri (yüzde 36) siyasete ilgisiz olduğu için, yüzde 8’i ise ailesinin istemeyeceği için üye olmadığını belirtiyor. Erkekler arasında ise zamansızlık ve iş veya okulun engel olması ortalamadan üzerinde verilen sebepler.

Üniversite öğrencilerinin yüzde 11’inin uygun parti yok demesi dikkat çekici. Yurtlarda kalanlar arasında bu oran yüzde 21’e çıkıyor. Öğrenci olmayanlar öğrencilere kıyasla daha ilgisiz ve siyaseti daha az seviyor, ama zamansızlığı ve ailenin izin vermemesini de biraz daha yüksek oranda belirtiyor.

Kürtler arasında korkudan, güvensizlikten üye olmayanlar yüzde 15 ile Türkiye ortalamasının bir buçuk katı.

Gençler gelirini daha yüksek olarak gördükçe bir taraftan ilgisizlik, bir taraftan da uygun parti olmadığı görüşü artıyor.

Metropollerde gerekçe olarak zamansızlık kenttekinin iki katı. Kentte ise ilgisizlik ve korku biraz daha ön plana çıkmış.

Ailenin isteksizliğini gerekçe olarak gösterme ihtimalini aileyle yaşıyor olmak pek arttırmısa da, ailenin gezmeye, sinemaya vs. gitmek gibi başka şeylere de izin vermemesi arttırıyor. Üstelik, evli olanların yüzde 16'sı aileyi gerekçe olarak gösteriyor ve bunu söyleyenlerin tümü kadın.

Siyasi parti üyeliğiyle ilgilenmeme nedeni olarak zamansızlığı, işinin veya eğitiminin engel teşkil etmesini veya ailesinin istememesini gerekçe olarak gösterenler arasında, üye olma isteği, Türkiye genelinin iki katına kadar ulaşıyor.

Siyasi partiye / gençlik kollarına üye olmamanın en önemli nedeni	Yüzde (Üye olmayan ve istemeyenler)	Yüzde (Üye olmayan ama isteyenler)	Yüzde (Üye olmayanlar)
İlgisiz	33	19	30,9
Siyaseti sevmiyor	16	7	14,9
Gereksiz buluyor	13	5	12,0
Zaman	10	24	11,8
Korku / Güven	10	12	10,6
Uygun parti yok	6	4	5,8
Ailesi istemez	5	12	5,8
İş / eğitim gibi	4	8	4,7
Diğer	3	9	3,5
Toplam	100	100	100

Siyasi partiye üye olmak isteyenlerle hiç istemeyenler arasında, üye olmama nedenlerinde ayrışma dikkat çekiyor. Hiç üye olmak istemeyenlerin yarısı ilgisiz olduğu veya siyaseti sevmediği için üye değil. Halbuki "Siyasi parti üyesi, gönüllüsü değilim ama olmak isterim" diyenler arasında dörtte bir oranda zamansızlığın yanı sıra, iş, eğitim gibi engeller ve ailenin izin vermemesi ön plana çıkıyor.

6

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

6.1. Sivil Toplum Üyeliği

Şimdi sayacağım sivil toplum kuruluşlarından hangisinin ya da hangilerinin üyesi ya da gönüllüsünüz?	Yüzde	Yüzde (üye veya gönüllü olanlar)
Öğrenci kulübü / topluluğu	12,0	44,3
Dernek	5,7	21,0
Meslek odası	2,4	8,9
Vakıf	2,2	8,1
Sendika	1,7	6,3
Platform / İnisiyatif	0,7	2,6
Kooperatif	0,1	0,4
Diğer	1,4	5,2
Hiçbiri	72,9	-
Toplam	100	100

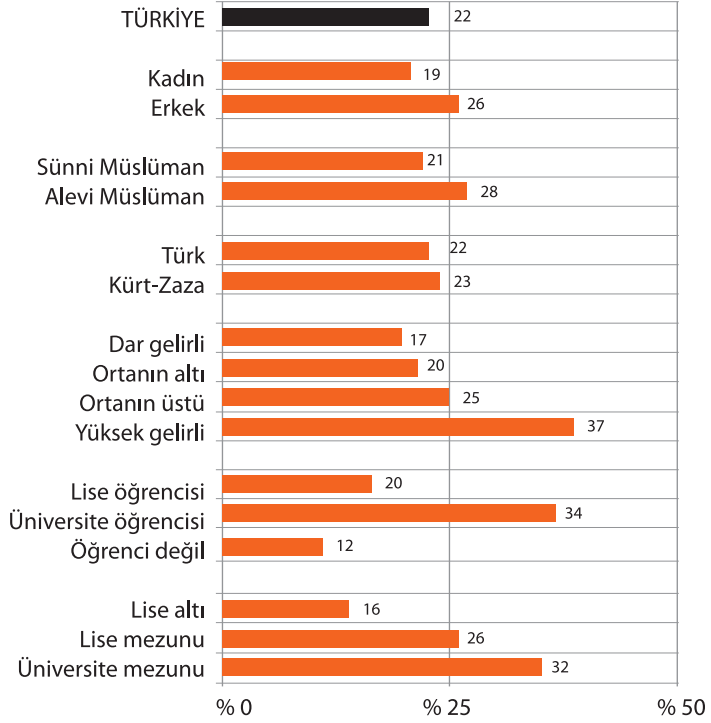
Gençlere bir dizi sivil toplum kuruluşu (STK) sayıp hangilerine üye olduklarını sorduğumuzda, yüzde 72,9'u herhangi bir sivil toplum kuruluşunda üye veya gönüllü olmadıklarını söyledi. Sivil toplum kuruluşlarından birinde yer alan, kalan yüzde 27'lik kümeye bakacak olursak, neredeyse yarısı bir öğrenci kulübü veya topluluğuna, beşte biri bir derneğe üye.

Sivil toplum kuruluşlarına üye ve gönüllü olanların yüzde 14'ü ise iki veya daha fazla kuruluşa birden üye.

STK üyesi veya gönüllüsü olanların profillerinde dikkat çeken noktalar:

- Erkeklerin yüzde 26'sı, kadınların yüzde 19'u STK üyesi.
- Son bir yılda şehir dışına çıkmış olanla olmayan arasında STK üyeliğinde 14 puan, yurtdışına çıkmış olanla olmayan arasında 22 puan fark bulunuyor. Çıkmış olanlar sivil toplumda daha aktif.
- Herhangi bir siyasi partinin üyesi olan veya aktif olarak çalışanların yüzde 51'i aynı zamanda bir sivil toplum kuruluşunun da üyesi. Siyasi parti üyeliği olmayan ve zaten ilgilenmeyenler arasında ise bu oran, yüzde 18.
- Karşı cinsten yakın arkadaşı olanlar, farklı etnik köken / mezhepten arkadaşı olanlar ve kız-erkek karma kampı tercih edenler arasında STK üyeliği dörtte bir oranındayken, bu tür arkadaşları olmayanlar ve ayrı kampı destekleyenler arasında bu oran altıda bire düşüyor.
- Aleviler Sünnilere göre sivil toplumda biraz daha aktif. Kürtler ve Türkler arasında ise böyle bir fark görünmüyor.
- Gelir seviyesi arttıkça STK üyeliği oranı da hızla yüzde 17'den yüzde 37'ye yükseliyor.
- Üniversite öğrencilerinin yüzde 34'ü, lise mezunlarının yüzde 20'si ve öğrenci olmayanların yüzde 13'ü STK üyesi veya gönüllüsü. En yüksek üyelik oranının öğrenci topluluğunda olduğu düşünüldüğünde, gençlerin sivil toplumla üniversitedeyken ilgilendikleri gibi bir izlenim oluşabilirse de, üniversite mezunlarının yüzde 32 gibi oldukça yüksek oranının sivil toplum üyesi olması bunun çok da doğru olmadığını gösteriyor.
- Ailesiz idare edebilme süresi arttıkça sivil toplum üyeliği de artıyor.
- Ailesiyle yaşayanların yüzde 19'u, ailesinden ayrı yaşayanların yüzde 30'u ve yurttan yaşayanların yüzde 42'si STK üyesi.

Sivil toplumda üyelik / gönüllülük oranları

STK'da aktif olmak üniversite hayatıyla yakından ilişkili görünüyor. Yurttakilerin en yüksek oranlara sahip olması bu tespiti destekler nitelikte. Ancak üniversite mezunları arasında da yüksek olmasında önemli noktanın "üniversite görmüş olmak" olduğu çıkarımı yapılabilir.

6.2. STK ile Tanışma Yolları

Bu kuruluşla nasıl tanıştın?	Yüzde	Yüzde
Arkadaş tavsiyesi ile	8,1	41,4
Öğretmenlerimin / hocalarımın yönlendirmesi ile	3,6	18,6
Ailemin akrabalarının yönlendirmesi ile	1,6	8,2
Kuruluşun yüz yüze yaptıkları tanıtım faaliyetleriye	1,2	5,9
Yazılı / görsel medya aracılığıyla	0,9	4,5
İnternette / sosyal medya aracılığıyla	0,8	4,1
İnternette / web siteleri aracılığıyla	0,3	1,4
Diğer	3,1	15,8
Cevap yok	80,5	-
Toplam	100	100

Gençler üyesi oldukları sivil toplum kuruluşuyla tanışma vesilesi olarak en çok arkadaş tavsiyesine, ardından da öğretmenlerin yönlendirmesine işaret ediyor. Bunlara ailenin yönlendirmesi de eklendiğinde, gençlerin yüzde 70'inin aktif olduğu sivil toplum kuruluşuyla bir tanıdığı üzerinde tanıştığını, kişisel sosyal ağın bu noktada çok önemli olduğunu söylemek mümkün. Medya, internet ve sosyal medya araçları ise her on tanışıklığın birine vesile olmuş. Kuruluşların yüz yüze yaptığı tanıtım faaliyetinin ise yüzde 6 oranıyla oldukça geri planda kaldığı anlaşılıyor.

Dernek üyeliğinde aile ve akrabaların, öğrenci kulübü üyeliğinde ise öğretmen ve hocaların yönlendirmesinin daha etkili olduğu anlaşılıyor. Diğer sivil toplum kuruluşlarına üye olanların ne şekilde tanıştıklarını anlamak, sayıların düşük olmasından dolayı, mümkün değil.

Bir sivil toplum kuruluşuna üye veya gönüllü olanların yüzde 24'ü aynı zamanda bir siyasi partiye üye veya aktif olarak çalışıyor. Siyasi parti üyelerinin ise yüzde 45'i aynı zamanda STK üyesi veya gönüllüsü. Bu ikisinin bağlantılı olduğu görülebiliyor. İkisinin birden üyesi veya gönüllüsü olanlar ise gençlerin yüzde 5'ini oluşturuyor.

Bu kuruluşla nasıl tanıştın?	Öğrenci kulübü üyeleri	Dernek üyeleri	Türkiye
Arkadaş tavsiyesi ile	42,2	41,2	41,4
Ailemin akrabalarının yönlendirmesi ile	3,2	20,6	8,2
Yazılı / görsel medya aracılığıyla	4,0	3,1	4,5
İnternette / sosyal medya aracılığıyla	4,4	7,6	4,1
İnternette / web siteleri aracılığıyla	-	1,5	1,4
Partilerin / kuruluşun yüz yüze yaptıkları tanıtım faaliyetlerine	7,6	8,4	5,9
Öğretmenlerimin / hocalarımla yönlendirmesi ile	25,5	10,7	18,6
Diğer	13,1	6,9	15,8
Toplam	100	100	100

6.3. Sivil Toplumda Yer Almayanlar

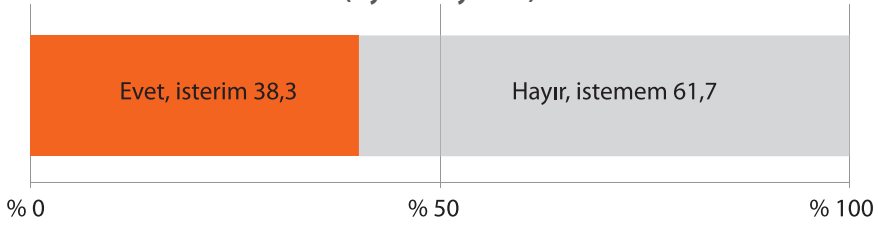
Her ne kadar STK üyesi veya gönüllüsü olan kesimle ilgili bazı bulgular ortaya koyarsak da STK üyeliği ile ilgili en akılda kalıcı bulgu, gençlerin çoğunluğunun üye olmayışı. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olmamalarının en önemli nedeni veya nedenleri açık uçlu olarak sorularak cevaplar daha sonradan kategorize edildi.

Sonuçlara göre, gençler en çok zamansızlık gerekçesini dillendiriyorlar (yüzde 19,2). Ancak ilgi alanı olmaması (yüzde 16,8), herhangi bir neden olmaksızın ilgilenmiyor olması (yüzde 8,7) ve gereksiz bulmak, uğraşmaya değer bulmamak (yüzde 8,9) cevap kategorileri bir araya geldiğinde cevapların üçte birini oluşturuyor. Bu gruba aslında STK üyesi olmadığı halde, nedenine dair bu soruya cevap vermeye yeltenmeyen yüzde 21'lik küme de eklenebilir. Ailenin izin vermemesi (yüzde 3,5) ve çevrede bu tür kurumların, imkânların bulunmaması (yüzde 2,5) ve hatta böyle bir üyeliğin sözkonusu olmaması, denk gelmemesi veya fırsat olmaması (yüzde 7,6) gibi somut engellere dayandırılacak gerekçelerin oldukça arka planda olduğu, gençlerin sivil topluma katılmamalarındaki temel engeli oluşturmadığı da bulgulardan net olarak görülebiliyor.

Herhangi bir sivil toplum kuruluşunun üyesi olmayanlara sorulan diğer bir soru da, gençlerin yüzde 38,3 ilerde herhangi birine üye veya gönüllü olmak isteyebileceğini belirtiyor.

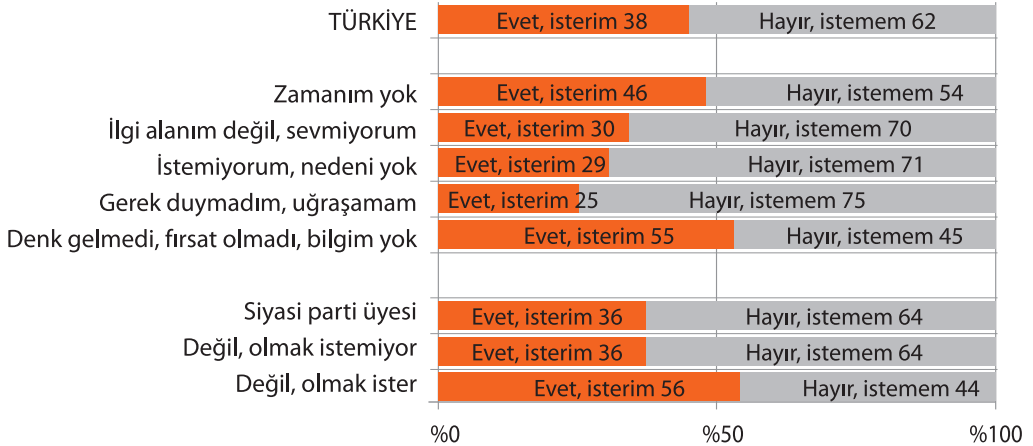
STK'lara üye olmamanın en önemli nedeni	Yüzde (Üye olmayanlar)
Zamanım yok	19,3
İlgi alanım değil, sevmiyorum	16,8
İstemiyorum / nedeni yok	8,7
Gerek duymadım, uğraşamam	8,9
Denk gelmedi, fırsat olmadı, bilgim yok	7,6
Ailem izin vermiyor	3,5
İmkân, çevrede böyle kurum olmaması	2,5
Güven duymuyorum	1,8
Diğer	9,7
Cevap yok	21,1
Toplam	100

İleride STK üyesi ya da gönüllüsü olmak ister misin? (Üye olmayanlar)

Üye olmama nedenleriyle ileride üye olma fikrine beraber baktığımızda en çok ilgilenebilecek olanların imkânı olmayanlar, fırsatı veya bilgisi olmayanlar ve zamanı olmayanlar olduğu anlaşılıyor. Ancak her ne gerekçe göstermiş olursa olsunlar, STK üyesi olmayanların en az dörtte birinin ileride üyelikle ilgilenebileceklerini de not etmek gerekiyor.

İleride STK üyesi ya da gönüllüsü olmak ister misin?

Siyasi partiye üyelik, sivil toplum kuruluşlarına üyelikte olduğu gibi, üye olmak istemekle de ilişki içinde denebilir. Herhangi bir siyasi partiye üye olmayan ama olmak isteyenlerin yarısından fazlası STK'larla ilgilenilebileceğini söylüyor.

- Kadınlar STK üyeliğiyle erkeklerden biraz daha fazla ilgileniyor.
- Yaş arttıkça ilgi azalıyor.
- Öğrencilerin yüzde 43'ü, lise öğrencisi olanların yüzde 42'si ve üniversite öğrencisi olanların yüzde 45'i, öğrenci olmayanların ise yüzde 31'i sivil toplumla ilgili. Diğer bir deyişle STK'lar için en fazla potansiyelin üniversite öğrencilerinde olduğu söylenebilir.
- Yurttan dışarıya yüzde 42'si zaten bir STK'ya, yüzde 28'i ise bir öğrenci kulübüne üye veya gönüllü. Aralarında üye olmayanların da yüzde 52'si üyelikle ilgileniyor.
- Şehir dışına veya yurtdışına çıkmış olanlar olmayanlara kıyasla daha fazla ilgileniyor.
- Kız-erkek beraber kamp tercih edenlerin yüzde 45'inin, ayrı kamp tercih edenlerin yüzde 31'inin STK üyeliği ile ilgilenmesi de dikkat çekiyor.
- Sivil toplumla en çok Anadolu ve fen liselerinde okuyanlar veya mezunları, en az ise düz lise mezunları ilgileniyor.

6.4. Saygı Gören Genç Kim?

Kısmen sivil topluma ilgi duyup duymamanın altında yatan nedenleri anlamak, kısmen de gençlerin değerleri konusunda bir ipucu edinebilmek için, gençlere farklı genç tipleri arasında hangilerinin toplumda saygı gördüğünü düşündüklerini sorduk. Seçenekler arasından en fazla ikisini seçmelerini istedik.

Gençler en çok eğitilmiş olan gencin (yüzde 54,5) toplumda saygı gördüğünü düşünüyor. Onu iyi mesleği olan genç (yüzde 42,9) ve zengin genç (yüzde 24,2) takip ediyor. Toplumsal sorunları çözmeye çalışan genç de neredeyse her altı gençten birinin gözünde toplumun saygı duyduğu biri.

Sence şimdi sayacağım gençlerden hangi ikisi diğer gençlere oranla toplumda daha fazla saygı görür?	Yüzde
Zengin genç	24,2
İyi mesleği olan genç	42,9
Eğitilmiş genç	54,5
Yakışıklı / güzel genç	8,6
Popüler genç	9,7
Evlenmiş genç	3,2
Dindar genç	14,6
Toplumsal sorunları çözmeye çalışan genç	18,0
Toplam	-

- Kadınlar iyi meslek sahibi olan gencin, erkekler ise zengin gencin saygı gördüğünü daha fazla düşünüyor.
- Evli olan gençler, evli gencin saygı gördüğünü biraz daha fazla düşünse de (yüzde 7), dindar olan gencin de saygı gördüğünü daha fazla düşünmeleri (yüzde 26) daha fazla dikkat çekiyor.
- Türkler ve Kürtler birçok açıdan benzerken, saygı gören genç tanımında biraz ayrıştıkları görülüyor. Kürtler dindar gencin ve toplumsal sorunlarla ilgilenen gencin Türklerin gördüğünden daha saygın göründüğünü düşünüyor.
- Gelir seviyesi, zengin gencin saygın görünmesini pek etkilemese de, eğitilmiş / yakışıklı / güzel ve dindar genç algısını etkiliyor. Gençler kendi ailelerinin gelir seviyesini daha yüksek gördükçe eğitilmiş gencin daha saygın göründüğüne daha fazla inanırken, dindar gencin saygı gördüğünü düşünenlerin oranı azalıyor. Yakışıklı / güzel genç ise en yüksek gelirli grup ile en dar gelirli grupta saygı görür olarak daha fazla nitelendiriliyor.
- Siyasi parti veya sivil toplum kuruluşu üyesi olmak, toplumsal sorunları çözmeye çalışan gencin toplumda saygı gördüğü düşüncesini arttırıyor. Parti üyesi olanlar arasında yüzde 27, sivil toplum kuruluşu üyesi olanlar arasında yüzde 25 böyle bir gencin saygı gördüğünü düşünüyor. Böylesi bir gencin makbul genç olduğunu düşünen kesimin ise yüzde 18'si parti üyesi, yüzde 31'si sivil toplum üyesi olduğunu belirtiyor.
- Toplumsal sorunlarla ilgilenen gencin daha saygı görür olarak nitelendirilmesinde etkili olan bir diğer etken gençlerin ailelerinden ayrı oturmaları. Yüzde 18 olan oran, aileden ayrı yaşayanlarda yüzde 23'e, yurtlarda yaşayanlarda yüzde 24'e çıkıyor.
- Öğrencilik durumu üzerinden kırımlı, yakışıklı / güzel gencin ve popüler gencin toplumda saygı gördüğü algısının lise öğrencileri arasında daha yüksek olduğunu, üniversiteler arasında ortalamaya inen bu oranın öğrenci olmayanlarda biraz daha düştüğünü gösteriyor. Üniversiteler eğitilmiş gence, öğrenci olmayanlar ise dindar gence saygı duyulduğunu daha fazla düşünüyor.
- Çalışanlar, iyi meslek sahibi bir gencin toplumda saygı gördüğünü çalışmayanlara kıyasla (altı puan) daha fazla düşünüyor.

6.5. Toplumsal Konularda Katılım

Gençlerin toplumsal sorunlarla ilgili olarak yürüyüşe katılmak, internette mesaj göndermek, bağış kampanyasına destek vermek gibi eylemlere ne derece katıldıklarına dair bir grup soru da araştırmada yer aldı.

Gençlerin yüzde 10,7'si son üç ay içerisinde toplu yürüyüş, gösteri, protestoya katılırken yüzde 20'si ise son bir hafta içinde internette toplumsal bir sorunla ilgili mesaj yazmış.

Gençler arasında bağış yapmak, yürüyüş/gösteri ve internette mesaj yazmak türü aktivizmden daha yaygın görülüyor: Yüzde 48,4'ü Van depremi sonrasında destek kampanyalarına katılmış, yüzde 28,1'i cep telefonu ile bağış mesajı atmış.

Son üç ay içerisinde herhangi bir toplu yürüyüş, gösteri, protestoya katıldın mı?	Yüzde
Evet	10,7
Hayır	89,3
Toplam	100

Son bir hafta içerisinde internette toplumsal bir sorun ile ilgili bir ileti/mesaj yazdın mı?	Yüzde
Evet	20,0
Hayır	80,0
Toplam	100

Son bir hafta içinde internetten toplumsal bir sorunla ilgili mesaj atanlar, Facebook, Twitter, Whatsapp gibi iletişim araçlarını daha yüksek oranda kullanıyor. Örneğin, yüzde 51'i Twitter kullanıyor.

İletişim araçları	Mesaj gönderenler	Türkiye
SMS	77,3	70,1
Facebook	79,3	70,1
Twitter	51,0	33,0
Whatsapp	32,7	24,4
Email	59,8	48,0

Van'da gerçekleşen deprem ile ilgili Van halkına destek kampanyalarından herhangi birine katıldın mı?	Yüzde
Evet	48,4
Hayır	51,6
Toplam	100

Şimdiye kadar hiç televizyonda vs. yayınlanan bağış kampanyaları için cep telefonuyla bağış mesajı attın mı?	Yüzde
Evet	28,1
Hayır	71,9
Toplam	100

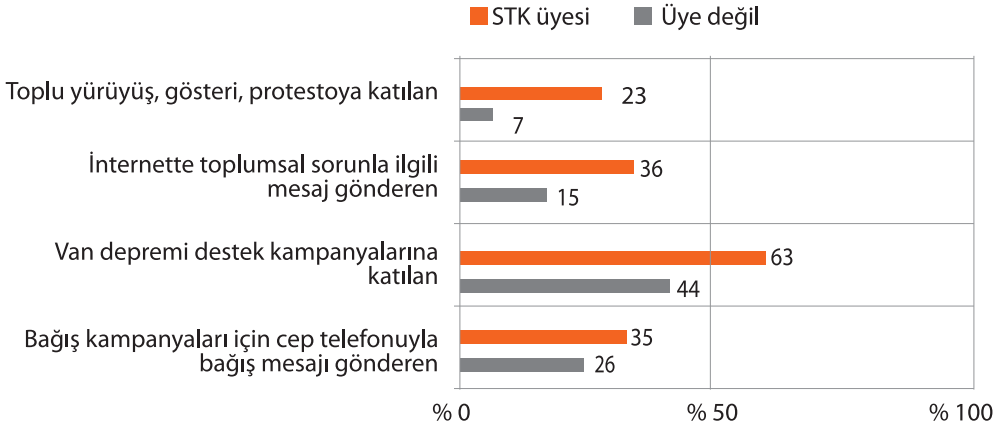
Toplu yürüyüş, gösteri veya protestoya katılma, internetten mesaj atma, depremde destek verme ve bağış mesajı atma ihtimali daha yüksek olanlar:

- Erkekler
- Bekârlar
- Geliri daha yüksek olanlar
- Öğrenciler, özellikle üniversite öğrencileri
- Siyasi parti veya sivil toplum kuruluşu üyeliği olanlar
- İnternette siyasi içerikli haber takip edip tartışmalara katılanlar
- Ailesinden ayrı veya yurttan yaşayanlar
- Kültürel etkinliğe, gezmeye istediğinde gidebilenler
- Farklı cinsiyetten, etnik kökenden veya mezhepten yakın arkadaşı olanlar

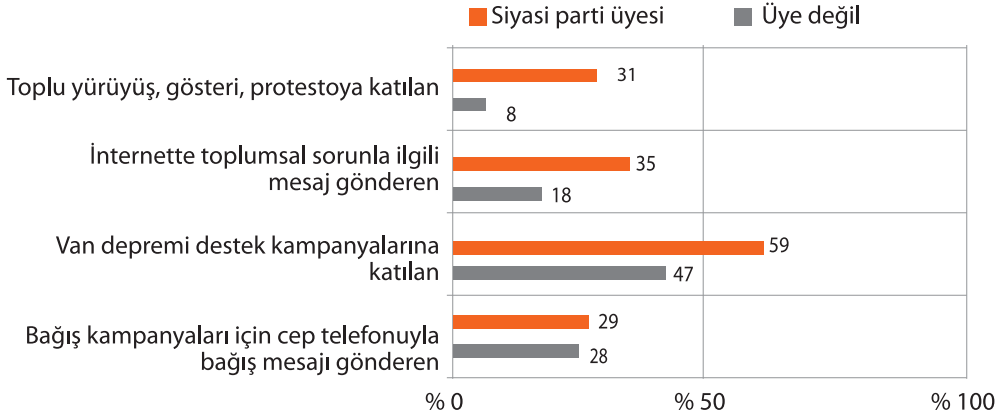
Bu farklar özellikle toplu yürüyüşe katılmada ve kısmen internetten mesaj atmada daha barizken, Van depremine destekte ve özellikle bağış mesajı atmakta bu fark, halen var olmakla birlikte, azalıyor.

Aşağıdaki grafiklerde de görüldüğü gibi, sivil toplum kuruluşlarına ve siyasi partilere üyelik de bu konularda aktif olma oranını artırıyor. Örneğin, gençler sivil toplum kuruluşu üyesi iseler, internette toplumsal bir sorunla ilgili mesaj atma olasılıkları iki katından fazlasına (yüzde 15'ten yüzde 36'ya), bir toplu yürüyüş, gösteri veya protestoya katılma olasılıkları ise (yüzde 7'den yüzde 23'e) üç katına çıkıyor. Benzer şekilde, gençler eğer siyasi bir partiye üyeseler veya aktif olarak rol alıyorsa, internette toplumsal konularda mesaj atma olasılıkları ikiye, bir yürüyüş, gösteri veya protestoya katılma olasılıkları dörde katlanıyor. Bu bulgular, siyasi katılımın gençlerin hayatlarındaki önemli rolüne işaret ediyor.

STK üyeliğine göre toplumsal sorunlarda katılım oranı

Siyasi parti üyeliğine göre toplumsal sorunlarda katılım oranı

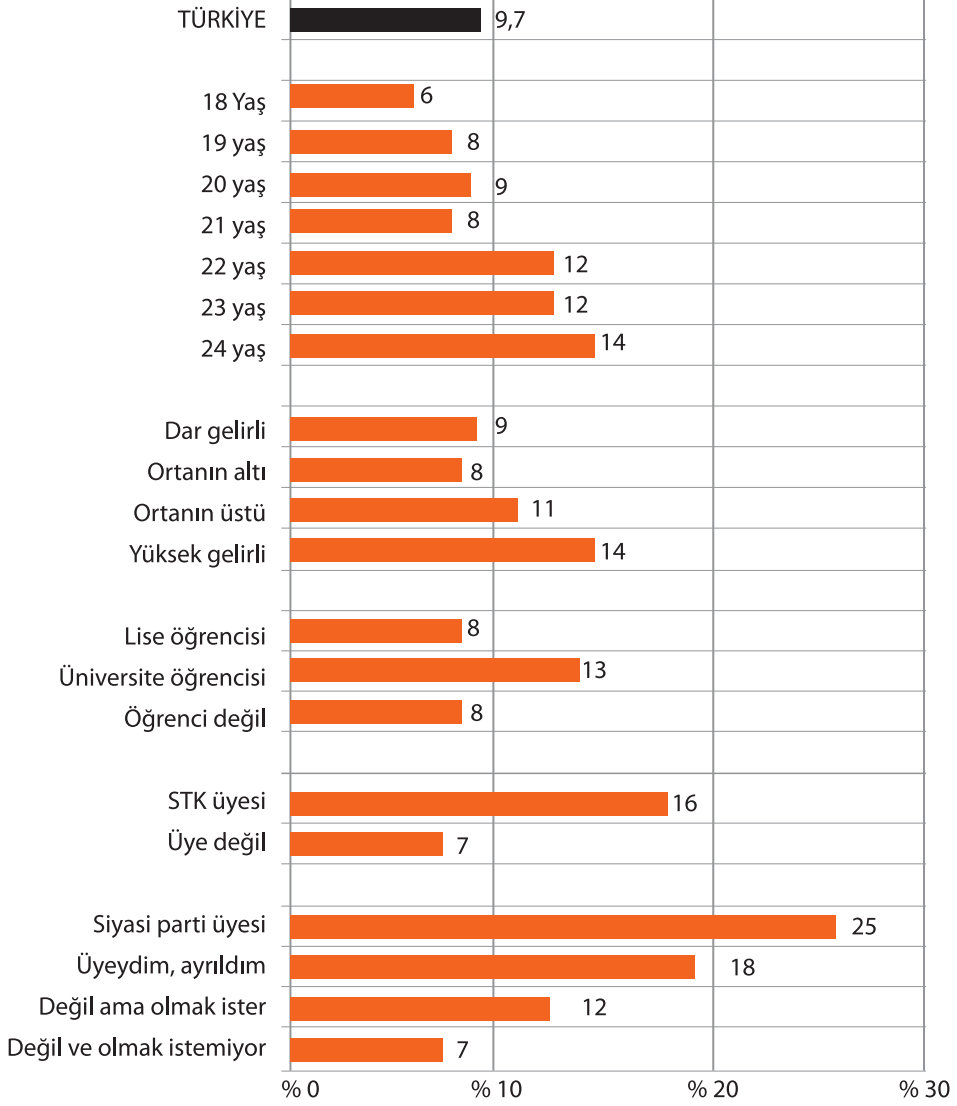
Son üç ay içerisinde herhangi bir sorun ile ilgili bir devlet kurumuna şikâyetini ilettin mi?	Yüzde
Evet	9,7
Hayır	90,3
Toplam	100

Gençler arasında bir sorunla ilgili bir devlet kurumuna şikâyet iletenler, her on kişiden biri.

- Yaş ilerledikçe şikâyetten bulunanların artışı oldukça dikkat çekici.
- Gelir algısı da kısmen etkili, yüksek gelirli bir grup biraz daha fazla şikâyetten bulunuyor.
- Yine öğrencilerin, özellikle de üniversite öğrencilerinin daha fazla şikâyetten bulunduğu görülüyor.
- En çok siyasi parti üyesi veya gönüllüsü olanlar bir devlet kurumuna şikâyetten bulunmuş (yüzde 25). Üstelik parti üyeliği fikriyle ilgileniyor veya ilgilenmiş olmak dahi devlet kurumlarına şikâyet olasılığını artırıyor.
- STK üyeliği de, yürüyüş ve internet aktivizmi gibi, devlet kurumlarına şikâyet iletmeye oranını artırıyor. Üye olmayanların yüzde 7'si, onların ise yüzde 16'sı şikâyet iletmeye.

Toplumsal konulardaki eylemleri yapma sıklığının bazı etkenlerle ilişkili olduğu görülebiliyorsa da farkların çok büyük olmadığını, çoğunlukla 5 ila 10 puanlık farklardan bahsedilebileceğini not etmek gerekiyor. Diğer bir deyişle, gençlerin bir kısmı bu eylemleri çok yoğun olarak yaparken, başkalarının hiç yapmaması gibi birbirine çok zıt profillerden bahsetmek mümkün değil.

**Son üç ay içerisinde herhangi bir sorunla ilgili
bir devlet kurumuna şikâyet iletme oranları**

7

KAMUSAL ALAN

Gençlerin toplumsal hayata katılıp katılmadıklarını, kamusal alana istedikleri gibi çıkıp çıkmadıklarını anlamak üzere kültürel etkinliklere, gezmeye veya alışverişe gidip gidemediklerini ve gidemiyorlarsa nedenlerini sorduk. Bulgulara göre, gençlerin dörtte biri kültürel etkinliklere, altıda biri kafe, pastane gibi yerlere gezmeye, üçte biri ise her istediğinde alışverişe gidemiyor. Yine her dört gençten biri arkadaşlarıyla nadiren buluşabiliyor.

7.1. Kültürel Etkinliğe Gidebilme

İstediğin zaman sinema, tiyatro veya konserden herhangi birine gidebiliyor musun?	Yüzde
Gidebiliyorum	75
Gidemiyorum	25
Toplam	100

Bulguların daha detaylı bir analizine göre, her dört gençten biri "İstediğin zaman sinema, tiyatro veya konserden herhangi birine gidebiliyor musun?" sorusuna "gidemiyorum" derken bu cevabı verenlerin üçte biri (yüzde 31,5) maddi imkânsızlık nedeniyle gidemediğini

belirtiyor. Diğer önemli bir neden ise zamansızlık (yüzde 24,7). Ancak onu yüzde 22,7 ile takip eden, üçüncü sıradaki gerekçe olan “ailemden / eşimden / sevgilimden iznim yok” cevabı Türkiye’de neredeyse her dört gençten birinin kültürel etkinliklerden ailesinin kısıtlamalarından dolayı faydalanamadığına işaret ediyor.

Gidememenin en önemli nedeni nedir?	Yüzde (Gidemiyorum diyenler)
Maddi imkânsızlıktan dolayı gidemiyorum	31,5
Ailemden / eşimden / sevgilimden iznim yok	22,7
Burada öyle faaliyetler yok	12,3
Zamanım yok	24,7
İstemiyorum	8,8
Toplam	100

Bu tür faaliyetler olmamasından dolayı sinemaya, konsere gidemediğini metropolde yaşayanların sadece yüzde 4’ü söylerken, bu oranın kenttekiler arasında yüzde 26’ya çıkması oldukça çarpıcı. Diğer bir deyişle, kentlerde yaşayan her dört gençten birinin toplumsal alanda yer almak istediği halde alamadığını, toplumsal katılım açısından engel olduğunu belirtmesi önemli bir bulgu.

Gidememenin en önemli nedeni nedir?	Kent	Metropol	Türkiye
Maddi imkânsızlıktan dolayı gidemiyorum	23,4	35,1	31,5
Ailemden / eşimden / sevgilimden iznim yok	17,2	24,6	22,7
Burada öyle faaliyetler yok	25,5	3,7	12,3
Zamanım yok	23,8	26,6	24,7
İstemiyorum	10,0	10,0	8,8
Toplam	100	100	100

Kültürel faaliyete gidememe nedenlerinde, toplumsal cinsiyetin etkisi çok çarpıcı şekilde görülüyor: Kadınların yüzde 38’i ailesinden veya eşinden izin alamadığı için gidemediğini söylüyor. Evli kadınlarda bu oran yüzde 41’e çıkıyor. Diğer bir deyişle, her beş genç kadının ikisi konsere, sinemaya gitmek için izin alamıyor. Erkeklerin sadece yüzde 5’i için bu durum geçerli. Erkekler daha ziyade maddi imkânsızlığı ve zamansızlığı vurguluyor.

7.2. Gezmeye Gidebilme

İstediğin zaman tek başına ya da arkadaşlarıyla kafe, kahve, pastaneye, gezmeye, tozmaya gidebiliyor musun?	Yüzde
Gidebiliyorum	82,7
Gidemiyorum	17,3
Toplam	100

Gençlerin çoğunluğu tek başına veya arkadaşlarıyla kafeye, pastaneye gezmeye tozmaya gidebiliyor. Ancak altıda biri istediği zaman gezmeye gidemediğini belirtiyor ve gidememe gerekçesi olarak, kültürel etkinliklerden farklı olarak ailenin izin vermemesi ön plana çıkıyor. Normalde gezmeye gidemeyen her beş gencin ikisi ancak ailesinden veya eşinden, sevgilisinden izin alırsa gezmeye gidebiliyor veya hiç izin alamıyor. Zamansızlık ve maddi imkânsızlık gezmeye engel oluşturan diğer iki temel neden.

Gidememenin en önemli nedeni nedir?	Yüzde (Gidemeyenler)
Maddi imkânsızlıktan dolayı gidemiyorum	24,3
Ailemden / eşimden / sevgilimden iznim yok	39,2
Burada öyle faaliyetler yok	3,7
Zamanım yok	26,0
İstemiyorum	6,9
Toplam	100

Konsere, sinemaya (yüzde 73) kıyasla biraz daha fazla kadın tek başına ya da arkadaşlarıyla kafe, kahve, pastaneye, gezmeye (yüzde 78) gidebiliyor. Ancak, gidemeyen kadınlar, aileden veya eşten izin alamamayı gerekçe olarak daha sık gösteriyor, gidemeyenlerin yüzde 57'si izin alamadığı için gidemiyor ve evli veya bekâr olmak farketmiyor.

Kamusal alana çıkabilme konusunda diğer bir örnek olarak sorulan çarşıya, pazara, yiyecek/ giyecek alışverişine gitmede, gençlerin üçte ikisinin istediği zaman gidebildiklerini üçte birinin ise sadece gerektiğinde gidebildiğini görüyoruz. Hiç gidemeyen yüzde 4 ile oldukça küçük bir kesim ancak evli, öğrenci olmayan, yaşça daha küçük kümelerde gidemeyenlerin oranının birer ikişer puan daha yüksek olması bu yüzde 4'lük kümenin belli bir karaktere sahip olduğuna dair ipucu içeriyor. Kültürel etkinliğe ve gezmeye gitmenin aksine çarşıya, pazara gidememe hali toplumsal cinsiyete göre pek farketmiyor.

Tek başına ya da arkadaşlarıyla çarşıya, pazara, yiyecek/giyecek alışverişine gidebiliyor musun?	Yüzde
Sadece gerektiğinde gidebiliyorum	32
İstediğim zaman gidebiliyorum	65
Gidemiyorum	4
Toplam	100

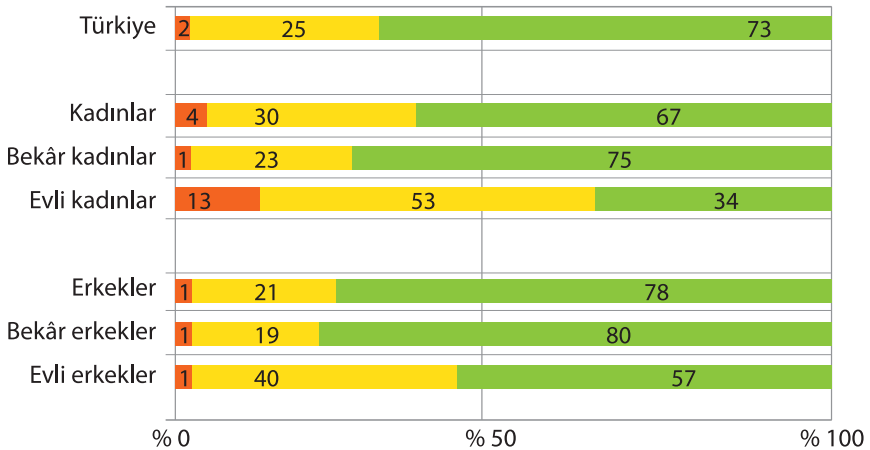
Kültürel etkinlik gibi imkânlar veya tüketim gücü gerektirmeyebilecek çok daha temel bir alışkanlık olarak, gençlere arkadaşlarıyla görüşme sıklıklarını sorduğumuzda, çoğunluk istediği zaman görüşebildiğini belirtiyor. Ancak, her dört gencin biri nadiren görüşebiliyor. Kadınların, yaşı daha büyük olanların, öğrenci olmayanların, aileyle yaşayanların ve özellikle evlilerin ve dar gelirli olanların arkadaşlarıyla daha nadir buluşabiliyor olması da dikkat çekiyor.

Arkadaşlarıyla ne sıklıkta görüşebiliyorsunuz?	Yüzde
Hiç görüşemiyorum	2
Nadiren görüşebiliyorum	25
İstediğim zaman görüşebiliyorum	73
Toplam	100

Cinsiyete ve medeni duruma göre daha ayrıntılı olarak bakacak olursak, arkadaşlarıyla görüşmek konusunda en rahat olan grubun bekâr erkekler olduğu anlaşılıyor ve bekâr kadınlar oldukça benzer durumda. Ancak evli olmak, hem kadınların hem erkeklerin arkadaşlarıyla görüşme sıklığını gözle görülür biçimde etkiliyor. Öte yandan, durum kadınlar için daha vahim: Evli kadınların ancak üçte biri arkadaşlarıyla istediği zaman görüşebiliyor. Her on evli kadından biri ise arkadaşlarıyla hiç görüşemediğini belirtiyor.

Cinsiyet ve medeni duruma göre arkadaşlarla görüşme sıklığı

■ Hiç görüşemiyorum ■ Nadiren görüşebiliyorum ■ İstediğim zaman görüşebiliyorum

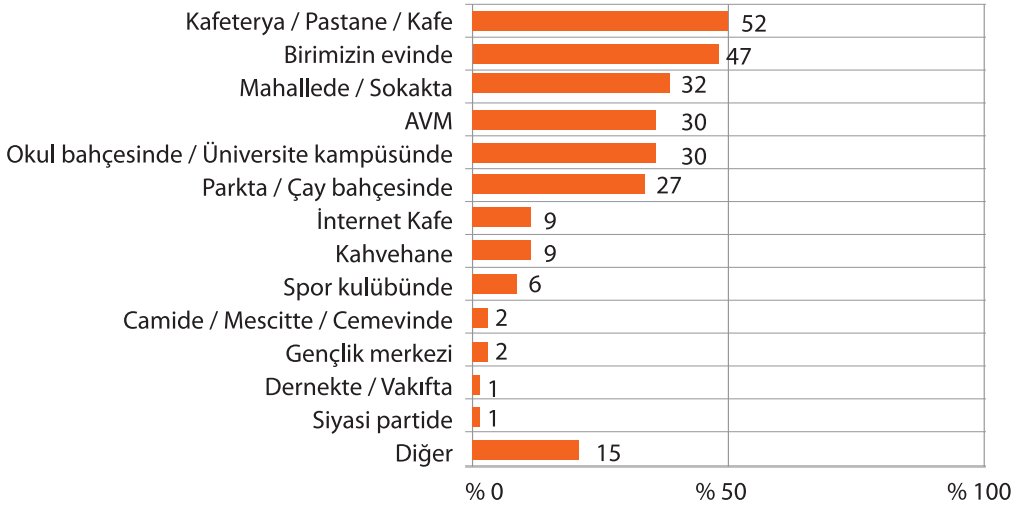

7.3. Buluşma Yerleri

Gençlerin birbirleriyle görüştüğü yerleri tespit edebilmek için, araştırmada görüşülen kişilere bir kart gösterdik ve kartta yer alan mekânlar arasından arkadaşlarıyla en sık buluştukları üç mekânı saymalarını istedik. Buna göre, gençlerin yarısı kafeterya, pastane, kafe gibi yerlerde ve yine yarısı bir arkadaşın evinde bir araya geliyor. Mahallede veya sokakta, alışveriş merkezinde, okulun bahçesinde veya üniversite kampüsünde ve parkta, çay bahçesinde buluştuğunu söyleyenler ise her üç gençten birine denk geliyor. İnternet kafe, kahvehane, hatta spor kulübü de daha az kullanılan buluşma mekânı olarak sayılabilecekken, cami, mescit, cemevi gibi dini mekânların, gençlik merkezlerinin, dernek veya vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarının veya siyasi partilerin gençlerin buluşma mekânları arasında yer aldığını, bu mekânların bu tür bir işlev üstlendiklerini söylemek mümkün değil.

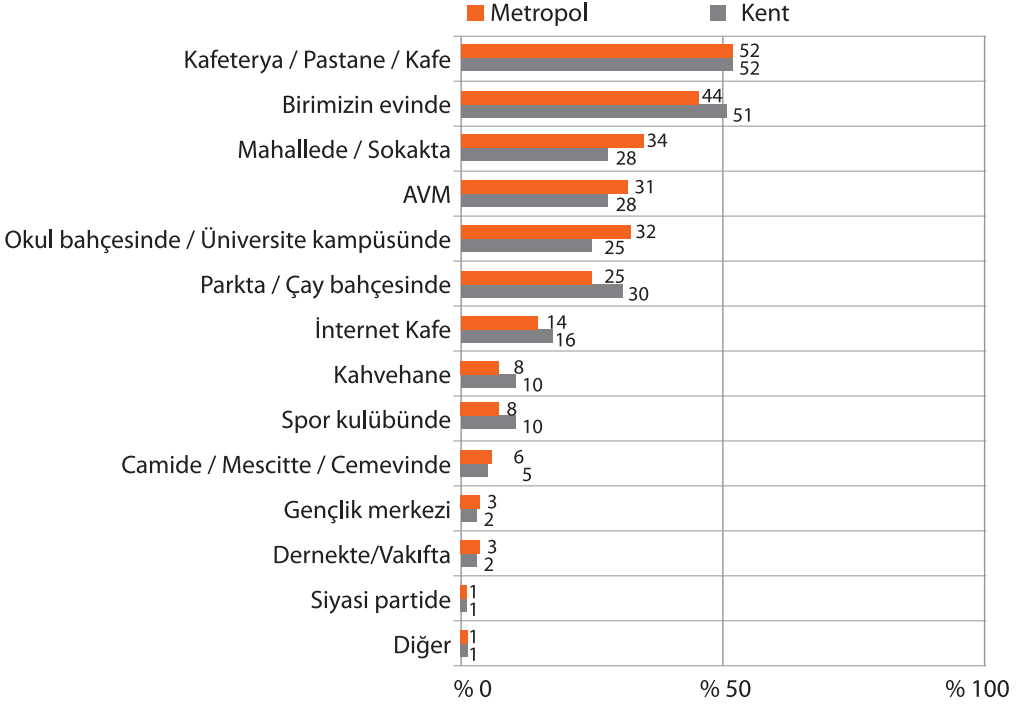
Kentlerdeki gençlerle, metropollerdeki gençlerin buluşma yerleri arasında genel olarak pek fark görülüyor ancak kentteki gençlerin daha fazlası birinin evinde, metropoldeki gençlerin daha fazlası alışveriş merkezlerinde buluşuyor.

Arkadaşlarınızla daha çok nerelerde buluşursunuz?

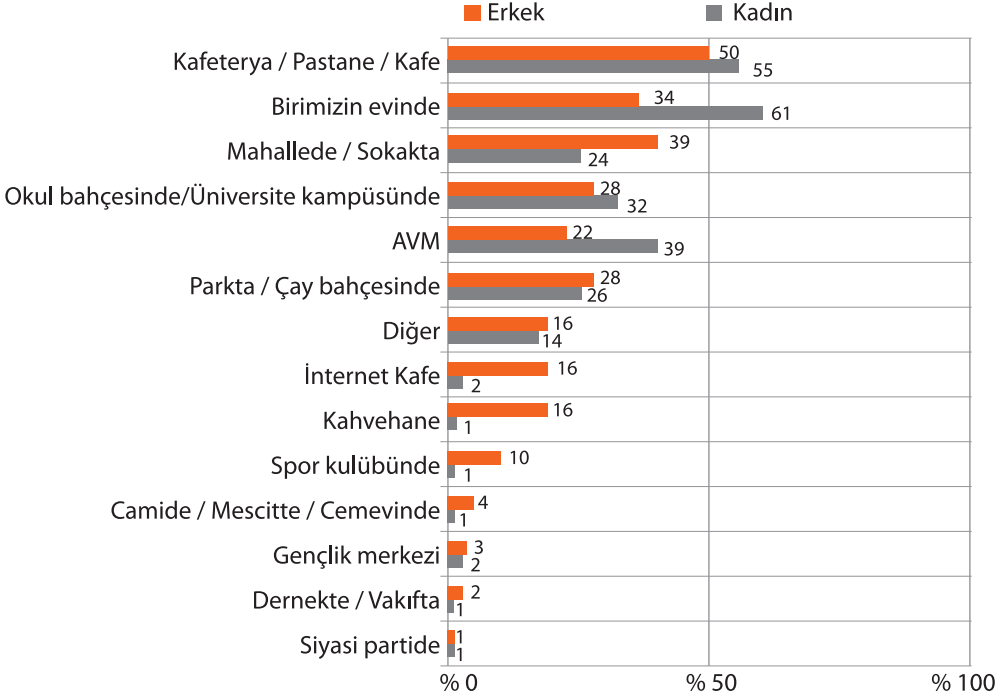

Kadınlarla erkekler arkadaşlarıyla biraz farklı mekânlarda buluşuyor. Bir kısmı beklenir nitelikte. Erkekler kahvehanede, internet kafede, sokakta veya spor kulübünde buluşurken kadınlar buralarda neredeyse hiç buluşmuyor. Buna karşılık birinin evi ve alışveriş merkezleri kadınların çok daha fazla rağbet ettiği buluşma mekânları.

Arkadaşlarınızla daha çok nerelerde buluşursunuz?

Arkadaşlarınızla daha çok nerelerde buluşursunuz?

7.4. Şehir Dışına ve Yurtdışına Seyahat

Son bir yıl içerisinde şehir dışına çıktın mı?	Yüzde
Evet	64
Hayır	36
Toplam	100

Türkiye’de 18-24 yaş arasındaki her üç kişiden biri son bir yıl içinde şehir dışına seyahat etmiş. Her iki kişiden biri de gerekirse seyahat edebileceğini belirtiyor ve “Yaz tatili içerisinde birkaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilsen şehir dışına çıkabilir misin?” sorusuna cevaben herhangi bir engel bulunmadığını söylüyor.

Böylesi bir seyahat için engel bulunduğunu söyleyenlerin ise yüzde 40 gibi önemli bir kısmı evden izin alamayacağı için seyahate çıkamayacağını belirtiyor. Maddi durum ve zamansızlık daha düşük oranda engel teşkil eden nedenler. Bulgulardan maddi durumu olmadığı için seyahat edemeyeceğini söyleyen ve gençlerin onda birinden biraz fazlasını oluşturan kümenin, maddi imkân sağlanırsa seyahat edebileceği anlaşılıyor.

Engellerin sıralaması açısından, şehir dışı seyahate bakış, gezmeye gitmeye olan bakışa oldukça benzer.

Yaz tatili içerisinde birkaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilsen şehir dışına çıkabilir misin?	Yüzde
Evet, çıkabilirim	49,4
Hayır, maddi durumum el vermediği için çıkamam	14,0
Hayır, evden izin alamayacağım için çıkamam	20,0
Hayır, bir işte çalıştığım için zamanım olmaz	12,1
Diğer	4,6
Toplam	100

Ancak son bir yıl içinde şehir dışına seyahat etmiş olanla olmayanın, seyahat etme olasılıklarındaki fark da dikkat çekiyor. Son bir yıl içinde zaten şehir dışına seyahat etmiş olanların dörtte üçü yine seyahat edebileceğini söylüyor ama seyahat etmemiş olanlarda bu oran yüzde 40’a düşüyor.

Yaz tatili içerisinde birkaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilsen şehir dışına çıkabilir misin?	Son bir yıl içerisinde şehir dışına çıktın mı?		
	Evet	Hayır	Toplam
Evet, çıkabilirim	73,1	40,5	48,9
Hayır, maddi durumum el vermediği için çıkamam	7,9	16,5	14,2
Hayır, evden izin alamayacağım için çıkamam	6,8	25,0	20,3
Hayır, bir işte çalıştığım için zamanım olmaz	7,9	13,3	11,9
Diğer	4,3	4,8	4,7
Toplam	100	100	100

Hiç yurtdışına çıktın mı?	Yüzde
Evet	9
Hayır	91
Toplam	100

Gençlerin onda biri (yüzde 9) şimdiye kadar yurtdışına çıkmış. Çıkanların çoğunluğu (yüzde 73,1) kendi veya ailesinin imkânlarıyla çıkmış. Üniversitelerin Erasmus gibi öğrenci değişim programlarıyla çıkanlar, yurtdışına çıkmış olanların onda birini oluşturuyor. Diğer bir deyişle, yurtdışına çıkan yüzde 9 içinde bu programlarla giden yüzde 10'luk oranı hesaplayacak olursak, bu tür değişim programlarından Türkiye'de 18-24 yaş arasında her yüz gençten birinin faydalandığı anlaşılıyor. Ayrıca çok kısıtlı olsa da yurtdışına bir dernek veya vakıf aracılığıyla çıkanlar bulunuyor.

Yurtdışına sayacağım imkanlardan hangisiyle çıktın?	Yüzde (çıkışmış olanlar)
Ailemin imkânlarıyla ya da kendi imkanlarımla	73,1
Çalıştığım yer aracılığıyla	6,7
Üniversitede öğrenci değişim programı aracılığıyla	9,6
Dernekler / vakıflar aracılığıyla	1,9
Diğer	8,7
Toplam	100

Yurtdışına şimdiye dek çıkmış olanlar, şehir dışına çıkanlardan sayıca daha az olsa da birkaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilse çıkabileceğini söyleyenler, şehir dışına çıkabileceğini söyleyenlerle neredeyse aynı oranda (yüzde 47). Maddi imkânsızlık ve aileden izin alamamak aynı oranda engel teşkil ediyor. Her on gençten biri ise çalıştığı için bunun mümkün olmayacağını belirtmiş. Maddi imkânsızlığa bir daha vurgu yapacak olursak, her beş gençten biri maddi imkân olmadığı için birkaç günlüğüne yurtdışına gidemeyeceğini söylemek suretiyle, eğer maddi imkân sağlanacak olursa gidebileceğini ifade etmiş oluyor. Şehir dışına çıkmada olduğu gibi, daha önce yurtdışına çıkmış olanların tekrar çıkabilme olasılıkları daha fazla görünüyor.

Yaz tatili içerisinde birkaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilsen yurtdışına çıkabilir misin?	Yüzde
Evet, çıkabilirim	47,0
Hayır, maddi durumum el vermediği için çıkamam	19,8
Hayır, evden izin alamayacağım için çıkamam	19,1
Hayır, çalıştığım için zamanım olmaz	9,2
Diğer	4,9
Toplam	100

Yaz tatili içerisinde bir kaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilsen yurt dışına çıkabilir misin?	Hiç yurt dışına çıktın mı?		
	Evet	Hayır	Toplam
Evet, çıkabilirim	77,5	44,2	47,2
Hayır, maddi durumum el vermediği için çıkamam	7,8	20,8	19,7
Hayır, evden izin alamayacağım için çıkamam	5,0	20,4	19,0
Hayır, çalıştığım için zamanım olmaz	5,5	9,5	9,1
Diğer	4,1	5,1	5,0
Toplam	100	100	100

Kadınlar şehir dışına veya yurtdışına erkeklere kıyasla biraz daha az gitmişlerse de, esas fark olası bir toplantıya gidememelerinin nedenlerinde ortaya çıkıyor. Örneğin, son bir yılda şehir dışına erkeklerin yüzde 70'i, kadınların ise yüzde 58'i çıkmış ama şehir dışında olası bir eğitim veya toplantı için erkeklerin sadece yüzde 6'sı, kadınların ise yüzde 33'ü izin alamayacağını belirtiyor. Yine yurtdışına kadınların yüzde 8'i ve erkeklerin yüzde 10'u çıkmış ama olası bir toplantı için yurtdışı izni alamayacak olanların oranı kadınlarda yüzde 31 iken, erkeklerde yüzde 9.

7.5. Yaz Tatili Alışkanlığı

Yaz tatillerini genellikle nerede geçiriyorsun ve tatil zamanı ne yapıyorsun?	Yüzde
Şehir dışına çıkmıyorum, boş oluyorum	24,1
Şehir dışına çıkmıyorum, iş bulup çalışıyorum	20,9
Memlekete gidiyorum, boş oluyorum	21,8
Memlekete gidiyorum, çalışıyorum	6,6
Yazlığa / tatil yerine gidiyorum	26,6
Toplam	100

Seyahati ele alan bir diğer soruda, gençlerin yüzde 24'ü yaz tatilinde şehir dışına çıkmadığını ve boş olduğunu, yüzde 21'i ise yine şehir dışına çıkmadığını ancak iş bulup çalıştığını belirtiyor. Daha küçük bir kesim ise tatilde memleketine gidiyor: yüzde 22 orada bir şey yapmazken, yüzde 7'si çalışıyor. Yüzde 27'lik bir kesim ise yaz tatilinde ya yazlığa ya da tatil yerine gidiyor.

Memlekete veya yazlığa, tatil yerine gittiğini belirtenlerin yaklaşık dörtte biri yine de son bir yıl içerisinde şehir dışına çıkmamış.

Yaşlıtlarınla şehir dışına, mesela bir kampa, eğitime gitsen, kız-erkek beraber olmasını mı tercih edersin, ayrı olmasını mı?	Yüzde
Beraber	43,0
Ayrı	26,0
Fark etmez	31,0
Toplam	100

Temel amacı kız-erkek beraber yapılan etkinliklere bakışı ölçmek olan bir başka soruda, yaşlıtlarıyla şehir dışına, mesela bir kampa, eğitime gidecek olsalar, gençlerin yüzde 43'ü bu kampın kız-erkek beraber, yüzde 26'sı ise ayrı olmasını tercih ediyor. Kalan yüzde 31 içense beraber veya ayrı farketmiyor. Bu görüşte, daha önce şehir dışına veya yurt dışına çıkmış olmanın bir etkisi olup olmadığına baktığımızda, ikisinin de etkisi olduğunu ve çıkmış olanların beraber kamp / eğitim fikrini yaklaşık 14 puan daha fazla desteklediklerini görüyoruz.

Yaşlıtlarınla şehir dışına, mesela bir kampa, eğitime gitsen, kız-erkek beraber olmasını mı tercih edersin, ayrı olmasını mı?	Son bir yıl içerisinde şehir dışına çıktın mı?		
	Evet	Hayır	Toplam
Beraber	47,9	34,4	43,0
Ayrı	20,6	35,7	26,0
Fark etmez	31,5	29,9	30,9
Toplam	100	100	100

Yaşlıtlarınla şehir dışına, mesela bir kampa, eğitime gitsen, kız-erkek beraber olmasını mı tercih edersin, ayrı olmasını mı?	Hiç yurtdışına çıktın mı?		
	Evet	Hayır	Toplam
Beraber	55,8	41,9	43,1
Ayrı	10,7	27,2	25,7
Fark etmez	33,5	30,9	31,1
Toplam	100	100	100

8

BAĞIMSIZLIK

Bu bölümde, araştırmada gençlerin ne derece bağımsız olduğuna, ekonomik açıdan ne tür bağımlılıkları olduğuna ve başkalarının hayatlarına ne derece müdahale ettiklerine dair sorulan birtakım sorular ele alınıyor.

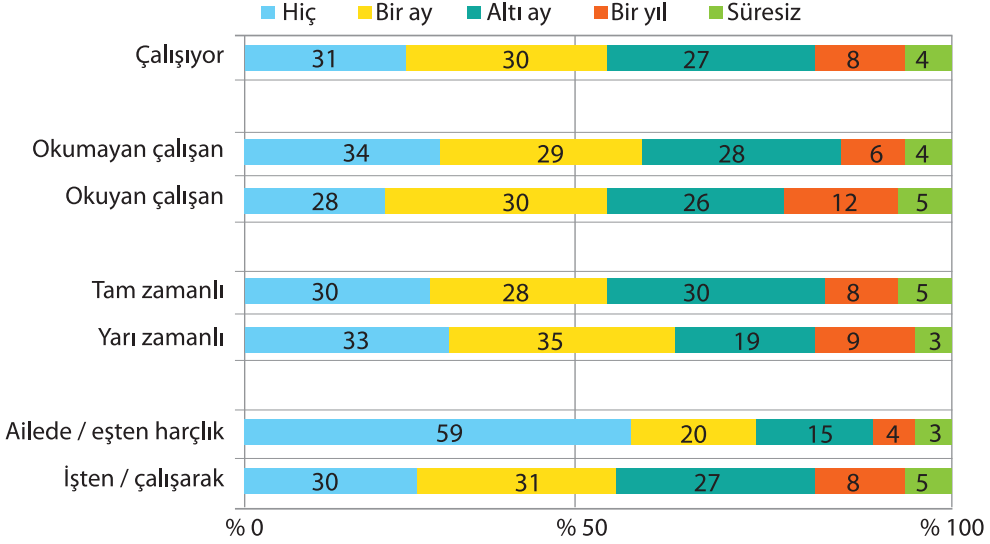
8.1. İşsiz İdare Etme Süresi

Bugün işsiz kalsan maddi olarak ne kadar süre idare edebilirsin?	Yüzde (çalışanlar)
Hiç	30,5
Bir ay	29,7
Altı ay	27,0
Bir yıl	8,5
Süresiz	4,3
Toplam	100

Gençlere işsiz kalsalar ne kadarlık bir süreyle idare edebilecekleri sorulduğunda, her üç gençten biri (yüzde 30,5) hiç idare edemeyeceğini, yine her üç gençten biri en fazla bir

ay idare edebileceğini belirtiyor. Diğer bir deyişle, çalışan gençlerin yarısından fazlası için işsiz kalmak, önemli bir risk. Buna karşılık, yaklaşık her on gençten biri işsiz kalmanın sıkıntı yaratmayacağını belirtiyor.

Çalışma durumuna göre işsiz idare etme süreleri

Hem okuyup hem çalışanlar arasında, sadece çalışanlara göre daha uzun süre idare edebileceğini söyleyenler daha fazla. Yarı zamanlılar, tam zamanlılara kıyasla ortalamada daha kısa süre işsiz idare edebileceklerini belirtiyor. Gelirini işinden kazananlar ortalamada, ailesinden veya eşinden elde edenlere kıyasla daha uzun süre idare edebiliyorlar.

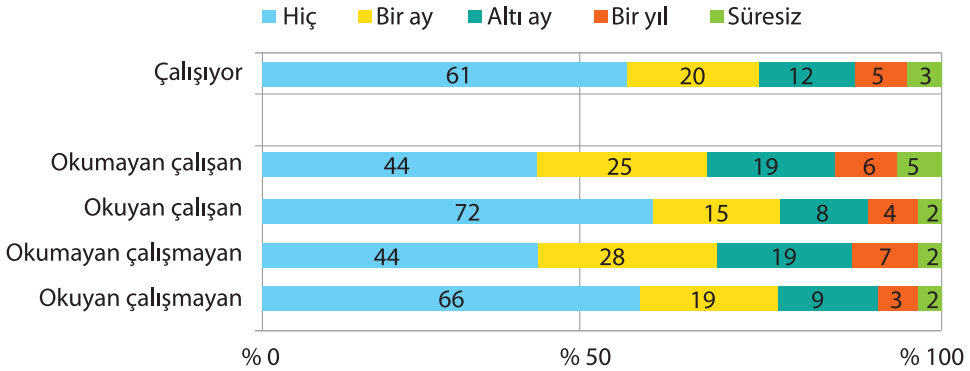
8.2. Ailesiz İdare Etme Süresi

Bugün ailenin imkânlarından yararlanamayacağın bir durum olsa, ailenle bağıın kopsa, maddi açıdan ne kadar süreyle idare edebilirsin?	Yüzde
Hiç	60,4
Bir ay	20,5
Altı ay	11,9
Bir yıl	4,6
Süresiz	2,6
Toplam	100

Gençler için ailenin imkânlarından yararlanamamak, işsiz kalmaktan daha fazla sıkıntı yaratıyor. Gençlerin yarısından fazlası ailesinin imkânlarından yararlanamayacağı bir durum olsa, ailesiyle bağı kopsa, maddi açıdan bir gün dahi idare edemeyeceğini, beşte biri ise bir gün ile bir ay arasında bir süre idare edebileceğini söylüyor. Gençlerin yüzde 7'si ailesiz bir yıl veya daha fazla idare edebileceğini belirtiyor ki bu, ailesine maddi bağımlılığı olmayan, maddi anlamda otonomi kazanmış olan gençlerin 18-24 yaş arasındaki gençler arasında oldukça dar bir küme oluşturduğuna işaret ediyor.

Okuyor olsunlar ya da olmasınlar, gençlerin çalışıyor olması aileye maddi bağımlılık riskini de azaltıyor. Öğrenci olmayanların çalışanlarının da çalışmayanlarının da yüzde 44'ü ailesiz hiç idare edemeyeceğini belirtiyor. Halbuki sadece öğrencilik yapan gençlerin yüzde 66'sı, öğrencilikle beraber aynı zamanda çalışan gençlerin de yüzde 72'si ailesinin maddi yardım olmasa hiç idare edemeyeceğini belirtiyor. Çalışan öğrencilerin, çalışmayanlara nazaran daha da bağımlı olmasından, çalışarak elde ettiği gelirin otonomi sağlamaya yetmediği, ancak destek niteliğinde olduğu çıkarımı yapılabilir.

Okuma ve çalışma durumuna göre ailesiz idare etme süresi

Tekrar çalışmayanlardan bahsedecek olursak, öğrenci olan ve çalışmayan, başka bir ifadeyle, işgücü piyasasına henüz hiç girmemiş olan ve aynı zamanda ailesi olmasa hiç veya en fazla bir ay idare edebilecek olan gençler, 18-24 yaş arası genç nüfusunun yüzde 46'sını oluşturuyor. Okumayan ve çalışmayan, yani bir anlamda evde oturanlar ve ailesiz en fazla bir ay idare edebilenler ise bu grubun yüzde 14'ünü oluşturuyor. Bu da her beş gencin üçünün ailesine maddi açıdan tamamen bağımlı olduğunu gösteriyor.

Aile olmadan idare edebilmek cinsiyet, yaş, medeni durum, çalışma gibi faktörlere göre değişiyor:

- Yaş arttıkça daha uzun süreler idare edebiliyorlar.
- Evliler bekârlardan biraz daha fazla idare edebiliyor, ama çok fark görülüyor. Ailesinden ayrı oturanlar, beraber oturanlara kıyasla daha uzun idare edebiliyor.
- Ailesiz idare etmekte en çok lise öğrencileri zorlanacaklarını söylüyor ve üniversite öğrencileri, öğrenci olmayanlar gibi daha uzun süre idare edebiliyor.

- Kadınlar ailesiz erkekler kadar uzun süre idare edemiyor. Kadınların üçte ikisi (yüzde 67) hiç, yüzde 19'u ise en fazla bir ay idare edebileceğini söylüyor. Her altı genç kadından ancak birinin maddi açıdan ailesinden bağımsız olduğunu söylemek mümkün. Erkekler arasında ise bu oran çok daha yüksek değil, beşte bir oranında.

8.3. Kimlerle Yaşıyorlar?

Gençlerin ne derece bağımsız olduğuna dair bilgi verebilecek diğer bir gösterge, kiminle beraber yaşadıkları. Gençlerin çok büyük bir çoğunluğu (yüzde 70) ailesiyle birlikte yaşıyor. Bu gruba eşiyile veya sevgilisıyla, akrabalarıyla ve eşinin ailesiyle oturanlar da eklendiğinde, her beş gençten dördünün aile bağı olanlarla beraber yaşadığını görüyoruz. Her beş gençten biri ise arkadaşlarıyla, yurttta veya tek başına yaşıyor.

Kiminle birlikte yaşıyorsun?	Yüzde
Kendi ailemle	70,2
Eşimle / sevgilimle	8,1
Akraba, tanıdık ile	1,1
Arkadaşlarla	9,8
Tek başıma	2,9
Eşimin ailesi ile	0,6
Yurttta	7,2
Toplam	100

Ailesinden ayrı yaşayanlar 18 yaşından itibaren artıyor ve yüzde 40 ile 21 yaşında tepe noktasına vardıldıktan sonra yeniden düşüşe geçiyor. Bunda üniversite okuyor olmanın etkisi çok net: Üniversite öğrencilerinin yarısı ya yurttta (yüzde 19) ya da ailesinden ayrı (yüzde 29) yaşıyor. Öğrenci olmayanların ise ancak yüzde 5'i ailesiyle yaşıyor ancak öğrenci olmayıp da ailesiyle yaşadığını söyleyenlerin yüzde 27'sinin evli olmasından, bu kümenin eğitim sonrası anne-babasının yanına dönenlerin yanı sıra, "kendi ailesini kuranlardan" oluştuğunu da görüyoruz.

Erkeklerle kadınlar arasında önemli bir fark yok: Erkeklerin yüzde 22'si, kadınların yüzde 17'si ailesinden ayrı yaşıyor.

Alevilerin yüzde 31'inin ailesinden ayrı yaşaması dikkat çekiyor. Türklerle Kürtler arasında bu konuda fark görülüyor.

Aileyle beraber yaşamanın, gelir seviyesiyle net bir ilişkisi olduğu görülüyor. Kendini dar gelirli olarak tanımlayanların yüzde 84'ü, yüksek gelirli olarak tanımlayanların ise yüzde 72'si ailesiyle beraber yaşıyor.

8.3.1. Yurtlarda yaşayanların profili

Bu noktada, yurtlarda yaşayanların profiline bakmakta fayda var. Öğrenci olmaları, belli bir yaş grubunda olmaları gibi beklenenler dışında şu özellikleri dikkat çekiyor:

- Kadın erkek oranı eşit.
- Yüzde 83'ü ailesinden harçlık alıyor, yüzde 23'ü çalışarak gelir elde ediyor.
- Gençlerin genelindeki yüzde 43 oranına karşılık, yurtlarda yaşayanların yüzde 63'ü şehir dışındaki bir kampın kız-erkek beraber olmasını, sadece yüzde 8'i ayrılmasını tercih ediyor.
- Gençlerin yüzde 6'sı Alevi, halbuki yurtlarda yaşayanların yüzde 11'i Alevi.
- Yurttakilerin yüzde 53'ü Anadolu, fen veya özel liselerden ve yüzde 38'i düz liselerden ve meslek liselerinden geliyor.
- Yurtta yaşamak sivil topluma ilgiyi arttırıyor denebilir: Türkiye genelindeki gençlerin yüzde 22'si, yurtta yaşayanların ise yüzde 44'ü STK üyesi.
- Yurttakiler kültürel etkinlik, gezmek, arkadaşlarıyla buluşmak gibi etkinlikleri biraz daha sık yapabiliyorlarsa da fark çok fazla değil.

8.4. Farklı Kimliklerle Arkadaşlık

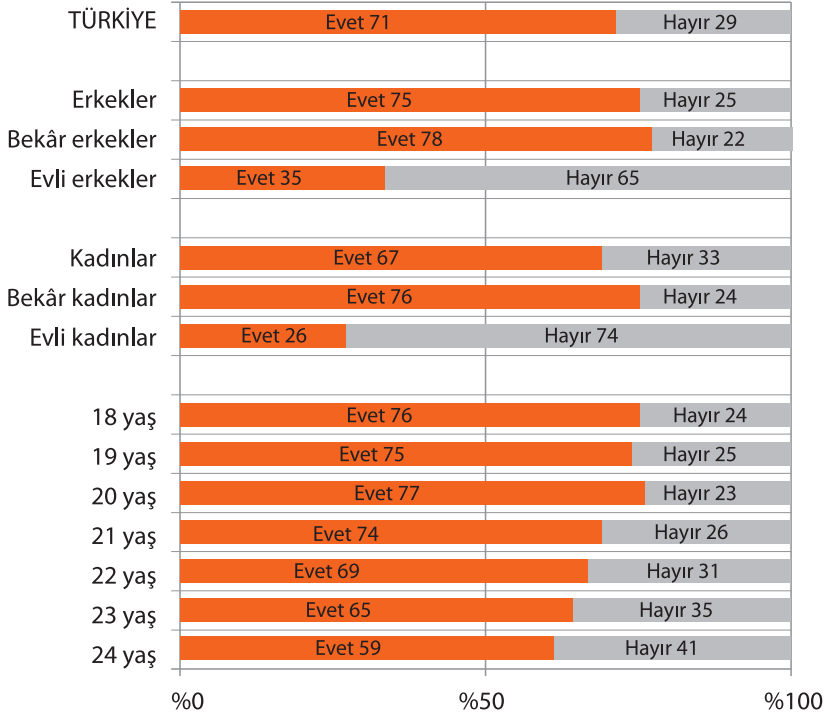
Karşı cinsten flört etmediğin, eşin, nişanlın ya da sözlün olmayan yakın arkadaşın, dertlerini paylaştığın biri var mı?	Yüzde
Evet	70,9
Hayır	29,1
Toplam	100

"Karşı cinsten flört etmediğin, eşin, nişanlın ya da sözlün olmayan yakın arkadaşın, dertlerini paylaştığın biri var mı?" sorusunun cevaplarından her on gencin üçünün böyle bir arkadaşı olmadığı görülüyor.

Her ne kadar şehir dışına veya yurtdışına çıkmış olmak, istediği gibi gezebilmek, arkadaşlarla gezebilmek gibi etkenler bu tür bir arkadaşlık olasılığını arttırıyorsa da, en bariz olarak yaş ve medeni durum etki ediyor.

Yaşlıtlarınla şehir dışına, mesela bir kampa, eğitime gitsen, kız-erkek beraber olmasını mı tercih edersin, ayrı olmasını mı?	Karşı cinsten flört etmediğin, eşin, nişanlın ya da sözlün olmayan yakın arkadaşın, dertlerini paylaştığın biri var mı?		
	Evet	Hayır	Toplam
Berber	83,9	16,1	100,0
Ayrı	48,4	51,6	100,0
Fark etmez	71,9	28,1	100,0
Türkiye	71,0	29,0	100,0

Karşı cinsten flört etmediğin yakın arkadaşın, dertlerini paylaştığın biri var mı?

Karşı cinsle ilişkileri ele alan şehir dışı kamp sorusuyla beraber incelendiğinde, kız-erkek be-raber kamp tercih edenlerin aynı zamanda çok daha yüksek oranda (yüzde 84) karşı cinsten arkadaş olduğu görülüyor.

Seninle aynı mezhepten (Alevi/Sünni gibi) veya etnik kimlikten olmayan (Türk/Kürt gibi) yakın arkadaşın, dertlerini paylaştığın biri var mı?	Yüzde
Evet	72,5
Hayır	27,5
Toplam	100

Gençler arasında kendinden farklı etnik kimlikten veya mezhepten kişilerle arkadaşlık edenlerin oranı yüzde 27.

Farklı etnik köken ve mezheptekilerin bu soruya nasıl cevap verdiklerine bakalım olursak:

- Sünnilerin yüzde 71'i
- Alevilerin yüzde 88'i
- Türklerin yüzde 72'si
- Kürtleri yüzde 73'ü

kendinden farklı bir arkadaşı olduğunu söylüyor.

9

KİŞİSEL ALANA MÜDAHALE

Gençlerin başkalarından ne kadar bağımsız olduklarını, ne kadar kişisel alanları olduğunu, hayatlarına başkalarının ne derece müdahale ettiğini anlayabilmek için araştırmada iki soru daha sorduk.

9.1. Cep Telefonu Karıştırma

Cep telefonundaki numaraları ve mesajları kendilerinden izinsiz başkalarının okuyup okumadığını sorduğumuzda, gençlerin yüzde 22,8'i izinsiz okuyan olduğunu belirtiyor.

Geçtiğimiz ay içerisinde cep telefonundaki numaraları ve mesajları senden izinsiz bir başkasının okuduğu oldu mu?	Yüzde
Evet	22,8
Hayır	74,9
Cep telefonum yok	2,2
Toplam	100

İlk bakışta, örneğin kadınlar ve ailesiyle birlikte oturanlar gibi toplumda daha fazla baskı gören kesimlerin cep telefonu gibi bir özel eşyasının daha fazla karıştırıldığı düşünülebilir.

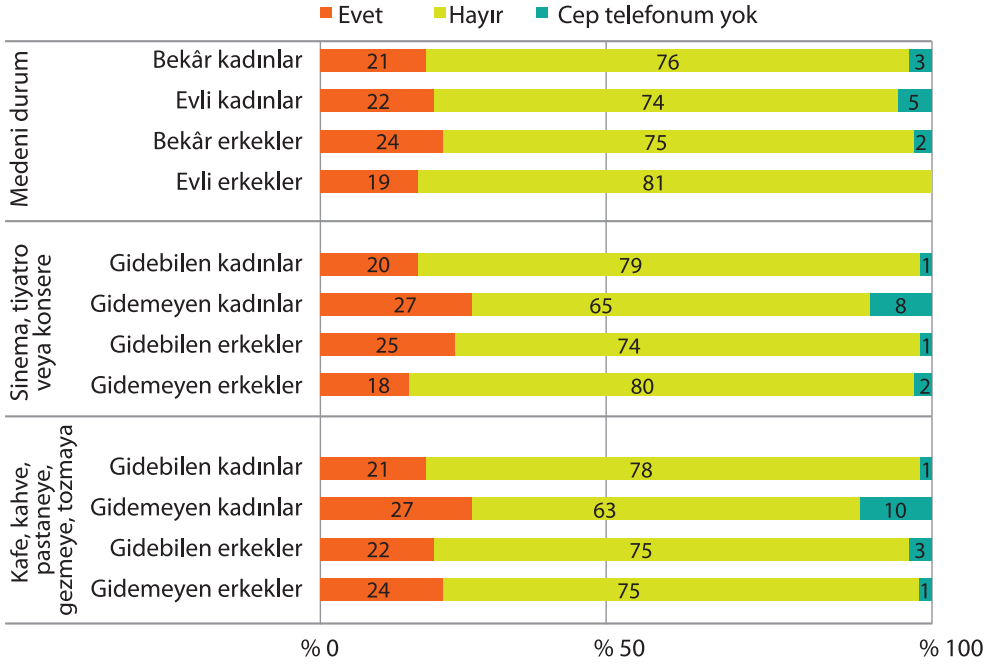
Ancak bulgular, cep telefonu başkalarının izinsiz olarak karıştırılanların gençlerin oldukça farklı ve kısmen şaşırtıcı kesimleri olduğunu ortaya koyuyor:

- Kadınların cep telefonları erkeklerinkinden daha fazla karıştırılmıyor. Arada yüzde 1'lik araştırma hata payı içinde olabilecek bir fark görülüyor.
- Yaş düştükçe karıştırılma oranı artıyor.
- Gençler arasında ailesi olmaksızın maddi olarak idare edebilme süresi arttıkça, telefonun karıştırılma oranı da artıyor.
- Bekârlarla evliler arasında, konsere, gezmeye vs. gidebilenle gidemeyenler arasında en fazla 3 puan fark var.
- Karşı cinsten flört etmediği arkadaşı olanların telefonları, olmayanlara göre, farklı etnik köken veya mezhepten arkadaşı olanların, olmayanlara göre yaklaşık 5 puan daha fazla karıştırılıyor.
- Yaz kampının kız-erkek beraber olmasını tercih edenlerin telefonu yüzde 27 ile, ayrı olmasını tercih edenlere göre (yüzde 20) daha fazla karıştırılıyor.
- Alevilerin ve Kürtlerin özel eşyası biraz daha fazla karıştırılıyor.
- Lise öğrencileri yüzde 29'luk oranla gençler arasında cep telefonları başkalarının en fazla karıştırılan küme. Üniversite öğrencilerinde bu oran yüzde 21 düzeyinde. Yurtlarda yaşayanlarda ise bu oran yüzde 27 ile oldukça yüksek.
- Özel sektör çalışanlarının, çalışmayanlara, parti veya STK üyesi olanların olmayanlara nazaran daha yüksek oranda cep telefonları izinsiz olarak karıştırılıyor.
- En çok yüksek gelirliilerin, en az ise ortanın altı gelirliilerin telefonları karıştırılıyor.

Kadınlarla erkekler arasında bu konuda fark olmadığını belirttiyse de, tüm değişkenlere cinsiyet etkenini de dahil edince ortaya daha da çarpıcı bulgular çıkıyor:

- Kültürel etkinliğe gidemeyen kadınların telefonları, gidebilenlere nazaran daha fazla karıştırılırken, gidebilen erkeklerinki gidemeyen erkeklere nazaran daha fazla karıştırılıyor. Aynı durum kafeye, pastaneye gezmeye gitme için de geçerli. Benzer şekilde, arkadaşlarıyla nadiren buluşabilen kadınlar yüzde 27 ile telefonu en çok karıştırılanlar olurken erkekler arasında en çok telefonu karıştırılanlar ise istediği arkadaşlarıyla buluşabilenler (yüzde 25).
- Kadınların medeni durumu fark yaratmıyor ama bekâr erkeklerin telefonları evli olanlardan daha fazla karıştırılıyor.
- Kamp türü tercihi ve cinsiyete beraber bakıldığında, telefonu en çok karıştırılanlar kız-erkek beraber kampa gitmeyi tercih eden erkekler (yüzde 27).

Cep telefonundaki numaraların ve mesajların izinsiz okunduğu oldu mu?

Bütün bu bulgular beraber değerlendirildiğinde, cep telefonu gibi özel eşya karıştırmayı kişisel alan tanınamakla, özgürlük kısıtlamakla bağdaştırmak yeterince açıklayıcı görünmüyor.

9.2. Giyim Kuşama Müdahale

Evde ya da dışarıda sen istemediğin halde giyim kuşamına müdahale edilir mi?	Yüzde
Evet, sık sık	7,0
Evet, bazen	22,9
Hayır	70,0
Toplam	100

Gençlerin bağımsız karar almalarına müdahale olarak, "Evde ya da dışarıda sen istemediğin halde giyim kuşamına müdahale edilir mi?" şeklinde sorulan diğer bir soruya cevaben gençlerin yüzde 23'ü "bazen" ve yüzde 7'si "sık sık" müdahale edildiğini söylüyor.

- Kadınların yüzde 43'üne, erkeklerin yüzde 19'una giyim kuşam konusunda müdahale ediliyor. Sık sık müdahale edilenlerin yüzde 73'ünü ve bazen müdahale edilenlerin yüzde 67'sini kadınlar oluşturuyor.

- Yaş düştükçe müdahale oranı artıyor.
- Evli olanlara daha fazla müdahale söz konusu.
- Lise öğrencilerinin yüzde 39'unun, üniversite öğrencilerinin yüzde 24'ünün giyim kuşamına müdahale ediliyor.
- Okumayan ve çalışmayanlar yüzde 40 ile en fazla müdahale edilenler.
- Aile olmadan idare edebilme süresi arttıkça, müdahale oranı da azalıyor.
- Ailesiyle beraber yaşayanların yüzde 31'ine, ayrı yaşayanların ise yüzde 20'sine müdahale ediliyor. Bu bulgu her ne kadar ailenin giyime müdahale ettiğine işaret ediyorsa da, ayrı yaşayanların da beşte birine müdahale ediliyor olması, müdahalenin esasen veya sadece aileden gelmediğine işaret ediyor.

Kültürel etkinliğe, gezmeye, arkadaşlarla buluşmaya gidemeyenlere, gidebilenlere göre daha fazla müdahale edilmesi, iki alandaki özgürlüklere birden müdahale olduğuna işaret ediyor. Nitekim kültürel etkinliğe ailesinden izni olmadığı için gidemediğini söyleyenlerin yüzde 71'inin ve gezmeye tozmaya ailesinden izni olmadığı için gidemediğini söyleyenlerin yüzde 65'inin giyim kuşamına müdahale edildiğini belirtmesi bu tespiti doğruluyor. Ancak üçüne birden müdahale edilenler, gençlerin yüzde 3'ünü oluşturuyor.

Benzer şekilde, şehir dışında bir eğitim veya toplantıya evden izni olmayacağı için gidemeyeceğini belirtenlerin yüzde 66'sı ve yurtdışındaki bir toplantıya yine aynı nedenle gidemeyeceğini belirtenlerin yüzde 51'inin giyim kuşamına müdahale ediliyor.

Giyim kuşama müdahale konusunda kadınlarla erkekler arasındaki farklara daha ayrıntılı olarak bakacak olursak:

- Medeni durum fark yaratmıyor, ancak erkeklere yaşları ilerledikçe daha az müdahale edildiği net bir şekilde görülebiliyor. Buna karşılık, 18-19 yaşlarında olan kadınların yarısına müdahale edilirken bu oran 22 yaşında azalıyor ve üçte bire düşüyor. Ardından 23-24 yaş kadınlara müdahalenin tekrar arttığı görülüyor. Bu noktada aynı zamanda kadınlar arasında evli olanların oranı birden artıyor ve 22 yaşından 23 yaşına kadar iki katına, 24 yaşına kadar ise neredeyse üç katına katlanıyor. Bu durumda anne-babanın değil, eşin müdahale ettiği düşünülebilir. Diğer bir deyişle, genç kadınlar arasında giyim kuşam konusunda, en çok aileden ayrılmaya başladıkları ve henüz öğrenci oldukları kısa bir dönemde rahat edebilenlerin arttığı tahmin edilebilir.
- Okumayan ve çalışmayan kadınların ve ailesi olmasa hiç idare edemeyeceğini söyleyen kadınların yarısına giyim kuşam konusunda müdahale ediliyor. Ailesiyle yaşayan kadınların yüzde 44'üne, yurtlarda yaşayan kadınların yüzde 47'sine ve ailesinden ayrı yaşayanların yüzde 29'una müdahale ediliyor.
- Konsere, kafeye vs. izinsizlikten dolayı gidememekle, giyim kuşama müdahale arasındaki ilişki, cinsiyete göre dağılım yapıldığında kadınlar aleyhine daha da net hale geliyor.

10

AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYELİK

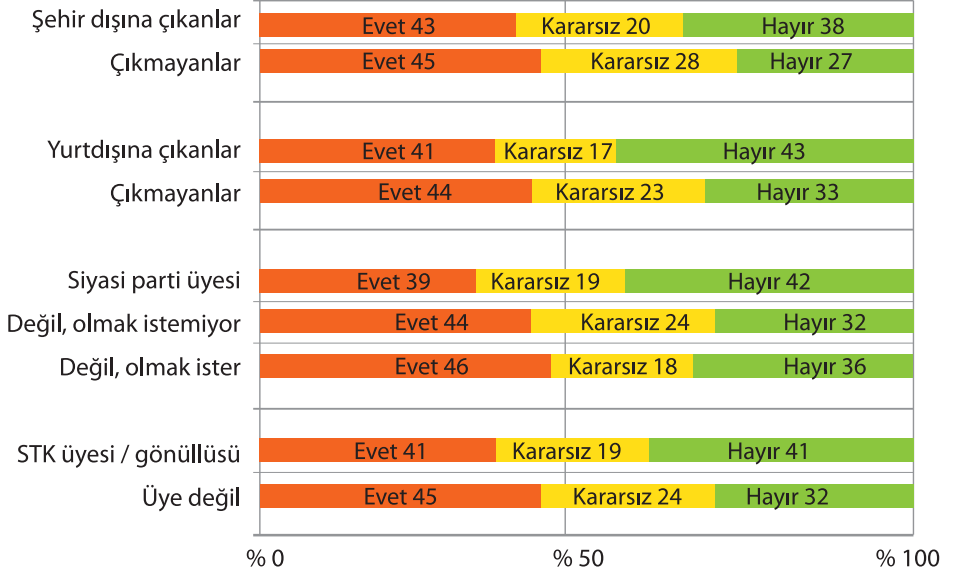
Avrupa Birliği üyeliğine bakış, toplumun farklı kesimlerini anlamada oldukça açıklayıcı bir konu. Bu araştırmada da gençlerin bu konuya bakışları oldukça çarpıcı sonuçlar ortaya koyuyor.

Gençlerin yüzde 44'ü Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olması gerektiğini, yüzde 34'ü ise olmaması gerektiğini savunuyor. Yüzde 23'ü kararsız.

Sence Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olmalı mı?	Yüzde
Evet	43,8
Kararsız	22,5
Hayır	33,8
Toplam	100

Avrupa Birliği'ne üyelikle ilgili görüşü en çok etkileyen faktörler şehir dışına veya yurtdışına çıkmış olmak, sivil toplum kuruluşu veya siyasi parti üyesi olmak ve yurttan yaşıyor olmak. Ancak bunlar AB'ye üyelikle ilgili desteği değil, karşı çıkanların oranını arttırıyor. Daha ayrıntılı olarak açıklamak gerekirse, aşağıdaki grafikte de görüldüğü gibi, örneğin son bir yıl içinde şehir dışına çıkmamış olanlar arasında AB üyeliğine "hayır" diyenlerin oranı yüzde 27

Sence Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olmalı mı?

11

DEĞERLENDİRME

a. Anne eğitim seviyesinin önemi

Annenin eğitim durumu, diğer birçok demografik göstergeden çok daha açıklayıcı gücü olan bir gösterge. Bu araştırmada da bu çok net ortaya çıkıyor. "İstediğin zaman sinemaya, tiyatroya gidebiliyor musun?" sorusuna gençlerin cevaplarına bakıldığında "gidebiliyorum" cevabı anne eğitim seviyesine bağlı olarak önemli oranda değişiyor. Annesinin eğitimi olmayanlarda bu oran yüzde 54 iken ortaokul mezunu annelerin çocuklarında yüzde 78, lise mezunu annelerin çocuklarında yüzde 86, üniversite mezunu annelerin çocuklarında yüzde 88 oranında.

Benzer şekilde, tek başına çarşıya, pazara gidebilen gençlerin oranları da kayda değer biçimde değişiyor. İstediği zaman çarşıya, pazara çıkabilen gençler eğitimsiz anne çocuklarında yüzde 52 iken, lise mezunu annelerin çocuklarında yüzde 69, üniversite mezunu anne çocuklarında yüzde 78 oranında.

Arkadaşlarıyla istediği zaman görüşebilen gençlere bakıldığında eğitimsiz anne çocuklarının yüzde 54'ü, lise mezunu annelerin çocuklarında yüzde 85 ve üniversite mezunu annelerin çocuklarında yüzde 89 oranında.

Görülüyor ki, gündelik hayat pratiklerinde özgürlük alanı biraz da anne eğitimine bağlı olarak daralıyor veya azalıyor. Bu farklılaşma yaşanan yerin varoş veya site olmasına göre de

gözlenmekle beraber anne eğitimine paralel özgürlük alanı genişlemesi her yaşanan yer kümesine göre yine fark ediyor. Bu da bizi bu topraklardaki gündelik hayat pratiklerine yön veren ahlaki ve kültürel kodlamalarda ailenin önemine ve ağırlığına getiriyor.

Anne eğitim seviyesine dair bir başka önemli bulgu son yıllarda sıkça tartışılan anadilde eğitim meselesine de ışık tutucu nitelikte. Türk gençlerinin annelerinin yüzde 9'u eğitimsiz, yüzde 51'i ilkökul eğitilmiş, yüzde 19'u lise eğitilmiş ve yüzde 6'sı üniversite ve üstü eğitilmiş. Buna karşılık, Kürt gençlerin annelerinin yüzde 53'ü eğitimsiz iken yüzde 34'ü de ilkökul eğitilmiş.

Bu bulgu ülkede tümüyle siyasi bir mesele olarak tartışılan anadilde eğitim meselesinin ne denli tarihsel bir boyutu olduğunu da gösteriyor bir yandan. Öte yandan, gençlerin gündelik hayat pratiklerinde özgürlük alanının sınırlarını belirleyen ana unsurlardan birisi olan anne eğitim seviyesi tespitiyle beraber düşünüldüğünde, Kürt gençlerinin anadilden de öte, ahlaki ve kültürel kodlamaların sınırlamalarıyla ne denli yüz yüze olduklarını da gösteriyor.

KONDA, Mayıs 2012 Barometre verilerine göre, Türkiye genelinde 18 yaş üstü yetişkinlerin yüzde 38'inin annesi okuma yazma bilmiyor. Halbuki bu araştırmanın sonuçlarına göre 18-24 yaşları arasında olanların annelerinin yüzde 13'ü okuma yazma bilmiyor. Bu veriler, hem önceki nesillerle karşılaştırıldığında oldukça çarpıcı hem de bu araştırmanın bulgularını daha geniş bir perspektiften değerlendirme imkânı sağlıyor: Ülkede son elli yıldaki değişim ve gelişmeler, kadınlar arasında hem okur yazarlık oranlarını hem de toplamdaki eğitim seviyesini oldukça kayda değer bir şekilde arttırmış durumda.

b. Medeni durum ve özgürlük alanı

Gençlerin özgürlük alanını kısıtlayan ahlaki ve kültürel kodlamalara dair bir başka dikkat çekici bulgu ise medeni durum ile ilgili. Gençlerin özgürlük alanları medeni durumları bekârlıktan nişanlılığa oradan evliliğe ve boşanmışlığa / dulluğa doğru gidildikçe çok bariz biçimde daralıyor.

Bekâr gençlerin yüzde 79'u istediği zaman sinemaya, tiyatroya gidebilirken bu oran nişanlılıkta yüzde 60'a evlilikte yüzde 49'a geriliyor. Bekâr gençlerin yüzde 88'i istediği zaman gezmeye çıkabilirken nişanlılarda bu oran yüzde 72, evlilerde yüzde 49 ve dul / boşanmışlarda yüzde 33'e geriliyor.

Bu da gösteriyor ki, gençlerin özgürlük alanlarını belirleyen maddi imkân ve koşullardan daha çok kültürel ve ahlaki kodlamalar. Bunu teyit edecek bir başka KONDA hayat tarzları araştırması bulgusu olarak şunu da not edelim: Toplumda dul / boşanmış kadınların çok az bir kısmı kendi hayatlarını kendi evlerinde sürdürebiliyor, çok büyük bir çoğunluğu ailelerinin yanına dönüyor ve hayatı ailesiyle sürdürüyor.

c. Gelir durumu ve özgürlük alanı

Her on gencin yedisinin geliri aileden, dördünün çalıştığı işinden, birinin devlet bursundan geliyor. Gençlerin gündelik hayat pratiklerinde asıl belirleyici etkiyi gelirin olup olmaması

yapıyor. Gelirin kaynağının ailesi veya işi olması ise esas belirleyici değil.

Geliri ister aileden olsun ister kendi çalışmasından, dörtte üçü istediği zaman sinemaya, tiyatroya gidebiliyor, beşte dördü istediği zaman arkadaşlarıyla buluşabiliyor, onda dokuzu çarşıya, pazara gidebiliyor.

Fakat ne işi ne de ailesinden harçlığı olmayan her on gencin yedisi bu pratikleri yapamıyor. Anlaşıyor ki aslında ailede nereye harcadığından bağımsız olarak harçlığı olmayan gençlerin gündelik hayat pratiklerindeki kısıtlılıkları daha çok. Hatta sanıldığıının aksine bu durum kız veya erkek fark etmiyor.

d. Gençlerde istihdam ve kaygıları

Gençlerin çalışma durumları ve eğitimleri bir arada değerlendirildiğinde, 18-24 yaş döneminin, hayatlarında önemli bir geçiş dönemi olduğu görülüyor. Ancak henüz mezun olmadan çalışan öğrenciler de bulunması ve bu öğrencilerin sadece ders vermek, yevmiyeli işçilik, parça başı iş gibi geçici işler değil, yarı zamanlı hatta tam zamanlı işler yapıyor olmaları, bu geçişin çok tanımlı, sıralı adımlarla olmadığını gösteriyor. Bu nedenle, gençler arasında işsizlik de bir anlamda henüz okumakta olanlar için geçerli olan bir tanım.

Gençlerin çalışma durumuna dair dikkat çekmeye değer bir diğer nokta, hem okuyan hem de çalışanların haftalık ortalama çalışma sürelerinin kırk saat gibi ciddi uzunlukta bir süre olması.

Çalışan gençlerin üçte biri (yüzde 31,7) gelecek yıl da aynı işe devam etmek istemediğini belirtiyor. Diğer bir deyişle, her üç genç çalışandan biri, aslında yapmakta olduğu işten memnun değil. Yine çalışan gençlerin üçte ikisi halen çalışmakta olduğu işte gelecek sene de çalışma imkânı olacağını düşünürken üçte biri işine devam fırsatı bulamayacağını düşünüyor.

Gençlerin üçte birinin iş güvencesi hissedemiyor oluşu önemli bir soruna işaret etmektedir. Gençlerin ve hatta tüm bireylerin karar ve tercihlerinde beklentilerin rolü bilinmektedir. Nitekim KONDA araştırmalarının ortak bulgularından birisi farklı tutum ve davranışları açıklayıcı en önemli bilgilerinden birisinin beklentiler olduğudur. Hayatın hemen başındaki gençlerin bu karamsar beklentileri birçok tutum ve davranışlarını da etkileyen önemli bir unsurdur.

Bugün işsiz kalsa maddi olarak yaşamını hiç idare ettiremeyecek gençlerde bu oran yüzde 45'lere yükselmektedir. Ya da kendi sosyal güvenliği olmayanlarda bu oran yüzde 55'lere, varoşlarda yaşayanlarda yüzde 40'lara yükseliyor. Bu bulgu gençlerin gelecek konusunda karamsar ve kaygılı olduğuna işaret ediyor. Karamsar ve kaygılı gençlerin ise hem gündelik hayat pratiklerindeki özgürlük alanları hem de siyasi katılım düzeyleri görece biraz daha düşük. KONDA, Nisan 2013, Barometre araştırmasına göre, gençlerin yaşı arttıkça giderek iyimserlik azalmakta, karamsarlık ağır basmaya başlamaktadır yani hayata dahil oldukça törpülenme başlamakta ve başlangıçtaki iyimserlik karamsarlığa doğru dönüyor.

İş arama yöntemleri veya iş bulabilme yöntemleri konusundaki bulgularla beraber düşünlüdüğünde, gençlerin yine aile, eş, dost çevresine sıkışmış kalmış oldukları görülüyor. Bu ise gençlerin toplumsal yaşam, toplumsal yapı ve kurumlarla olan ilişkilerinin zayıflığına ya da bu yapı ve kurumların yetersizliğine işaret ettiği söylenebilir. Bu noktadan hareketle, gençlerin toplumsal hayatta aktif ve müdahale çabalarının düşük ve yetersizliğine kadar giden bir dizi başka toplumsal sorunu da ima ediyor. Bu bulgu toplumla bağlantılarının düşük olması, bu zayıf bağlantıların güçlendirilmesi için gençlik politikalarına olan ihtiyaca da işaret ediyor.

Gençlerin istihdamı ve eğitimine yakından bakıldığında, işsizlik meselesine bir nebze daha odaklanmak gerekiyor. KONDA Veri Ambarı'ndaki bulgulara göre, ev kadınlarını, öğrencileri ve çalışmayanları dışarıda tutarak istihdama dahil olanlar üzerinden bakıldığında, aslında işsizlik oranları genç kadınlarda yüzde 25'ler, genç erkeklerde ise yüzde 20'lere yükseliyor. Teorik olarak bu yaş grubunda öğrenci ve çalışamaz halde olanlar dışındaki tüm nüfusu istihdam edilebilecek nüfusun içinde saymak gerekiyor. Yani "ev kadınıyım" diyen genç kadınların aslında istihdama dahil olması gerekiyor. Hesaplama bu şekilde yapıldığında, genç kadınların dörtte üçü, genç erkeklerin beşte biri işsiz. Ya da ülke ortalamasından bakılınca, öğrenci veya çalışmaz halde olanlar hariç gençlerin istihdama dahil olmaları gerek, ama bu genç nüfusun yarıya yakını çalışmıyor, çalışmıyor.

Gerek bu çalışmaya gerek KONDA Gençlik Araştırması'na (15-30 yaş, tüm Türkiye, "Türkiye Gençliği Araştırması", 2011) göre gençlerin esas olarak ailelerinden harçlık alarak yaşadıkları ortaya çıkıyor (bu çalışmada her on gencin yedisi, KONDA araştırmasında ise gençlerin yüzde 47'si). İstihdamın önemi ise bu olguda gizli.

e. Gençler ve sanal alem

İnternete girme oranları demografik bazı özelliklere göre değişse de, kullanım oranının çok nadir kümede yüzde 70-80 oranının altına düştüğünü görebiliyoruz. Dolayısıyla, Türkiye'de 18-24 yaş grubu için bir "dijital uçurum"dan bahsetmek pek söz konusu değil. Ancak öğrencilerin interneti en aktif kullanan grup olması, evli kadınların üçte birinin interneti hiç kullanmıyor olması gibi bulgular bazı demografik ve sosyolojik kümeler için de böyle bir olasılığa işaret ediyor.

Bu araştırmanın bulgularında yer alan internet kullanım alışkanlıklarına bakıldığında da haber takibi amaçlı internet kullanımının yüzde 45 ile üçüncü sırada olması (muhabbet, haberleşme ve eğlenceden sonra) gençlerin memleket meselelerine ilgilerinin öncelikli olmadığı intibainı yaratabilirse de, KONDA, Mayıs 2013 Barometre verilerine göre bu sıralama yetişkinler için de aynı.

İnternete girmekle hem siyasi hem ekonomik hem de toplumsal katılım arasında ilişki görülebilir. İnternet ve iletişim araçlarının kullanım sıklığıyla, siyasi partiye veya sivil toplum kuruluşlarına üye olmak, gezilemek gibi katılım yollarındaki sıklık birbirine paralel olarak ilerliyor.

Arkadaşlarla kafe, pastane, AVM gibi tüketim gerektiren kamusal alanlarda buluşabilenlerin, istediği gibi gezilebilenlerin, gelir seviyesi daha iyi olanların internette daha yüksek

oranlarda muhabbet ediyor olmaları ve diğer amaçlarla da daha fazla kullanıyor olmaları, internetin sadece kamusal alana katılımı değil aynı zamanda ekonomik katılım imkânıyla da iç içe olduğunu gösteriyor.

Araştırma bulguları, yaygın inanın aksine sosyal alemin sosyalleşemeyen gençlerin bu imkânı yakaladıkları yer olmadığını, sosyalleşmeyi pekiştiren bir alışkanlık olarak ortaya çıktığını gösteriyor.

f. Gençler ve siyasi partilere katılım

Gençlerin yüzde 9'u siyasi partilerden birine üye olduğunu, üye olmasa da partide veya gençlik kollarında aktif olarak rol aldığını belirtiyor. Olmayı düşünenler ve üyelikten ayrılanlar ile birlikte, dörtte biri siyasi partilerle ilgileniyor. Ancak gençlerin büyük çoğunluğunun siyasi partiye üye olmadığı ve üye olmak da istemediği dikkat çekiyor.

Gençlerin çalışanları, aileleri olmadan uzun süre yaşayabileceklerini düşünenleri, geliri yüksek olanları, kısaca ekonomik olarak görece kendine güveni nispeten yüksek olanları siyasi parti üyeliğine daha yatkınlar.

Diğer bulgularla beraber değerlendirildiğinde, gençlerin bir parti aidiyetiyle var olunan geleneksel siyasete ilgisiz oldukları söylenebilir. Siyasetle ilgilenmiyorum, parti üyeliğini gereksiz buluyorum, sevmiyorum türü cevaplara gençlerin yarısından fazlası tarafından rağbet ediliyor.

Bu cevaplardan yaygın efsaneye atıfla gençlerin apolitik olduğu da söylenebilir. Peki gençlerin siyasi parti üyeliğine ilgilerinin düşüklüğü apolitik oldukları yargısını gerçekten destekliyor mu? Bu araştırmanın bulgularında yer alan internet kullanım alışkanlıklarına bakıldığında da haber takibi amaçlı internet kullanımının muhabbet, haberleşme ve eğlenceden sonra üçüncü sırada olması memleket meselelerine ilgilerinin öncelikli olmadığı olarak şeklinde de değerlendirilebilir. Fakat KONDA'nın "İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı" araştırması bulgularında da tüm yetişkin nüfusun internet kullanımındaki sıralaması aynıdır. Bu noktadan bakılınca, internette odaklanılan alanlar sıralaması gençlerin apolitik olduğu gibi bir özel vurguyu ima etmediği gibi, bilakis, toplumun geneline paralel davranışlarını gösteriyor.

Daha yakından bakıldığında, bir parti üyeliği ya da aidiyetinin örgüt, hiyerarşi, örgüt disiplini gibi kavramları da beraberinde getirdiği görülüyor. Bir partinin il / ilçe binalarına sıkıştırılmış hayatı, ne slogan atacağını, ne yapacağını hiyerarşi içinde büyüklerin kararlaştırdığı eylemleriyle geleneksel politikada ısrar, yani bugünün hâlâ yaygın siyaset yapma tarzı belki de gençleri içine almakta gönülsüz davranış ya da kuralları ve işleyişi dayatmacı tavır muhtemelen gençlerin ilgisizliğini artırıyor.

Doğrudan gençlerin memleket meseleleri ile ilgileri hakkında olumsuz bir yargıya varmadan düşünülmesi gereken diğer unsurlardan birisi de gençlerin siyasi partiler hakkındaki bilgi ve ilişki kaynaklarının niteliğinde de yatıyor. Bu çalışmanın bulgularından partilerin de gençlere ulaşmakta ya gönülsüz ya da yetersiz olduğu görülüyor. Siyasi partiye üye olan gençlerin sadece yüzde 15'i partilerin yüz yüze yaptığı faaliyetlerden etkilenerek üye olmuş.

Özellikle bu araştırmanın gerçekleştirildiği zaman aralığındaki Gezi olayları gösterdi ki gençlerin politika yapmaktan, memleket meseleleri ile ilgilenmekten anladıkları önceki klasik kalıplara uymuyor. Memleket meseleleri ile ilgilendikleri için Gezi Parkı'nda olan gençlerin klasik siyasetten çok uzak oldukları görülebiliyor. Örneğin, KONDA'nın Gezi Parkı'nda 4.411 kişi ile yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, parktaki her üç kişiden biri 2011 seçimlerinde oy kullanmamış, boş oy atmış ya da yaşı tutmadığı için oy vermemiş. Partilere oy vermek konusunda yüzde 28'i kararsız, yüzde 18'i oy vermeyeceğini belirtiyor, Park'taki her dört kişinin üçü sade vatandaş olarak gelmiş ve herhangi bir parti / STK üyesi yok.

Diğer yandan, gençler için de siyaset konusunda güvenilir bilgi yakın çevreden edindikleri bilgi. Siyasi partiye üye olan gençlerin yüzde 62'si arkadaş ve akraba yönlendirmesi ile üye olmuş.

Ülkeler arası karşılaştırmalı araştırmalar, Türkiye'nin insanların başkalarına olan güveninin en düşük olduğu ülkelerden biri olduğunu gösteriyor. Dünya Değerler Araştırması'nın 2012 yılı verilerinde göre Türkiye'de insanların yüzde 10'u "Sizce genelde insanların çoğunluğuna güvenilebilir mi? Yoksa dikkatli olmak mı gerekir?" sorusuna cevaben "İnsanların çoğuna güvenilebilir" diyor.

Bu çalışmanın bulguları da gençlerin gerek siyasi katılım gerek istihdam gibi temel konularda kurumsal yapılar yerine kendi yakın ağları üzerinde hareket ettiğini gösteriyor. Bu sonuç ülkedeki genel güvensizlik hissini bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Toplumun geneli gibi gençler de tanımadıklarına güvenmeme eğiliminde. Siyaset konusunda toplumun geneli güvensiz ve bunun siyasetin kendisinden kaynaklandığı söylenebilir.

g. Gençler ve sivil toplum kuruluşlarına katılım

Sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerinde gençlerin parti üyeliğine kıyasla daha aktif oldukları görülüyor. Gençlerin yüzde 27'si bir STK'ya veya üniversite kulübüne üye. Üye olmayanlara üye olmama nedenleri sorulduğunda siyasi partilere üyelikte olduğu gibi gereksiz bulmak ya da ilgisizlik değil daha çok zamansızlık öne çıkıyor.

Gençler arasında gerek ülke içine gerek ülke dışına mobilitesi yüksek olan, farklı cinsiyet, etnik ve dini kökenden arkadaşları olanlar ve gelir seviyesi görece yüksek olanların STK üyelikleri daha yüksek.

Gençlerin apolitikliği veya ilgisizliği üzerinden gençleri eleştirirken biraz da toplumun ve ailelerinin gençlere yüklediği görevlere ve beklentilere de bakmak gerekiyor. Gençlerin algılarına göre toplumda saygı gören genç politik veya aktivist genç değil zaten. Araştırma bulgularına bakıldığında, gençlerin algılarına göre toplumda saygı gören genç, iyi eğitilmiş ve meslek sahibi gençtir.

Yine gençlerde toplumda gözlenen bir başka hâkim eğilime paralel davranış öne çıkıyor. Gençlerin eylem ve katılım tercih ve pratiklerine bakıldığında, dayanışma temelli hareket ve eylemlere katılım hak temelli hareket ve eylemlere kıyasla oldukça yüksek oranda görülüyor.

Gençlerin yalnızca yüzde 27'si bir sivil toplum örgütüne dahil. Bu yüzde 27 oranındaki STK'lara üye olan gençleri baz alırsak, bu grubun yüzde 44'ü bir üniversite kulübü veya öğrenci topluluğu, yüzde 8,9'u meslek odasına üye. Dernek, platform gibi üye olunan kuruluşların niteliklerine dair bir veri elimizde olmasa söz konusu yüzde 27'lik kesimin yarıdan fazlasının dayanışma temelli örgütlenmelere üye olduğunu biliyoruz. Hem üyelik oranının düşüklüğü hem de üye olunanların yarıdan fazlasının bilinen ve öngörülebilir niteliği bizce gençlerin toplumun geneline de paralel biçimde ağırlıklı olarak hak temelli örgütlenmelerden uzak durduğunu gösteriyor. Nitekim, son üç ay içinde herhangi bir toplu yürüyüşe, protestoya katılan genç oranının yüzde 10 oluşu da bu değerlendirmeyi destekliyor.

Araştırmalar yalnızca gençlerin değil, tüm toplumun örgütsüz olduğunu ve örgütlenmeye sıcak bakmadığını gösteriyor. Toplumsal sorunlara müdahale çabası ve katılımın düşüklüğü yine araştırmaların ortak bulgusu. Örneğin, 18 yaş üstü 6.460 kişiyle yapılan KONDA, Hayat Tarzları Araştırması'na göre, örneklemin yüzde 93'ü meslek odaları haricinde bir derneğe üye olmadığını ifade ediyor.

Bu topraklarda yüzlerce yıldır toplumsal örgütlenme ya da bir araya geliş "dayanışma" üzerine. Dayanışma bugün de hâlâ yoksullukla mücadelede en önemli araç. "Dayanışma temelli" örgütlenme iktidarlarca desteklenmiş. Fakat "hak temelli" örgütlenme ve hareketler ise egemenler tarafından her zaman şiddetle bastırılmış. Bu nedenle, toplumsal bellekte hak temelli yaklaşımlar ve hareketler olumsuz bir algıya ve kanaate sahip. En azından toplumda ürküntü, endişe, çocukları için kaygı üreten bir toplumsal bellek bu. Sendikalar kanunundan, dernekler ve vakıflar kanunlarına, toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanunundan siyasi partiler kanununa hemen her mevzuatın özgürlük değil, kısıtlama ve yasaklama temelli olması da bu olumsuz algıyı pekiştiriyor.

Tüm bunların bileşkesinde, hiçbir aile çocuğunu örgütlenmeye teşvik etmiyor. Hatta çocuğa örgütlerden uzak durması öğütleniyor. Örneğin, neredeyse hiçbir aile işe giren çocuğuna sendikaya da üye olmasını önermiyor. Bu araştırmanın bulgularından da görüldüğü gibi, hayata hazırlanmak için öğrendiklerinin üçte ikisini ailesinden öğrenen gençler, ailelerinden doğrudan bir engelleme görmeseler bile, aileleri gibi davranıyor ve toplumsal sorunlara müdahale niyeti ve çabası son derece düşük gençler olarak yetişiyorlar.

STK üyeliği açısından bakıldığında, gençlerin daha çok kendi akranlarıyla beraber olmayı veya hiyerarşinin daha düşük olduğu STK'ları tercih ettikleri söylenebilir. Gençler arasında sivil toplum kuruluşuna üye olan veya gönüllü olarak çalışanların önemli bir kesimi öğrenci kulübüne üye ve öğrenci olmayanlar arasında üyelik oranı daha düşük. Üniversitelerde örgütlenme özgürlüğünün önemi bu bulguyla daha da pekiyor.

Bir taraftan da üye veya gönüllü olmadığı halde ilgilenebileceğini söyleyen kayda değer bir kesim olması ve üye olmamanın dirençten ziyade zamansızlık, fırsat denk gelmemiş olması, imkân bulunmaması gibi nedenlerden kaynaklanıyor olması, gençlerin sivil topluma dahil olmaları, katılımları için önemli bir potansiyel olduğuna işaret ediyor. Diğer bir deyişle, gençler için sivil toplum deneyimini öğrencilik sırasında bir öğrenci kulübüne üyeliğin ötesine taşımak mümkün görünüyor. Elbette STK'lar da kurumsallaşmayı başarabilir, gönüllüleri daha etkin ve verimli şekilde organize edebilirlerse.

h. Gençler, değerler ve gündelik hayat pratiklerinde özgürlük alanları-kısıtları

Gençlerin kamusal alana katılımlarına dair bulgulara bakıldığında çok temel bir kısıtlama ya da zorlukla karşılaştıkları görülüyor: Toplumsal cinsiyete dayalı gelenekler.

Kentlerde yaşayan her dört gençten biri kamusal alanda yer almak istediği halde alamıyor. Her beş genç kadının ikisi ailesinden veya evliyse eşinden izin alamadığı için gündelik hayat pratiklerinde kısıt yaşıyor. Sinemaya, tiyatroya izin alamadığı için gidemeyenler bekâr genç kızlarda yüzde 38, evlilerde yüzde 41. Arkadaşlarıyla buluşmak için dışarıya çıkamayan genç kadınların yüzde 57'si aileden, eşinden, sevgilisinden izin alamadığı için gidemiyor.

Her dört gencin biri arkadaşlarıyla nadiren görüşebiliyor. Kadınların, yaşı daha büyük olanların, öğrenci olmayanların, aileyle yaşayanların ve özellikle evlilerin ve dar gelirli olanların arkadaşlarıyla daha nadir buluşabiliyor olması da dikkat çekiyor.

Ancak evli olmak, hem kadınların hem erkeklerin arkadaşlarıyla görüşme sıklığını gözle görülür biçimde etkiliyor. Durum kadınlar için daha vahim: Evli kadınların ancak üçte biri arkadaşlarıyla istediği zaman görüşebiliyor. Evli her on kadından biri ise arkadaşlarıyla hiç görüşemediğini belirtiyor. Şehir dışı bir seyahat için engel bulunduğunu söyleyenlerin yüzde 40'ı evden izin alamayacağı için seyahate çıkamayacağını belirtiyor.

Geleneklerin, namus-şeref-haysiyet gibi değerlerin toplumsal cinsiyetçi yaklaşımlarla kadınlar üzerinden tanımlandığı bir toplumda belki de bu bulgular şaşırtıcı değil. Önceki bölümlerde de değindiğimiz anne eğitim seviyesi ile gençlerin özgürlük alanları üzerindeki kısıtlara dair bulgularla beraber düşünülünce geleneklerin en büyük taşıyıcısının da anneler olduğu söylenebilir. Bu anlamda, aileden izin sorunu belki biraz daha anlaşılabilir.

Ama şaşırtıcı olan evli gençlerde de aynı zihniyetin devam ediyor olması. Bir bakıma gençlerin değerlerinin ve değerlerden üreyen gündelik hayat pratiklerindeki kısıtların gençlerde de aynen sürmekte olduğu söylenebilir. Özellikle de kadınlar üzerindeki geleneklerden üretilmiş kısıtlamaların yoğun biçimde sürdüğü söylenebilir.

Öte yandan, diğer birçok araştırmadan çıkarsama yaparak şunu söylemek mümkün: Gelenekler ile gündelik pratikler arasında giderek büyüyen bir boşluk bulunuyor. Örneğin, araştırmalara bakıldığında değerler bakımından son 20-30 yılda ülkede büyük değişim olmazken gündelik hayat pratikleri bakımından bakıldığında ise müthiş bir değişim yaşandı.

Hızlı değişim insanları korkuttuğu için var olan değerlere ve kültürel olgulara daha fazla sığınarak muhafazakârlaşıyor, doğal dönüşümü de yavaşlatıyorlar. Diğer yandan yaşam biçimindeki değişime kentlileşerek ve modernleşerek ayak uyduruyor, değerlerin ve kültürel olanın dönüşümünü hızlandırıyorlar. Ya da değişmeyen değerler ve kültürel olgular ve değişen yaşam biçimlerini kendilerine göre sentezliyorlar. Buna güven ve özgüven eksikliği, ekonomik belirsizlik, iç göç eklenince değerlerine ve kültürel olgulara, aidiyetlere öngörülebilenden daha yoğun biçimde sarılıyorlar. Bu araştırma doğrudan gençlerin değerlerine yönelik değilse de, örneğin kız-erkek beraber kampa olur verenlerin yalnızca yüzde 43 oranında kalmış olması yukarıdaki genel tespitin gençler için de geçerli olduğunu gösteriyor.

Sonuçta, bu araştırmada da, gençlerde de önemli bir davranış biçimi olarak değerler ile gündelik hayat pratikleri arasında giderek büyüyen bir açıklık oluştuğunu görüyoruz. Gençlerin hayat pratikleri üzerinden bakıldığında yepyeni bir hayatın kodlarını görürken değerlerine bakıldığında son derece gelenekselci bir gençlik görüyoruz. Örneğin, kız-erkek beraber kampa olur verenler yalnızca yüzde 43 oranında kalıyor.

Geleneklerden beslenen bu kısıtlamalar iki farklı alanda sorun üretiyor. Birinci alan, araştırmanın bulgularında da gördüğümüz ve yukarıda değindiğimiz gibi, gündelik hayat pratiklerindeki kısıtlamalar ya da özgürlük alanının sınırlanıyor oluşu.

İkinci alan ise gençlerin gelecek hayatındaki değerlerden, endişelerden, korkulardan beslenen toplumsal hoşgörü düşüklüğü, özgüven eksikliği gibi zihni kısıtların beslenmeye devam ediyor olması. Ülkedeki güncel gerilimler ile beraber düşünülünce bu gerilimlerin de sürdürülmesine ve beslenmesine katkı sağlayan pratikle söz konusu oluyor. Örneğin, bu çalışmanın bulgularına göre, gençlerin üçte birinin karşı cinsten, dörtte birinin farklı etnik ve dini kimlikten bir arkadaşı ve ilişkisi yok. Gençler hangi kimlik, aidiyet ve kültürel farklılıktan olursa olsun, diğerleriyle karşılaşmalar yaşamadan, tanışlık-arkadaşlık-dostluk üretmeden kulağına üflenen "öteki" algılarını değiştirme fırsatı bulamıyorlar. Bu fırsat ve olanak değerlendirilmedikçe de ötekileştirmenin, şoven eğilimlerin, lümpenleşmenin beslendiği ortamdan beslenmeye devam etmeye mahkûm kalıyorlar. Bu da bir bakıma ötekileştirici ve çatışmacı ortamın sürdürülebilmesine imkân tanıyor.

i. Ekonomik bağımlılık-zihni bağımlılık

Araştırmanın bulgularına göre, aile desteği, bir başka deyişle harçlığı olmaz ise her üç gençten biri hiç idare edemezken, yine her üç gençten biri de en fazla bir ay idare edebilecek durumda. Gençler için ailenin imkânlarından yararlanamamak, işsiz kalmaktan daha fazla sıkıntı yaratıyor. Gençlerin yarısından fazlası ailesinin imkanlarından yararlanamayacağı bir durum olsa, ailesiyle bağı kopsa, maddi açıdan bir gün dahi idare edemeyeceğini, beşte biri ise bir gün ila bir ay arasında bir süre idare edebileceğini söylüyor.

Gençlerin çok büyük bir çoğunluğu (yüzde 70) ailesiyle birlikte yaşıyor. Bu gruba eşiyile veya sevgilisiyle, akrabalarıyla ve eşinin ailesiyle oturanlar da eklendiğinde her beş gençten dördünün aile bağı olanlarla beraber yaşadığı görülüyor.

Önceki bölümlerde çeşitli kereler değindiğimiz gibi, aile gençlerin hayatındaki en önemli aidiyet. Bu aidiyet bir yandan ekonomik bağımlılıkla, bir yandan geleneklerle öte yandan da ailenin hayallerinin gençlerin üzerine yüklediği görev ve ahlaki kodlamalarla diri kalıyor. Bir bakıma ekonomik bağımlılık zihni bağımlılığı da üretiyor.

Ailenin gençlere yüklediği en önemli görev ailenin geleceğe dair hayallerinin taşıyıcısı olma rolü. Varsayıldığı gibi aileler çocukları için ailenin yaşayamadıklarını yaşasınlar diye fedakârca davranmıyor. Aile çocuklarına aileyi de daha iyi bir hayata taşıması umuduyla bakıyor. Ailelerin bu beklentisi çocuklara da bir hayat amacı olarak öğretilirken, her aile de yeniden üretilerek çoğaltılıyor. Bu duygu ve çocuklara, gençlere yüklenen bu beklenti birçok hayat pratiğinde ve tercihlerde en önemli faktör olarak ortaya çıkıyor. Bu da gençlerin değerlerindeki ve gündelik pratiklerin üzerindeki kısıtların yalnızca ekonomik bağımlılık

olmadığını gösteriyor.

Ekonomik bağımlılığın dışındaki kısıtları üreten koşullardan birisinin mekansal bağımsızlık olduğu da araştırma bulgularından çıkarılabilecek bir başka sonuçtur. Araştırmanın bulgularına göre, gençlerin yalnızca beşte biri arkadaşlarıyla, yurttan veya tek başına yaşıyor. Ve yurttan kalan gençlerin yüzde 44'ü STK üyesi iken bu oran genel ortalamada yüzde 22'ye düşüyor. Görülüyor ki, gençler mekansal olarak bile bağımsızlaştıkça kamusal hayata daha fazla katılabiliyorlar. Bu da gösteriyor ki zihni bağımsızlık yalnızca ekonomik bağımsızlıktan geçmiyor. Mekansal bağımsızlık ekonomik bağımlılığın sürmesine karşın zihni bağımsızlık üretebiliyor.

Yine gençlerin üzerindeki kısıtlamalara dair bir başka bulgu gençlerin dörtte birine yakın bir kısmının cep telefonunun izinsiz karıştırılıyor, giyim kuşamına müdahale ediliyor olması. Yaş düştükçe müdahale oranı da artıyor. Kadınların özellikle evli kadınların ve aile olmadan idare edemeyenlerin giyim kuşamına müdahale daha çok çıkıyor.

j. Gençler ve AB'ye üyelik

Gençlerin yüzde 44'ü Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olması, yüzde 34'ü ise olmaması gerektiğini savunuyor. Yüzde 23 kararsız.

KONDA Temmuz 2013 Barometresi (2.565 denek, Türkiye örnekleme) bulgularına göre, toplumun yüzde 33,3'ü AB'ye üye olmaktan yana iken yüzde 28,6'sı da üyeliğe karşı durumda. Görülüyor ki gençler toplumun geneline göre AB'ye biraz daha yakın duruyorlar.

Kürt gençleri diğerlerine kıyasla daha fazla AB'den yana görünüyorlar. Bunun dışında, gençlerin demografik farklılıklarına göre AB'ye bakış çok da fark etmiyor. Halbuki atıfta bulunduğumuz KONDA Temmuz Barometresi bulgularına göre toplumun farklı demografik kümelenmelerinde ve siyasi farklılıklarına göre AB'ye üyeliğe bakışta farklılıklar oluşabiliyor.

12

ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ

12.1. Araştırmanın Genel Tanımı

Bu raporun dayanağı olan araştırma, İstanbul Bilgi Üniversitesi Şebeke: Gençlerin Katılımı projesi için, KONDA Araştırma ve Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından geręekleŐtirilmiŐtir.

Araştırmanın saha ęalıŐması 4-5 Mayıs 2013 tarihlerinde geręekleŐtirilmiŐtir. Bu rapor, Türkiye'deki 18-24 yaş arasındaki nüfusun, saha ęalıŐmasının yapıldığı günlerdeki demografik profillerini, tercihlerini ve siyasal, ekonomik ve toplumsal katılımlarını yansıtılmaktadır.

Araştırma, Türkiye'nin 18-24 yaş arasındaki genç nüfusunu temsil edecek deneklerin durum ve görüşlerini belirlemek ve izlemek için tasarlanmıŐ ve uygulanmıŐtir.

Araştırmanın bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 2, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 2,6'dır.

12.2. Örneklem

Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 12 Haziran 2011 genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıŐtir.

Yerleşim yerleri önce kır / kent / metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında 36 ilin merkez dâhil 114 ilçesine bağlı 203 mahalle ve köyünde ve 9 yurttaki 2.508 kişiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Gidilen il	36
Gidilen ilçe	114
Gidilen mahalle/köy	203
Görüşülen denek	2.508

Her bir mahallede gerçekleştirilen 12 anket için yaş kısıtlaması ve cinsiyet kotası uygulanmıştır.

Görüşülen deneklerin bölgelere ve yerleşim yerleri türüne göre dağılımı aşağıdaki tablodadır.

	Anketin yapıldığı bölge	Kent	Metropol	Toplam
1	İstanbul		24,5	24,5
2	Batı Marmara	3,1		3,1
3	Ege	6	7,5	13,6
4	Doğu Marmara	3,9	7,6	11,4
5	Batı Anadolu		10,4	10,4
6	Akdeniz	2,9	8,7	11,6
7	Orta Anadolu	2,4	2	4,4
8	Batı Karadeniz	4,9		4,9
9	Doğu Karadeniz	2,9		2,9
10	Kuzeydoğu Anadolu	1,4		1,4
11	Ortadoğu Anadolu	3,3		3,3
12	Güneydoğu Anadolu	3,8	4,7	8,5
	Türkiye	34,6	65,4	100

13

TÜM CEVAP DAĞILIMLARI

Cinsiyet	Yüzde
Kadın	47,7
Erkek	52,3
Toplam	100

Yaş	Yüzde
18	22,4
19	13,4
20	12,4
21	11,8
22	12,0
23	11,6
24	16,4
Toplam	100

Halen öğrenci misin? Evetse, hangi seviyede?	Yüzde
Lise öğrencisi	20,9
Üniversite öğrencisi	36,4
Yüksek lisans / Doktora öğrencisi	0,9
Öğrenci değil	35,3
Lise mezunu, dershaneye gidiyor	6,5
Toplam	100

Son bitirdiğin okul nedir?	Yüzde
Okuryazar değil	0,4
Diplomasız okuryazar	0,9
İlköğretim mezunu	34,1
Lise mezunu	55,9
Üniversite mezunu (Ön lisans)	4,4
Üniversite mezunu (lisans)	4,0
Yüksek lisans/Doktora	0,3
Toplam	100

Annenin son bitirdiği okul nedir?	Yüzde
Okuryazar değil	12,6
Diplomasız okur	3,8
İlkokul mezunu	46,9
Ortaokul mezunu	14,9
Lise mezunu	16,8
Üniversite mezunu	4,5
Yüksek lisans / Doktora	0,4
Toplam	100

Doğum yeri (bölge)	Yüzde
İstanbul	15,2
Batı Marmara	2,9
Ege	12,5
Doğu Marmara	7,7
Batı Anadolu	8,3
Akdeniz	12,9
Orta Anadolu	5,8
Batı Karadeniz	7,7
Doğu Karadeniz	4,8
Kuzeydoğu Anadolu	3,2
Ortadoğu Anadolu	6,1
Güneydoğu Anadolu	11,7
Yurtdışı	1,1
Toplam	100

Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabiliriz; Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?	Yüzde
Türk	78,2
Kürt-Zaza	17,3
Arap	2,0
Diğer	2,5
Toplam	100

Kendini ait hissettiğin inancı söyler misin?	Yüzde
Sünni Müslüman	86,7
Alevi Müslüman	6,0
Diğer Müslüman	3,1
Diğer	4,2
Toplam	100

Medeni durumun nedir?	Yüzde
Bekâr	84,1
Nişanlı / Sözlü	5,3
Evli	10,3
Dul / Boşanmış	0,2
Toplam	100

Sence ailen maddi durum bakımından aşağıdaki gelir gruplarından hangisine dahildir?	Yüzde
Dar gelirli	10,6
Ortanın altı	34,7
Ortanın üstü	51,4
Yüksek gelirli	3,4
Toplam	100

Kiminle birlikte yaşıyorsunuz?	Yüzde
Kendi ailemle	70,2
Eşimle / sevgilimle	8,1
Akraba, tanıdık ile	1,1
Arkadaşlarla	9,8
Tek başıma	2,9
Eşimin ailesi ile	0,6
Yurtta	7,2
Toplam	100

Oturulan evin tipi	Yüzde
Gecekondu	3,2
Müstakil, geleneksel ev	25,1
Dış sıvası olmayan apartman	2,4
Apartment	63,0
Site içinde	6,1
Çok lüks bina, villa	0,2
Toplam	100

Anketin yapıldığı bölge	Yüzde
İstanbul	24,5
Batı Marmara	3,1
Ege	13,6
Doğu Marmara	11,4
Batı Anadolu	10,4
Akdeniz	11,6
Orta Anadolu	4,4
Batı Karadeniz	4,9
Doğu Karadeniz	2,9
Kuzeydoğu Anadolu	1,4
Ortadoğu Anadolu	3,3
Güneydoğu Anadolu	8,5
Toplam	100

Yerleşim kodu	Yüzde
Kent	34,6
Metropol	65,4

İnterneti hangi amaçlarla kullanıyorsun?	Yüzde
Muhabbet / Haberleşmek	70,6
Okul / Ders için	43,8
İş için	18,9
Alışveriş	32,0
Eğlence	65,4
İş arama	14,4
Haber takip	44,6
Siyasi	13,8
İnternete girmiyor	7,5
Diğer	2,0
Toplam	-

Saha / Yurt	Yüzde
Saha	94,3
Yurt	5,7
Toplam	100

Şimdi sayacağım iletişim araçlarından hangilerini kullanıyorsun?	Yüzde
Ev telefonu	22,9
Cep telefonu ile arama	84,3
SMS	70,1
Facebook	70,1
Twitter	33,0
Whatsapp	24,4
Email	48,0
Diğer	1,8
Toplam	-

Mezun olduğun ya da okumakta olduğun lisenin tipi nedir?	Yüzde
Düz lise	43,1
Anadolu Lisesi	18,8
Özel Lise	1,4
Süper Lise	1,2
Fen Lisesi/Sosyal Bilimler Lisesi	1,0
Açık Lise	4,9
Meslek Lisesi	28,8
Diğer Liseler	0,8
Toplam	100

Mezun olduğun ya da okumakta olduğun üniversitenin tipi sayacaklarımdan hangisidir?	Yüzde
Açık öğretim üniversitesi	10,0
Devlet Üniversitesi	79,9
Özel/vakıf Üniversitesi	7,9
Diğer	2,2
Toplam	100,

Son üç ay içindeki çalışma durumunu şimdi okuyacaklarımdan hangisi en doğru ifade ediyor?	Yüzde
Çalışmadım / çalışmıyorum	54,5
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	10,3
Tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	26,0
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	4,9
İşsizim, iş arıyorum	4,3
Toplam	100

Son üç ay içinde çalıştıysan, en son ne tür bir işte çalıştın?	Yüzde
Kamuda sözleşmeli işçi	1,8
Devlet memuru	1,7
Özel sektörde çalışan	29,1
Yevmiyeli işçi	6,1
Kendisi ya da ailesinin sahip olduğu bir işyerinde çalışan	4,5
Evde parça başı iş yapan, temizliğe giden	0,6
Ders veren, günlük ya da dönemsel organizasyonlarda çalışan	3,4
Serbest çalışan doktor, mimar, avukat, mühendis vb.	0,7
Diğer	5,4
İşsizim, iş arıyorum	2,2
Çalışmadım	44,6
Toplam	100

En son işini sana okuyacağım yollardan hangisiyle buldun?	Yüzde
İş arama siteleri	7,0
Gazete ilanı, sokakta afiş, el ilanı vs.	4,7
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), meslek edindirme programları vs.	3,4
Özel istihdam bürosu / kariyer danışmanlık şirketi	0,6
Okul / üniversitedeki kariyer merkezi	6,8
Aile, arkadaş, eş, dost	71,1
Mensup olduğum çevre / cemaat / siyasi grup aracılığıyla	6,3
Toplam	100

Seneye de şu anki işinde çalışmaya devam etmek ister misin?	Yüzde
Evet	53,1
Hayır	31,7
Fikrim yok / bilmiyorum	15,2
Toplam	100

Son üç ay içerisinde yeni iş aradın mı?	Yüzde
Evet	20,4
Hayır	79,6
Toplam	100

İş ararken bunlar arasından en çok kullandığın üç yol hangileri?	Yüzde
İş arama siteleri	12,0
Gazete ilanı, sokakta afiş, el ilanı vs.	8,9
İşkur, meslek edindirme programları	4,3
Özel istihdam bürosu	0,6
Okulda kariyer merkezi	3,4
Aile, arkadaş, eş dost	21,7
Çevre / cemaat / siyasi grup aracılığıyla	7,1
Toplam	-

Aylık gelirin şimdi sayacağım kaynakların hangilerinden geliyor?	Yüzde
İşten / çalışarak	36,8
Aileden / eşten harçlık	69,1
Vefat eden anne / baba / eşten kalan maaş	1,3
Devlet bursu	9,6
Üniversite bursu	1,8
Devlet kredisi	4,7
Diğer özel burs	2,0
Diğer gelirler	1,0
Hiç gelirim yok	1,3
Toplam	-

Bugün işsiz kalsan maddi olarak ne kadar süre idare edebilirsin?	Yüzde
Hiç	37,9
Bir ay	20,3
Altı ay	17,2
Bir yıl	5,1
Süresiz	19,5
Toplam	100

Peki seneye aynı işte çalışmaya devam etme imkânın olabileceğini düşünüyor musun?	Yüzde
Evet	64,9
Hayır	18,7
Fikrim yok / bilmiyorum	16,4
Toplam	100

Bugün ailenin imkânlarından yararlanamayacağın bir durum olsa, ailenle bağın kopsa, maddi açıdan ne kadar süreyle idare edebilirsin?	Yüzde
Hiç	50,1
Bir ay	17,0
Altı ay	9,9
Bir yıl	3,8
Süresiz	19,2
Toplam	100

Sağlık güvencen var mı? Varsa, hangisi?	Yüzde
SGK, iş dolayısıyla	20,7
Özel sigorta, iş dolayısıyla	1,7
SGK, aile / eş dolayısıyla	55,3
Özel sigorta, aile / eş dolayısıyla	1,3
SGK, dışarıdan (kendi ya da başkası) ödüyor	1,4
Özel sigorta, dışarıdan (kendi ya da başkası) ödüyor	0,4
Yeşil kart (prim ödemiyor ancak sağlık güvencesi var)	5,5
Sağlık güvencesi yok	13,6
Toplam	100

İstediğin zaman sinema, tiyatro veya konserden herhangi birine gidebiliyor musun?	Yüzde
Gidebiliyorum	75,2
Gidemiyorum	24,8
Toplam	100

Gidememenin en önemli nedeni nedir?	Yüzde
Maddi imkansızlıktan dolayı gidemiyorum	30,7
Ailemden/eşimden/sevgilimden iznim yok	21,8
Burada öyle faaliyetler yok	11,9
Zamanım yok	25,6
İstemiyorum	10,0
Toplam	100

İstediğin zaman tek başına ya da arkadaşlarınla kafe, kahve, pastaneye, gezmeye, tozmaya gidebiliyor musun?	Yüzde
Gidebiliyorum	82,7
Gidemiyorum	17,3
Toplam	100

Gidememenin en önemli nedeni nedir?	Yüzde
Maddi imkansızlıktan dolayı gidemiyorum	23,9
Ailemden / eşimden / sevgilimden iznim yok	37,6
Burada öyle faaliyetler yok	3,8
Zamanım yok	26,3
İstemiyorum	8,4
Toplam	100

Tek başına ya da arkadaşlarınla çarşıya, pazara, yiyecek/giyecek alışverişine gidebiliyor musun?	Yüzde
Sadece gerektiğinde gidebiliyorum	31,8
İstediğim zaman gidebiliyorum	64,5
Gidemiyorum.	3,7
Toplam	100

Arkadaşlarıyla ne sıklıkta görüşebiliyorsun?	Yüzde
Hiç görüşemiyorum	2,0
Nadiren görüşebiliyorum	25,1
İstediğim zaman görüşebiliyorum	72,9
Toplam	100

Arkadaşlarınızla daha çok nerelerde buluşursunuz?	Yüzde
AVM	29,9
Birimizin evinde	46,7
Camide / Mescitte / Cemevinde	2,4
Dernekte / Vakıfta	1,5
Gençlik merkezi	2,4
İnternet kafe	9,0
Kahvehane	8,8
Kafeterya / Pastane / Kafe	52,4
Mahallede / Sokakta	31,5
Okul bahçesinde / Üniversite kampüsünde	29,9
Parkta / Çay bahçesinde	26,8
Siyasi partide	0,6
Spor kulübünde	5,8
Diğer	14,8
Toplam	-

Sence şimdi sayacağım gençlerden hangi ikisi diğer gençlere oranla toplumda daha fazla saygı görür?	Yüzde
Zengin genç	24,2
İyi meslek sahibi genç	42,9
Eğitilmiş genç	54,5
Yakışıklı / Güzel genç	8,6
Popüler genç	9,7
Evlenmiş genç	3,2
Dindar genç	14,6
Toplumsal genç	18,0
Toplam	100

Son bir yıl içerisinde şehir dışına çıktın mı?	Yüzde
Evet	64,2
Hayır	35,8
Toplam	100

Yaz tatili içerisinde birkaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilsen şehir dışına çıkabilir misin?	Yüzde
Evet, çıkabilirim	49,4
Hayır, maddi durumum el vermediği için çıkamam	14,0
Hayır, evden izin alamayacağım için çıkamam	20,0
Hayır, bir işte çalıştığım için zamanım olmaz.	12,1
Diğer	4,6
Toplam	100

Hiç yurtdışına çıktın mı?	Yüzde
Evet	9,1
Hayır	90,9
Toplam	100

Yurtdışına sayacağım imkânlardan hangisi ile çıktın?	Yüzde
Ailemin imkânlarıyla ya da kendi imkânlarımla	65,4
Çalıştığım yer aracılığıyla	6,1
Üniversitede öğrenci değişim programı aracılığıyla	8,1
Dernekler / vakıflar aracılığıyla	2,4
Diğer	17,9
Toplam	100

Yaz tatili içerisinde birkaç günlük bir eğitime, toplantıya davet edilsen yurtdışına çıkabilir misin?	Yüzde
Evet, çıkabilirim	47,0
Hayır, maddi durumum el vermediği için çıkamam	19,8
Hayır, evden izin alamayacağım için çıkamam	19,1
Hayır, çalıştığım için zamanım olmaz	9,2
Diğer	4,9
Toplam	100

Yaz tatillerini genellikle nerede geçiriyorsun ve tatil zamanı ne yapıyorsun?	Yüzde
Şehir dışına çıkmıyorum, iş bulup çalışıyorum, boş oluyorum	24,1
Şehir dışına çıkmıyorum, iş bulup çalışıyorum	20,9
Memlekete gidiyorum, boş oluyorum	21,8
Memlekete gidiyorum, çalışıyorum	6,6
Yazlığa / tatil yerine gidiyorum	26,6
Toplam	100

Herhangi bir siyasi partiye ya da gençlik kollarına üye misin veya aktif olarak rol alıyor musun?	Yüzde
Evet	9,0
Hayır değilim ve olmak istemiyorum	76,5
Hayır değilim ama olmak isterim	11,6
Hayır, üyeydim, ayrıldım	2,9
Toplam	100

Üye olduğun veya aktif olarak çalıştığın siyasi partiyle nasıl tanıştın?	Yüzde
Arkadaş tavsiyesi ile	3,6
Ailemin akrabalarımın yönlendirmesi ile	2,1
Yazılı / görsel medya aracılığıyla	0,4
İnternette / sosyal medya aracılığı ile	0,1
İnternette / web siteleri aracılığı ile	0,2
Partilerin / kuruluşun yüz yüze yaptıkları tanıtım faaliyetleri ile	1,4
Öğretmenlerimin / hocalarımla yönlendirmesi ile	0,1
Diğer	1,3
Cevap yok	90,7
Toplam	100

Siyasi partiye / gençlik kollarına üye olmamanın en önemli nedeni	Yüzde
İlgisiz	22,4
Siyaseti sevmiyor	10,7
Gereksiz buluyor	8,7
Zaman	8,5
Korku / Güven	7,6
Uygun parti yok	4,2
Ailesi istemez	4,2
İş / eğitim gibi	3,4
Diğer	2,6
Cevap yok	27,8
Toplam	-

Şimdi sayacağım sivil toplum kuruluşlarından hangisinin ya da hangilerinin üyesi ya da gönüllüsünüz?	Yüzde
Dernek	5,7
Vakıf	2,2
Öğrenci kulübü / topluluğu	12,0
Platform / İnisiyatif	0,7
Kooperatif	0,1
Meslek odası	2,4
Sendika	1,7
Diğer	1,4
Hiçbiri	72,9
Toplam	100

İleride sivil toplum kuruluşlarından herhangi birinin üyesi ya da gönüllüsü olmak ister misin?	Yüzde
Evet, isterim	40,7
Hayır, istemem	59,3
Toplam	100

Bu kuruluşla nasıl tanıştın?	Yüzde
Arkadaş tavsiyesi ile	8,1
Ailemin akrabalarının yönlendirmesi ile	1,6
Yazılı/Görsel medya aracılığıyla	0,9
İnternette / Sosyal medya aracılığıyla	0,8
İnternette / Web siteleri aracılığıyla	0,3
Partilerin / Kuruluşun yüz yüze yaptıkları tanıtım faaliyetleriyle	1,2
Öğretmenlerimin / Hocalarımla yönlendirmesi ile	3,6
Diğer	3,1
Cevap yok	80,5
Toplam	100

STK'lara üye olmamanın en önemli nedeni	Yüzde
Zamanım yok	15,5
İlgi alanım değil, sevmiyorum	13,2
İstemiyorum / nedeni yok	6,9
Gerek duymadım, uğraşamam	7,1
Denk gelmedi, fırsat olmadı, bilgim yok	6,1
Ailem izin vermiyor	2,8
İmkân, çevrede böyle kurum olmaması	2,0
Güven duymuyorum	1,5
Diğer	9,1
Cevap yok	36,0
Toplam	100

Sence Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olmalı mı?	Yüzde
Evet	43,8
Kararsız	22,5
Hayır	33,8
Toplam	100

Karşı cinsten flört etmediğin, eşin, nişanlın ya da sözlün olmayan yakın arkadaşın, dertlerini paylaştığın biri var mı?	Yüzde
Evet	70,9
Hayır	29,1
Toplam	100

Seninle aynı mezhepten (Alevi/Sünni gibi) veya etnik kimlikten olmayan (Türk/Kürt gibi) yakın arkadaşın, dertlerini paylaştığın biri var mı?	Yüzde
Evet	72,5
Hayır	27,5
Toplam	100

Yaşlılarınla şehir dışına, mesela bir kampa, eğitime gitsen, kız-erkek beraber olmasını mı tercih edersin, ayrı olmasını mı?	Yüzde
Beraber	43,0
Ayrı	26,0
Fark etmez	31,0
Toplam	100

Son üç ay içerisinde herhangi bir sorun ile ilgili bir devlet kurumuna şikâyetini ilettin mi?	Yüzde
Evet	9,7
Hayır	90,3
Toplam	100

Son üç ay içerisinde herhangi bir toplu yürüyüş, gösteri, protestoya katıldın mı?	Yüzde
Evet	10,7
Hayır	89,3
Toplam	100

Son bir hafta içerisinde internette toplumsal bir sorun ile ilgili bir ileti / mesaj yazdın mı?	Yüzde
Evet	20,0
Hayır	80,0
Toplam	100

Van'da gerçekleşen deprem ile ilgili Van halkına destek kampanyalarından herhangi birine katıldın mı?	Yüzde
Evet	48,4
Hayır	51,6
Toplam	100

Şimdiye kadar hiç televizyonda vs. yayınlanan bağış kampanyaları için cep telefonuyla bağış mesajı attın mı?	Yüzde
Evet	28,1
Hayır	71,9
Toplam	100

Geçtiğimiz ay içerisinde cep telefonundaki numaraları ve mesajları senden izinsiz bir başkasının okuduğu oldu mu?	Yüzde
Evet	22,8
Hayır	74,9
Cep telefonum yok	2,2
Toplam	100

Evde ya da dışarıda sen istemediğin halde giyim kuşamına müdahale edilir mi?	Yüzde
Evet, sık sık	7,0
Evet, bazen	22,9
Hayır	70,0
Toplam	100

Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi'nin amacı, genç yurttaşların ve gençler ile çalışan sivil toplum kuruluşlarının (STK) kamusal tartışmalara ve karar alma mekanizmalarına katılımını güçlendirmektir. Aynı zamanda, gençlerin toplumsal katılımlarının desteklenmesi hedeflenmektedir.

KONDA Araştırma ve Danışmanlık eliyle gerçekleştirilen *Türkiye'de Gençlerin Katılımı Araştırması* toplumsal, siyasal ve ekonomik katılım boyutlarının üçünün birden de kesişim noktalarına odaklanan ve genç yurttaşların toplumsal, siyasal ve ekonomik katılımına yönelik tartışma zeminini oluşturan bir saha araştırması olarak kurgulandı.

Umuyoruz ki, *Gençlerin Katılımı Araştırması* ve bu araştırmadan elde edilen bulgu ve değerlendirmeleri gençlerin katılım ve özerkliği üzerine yapılan tartışmalara ve gençlikle ilgili STK ve kamu kurumlarının çalışmalarına katkıda bulunur.

ISBN 978-605-399-329-2

Bu yayın Avrupa Birliği mali desteğiyle hazırlanmıştır. Yayının içeriğinden yalnız Yazar(lar) sorumlu olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.